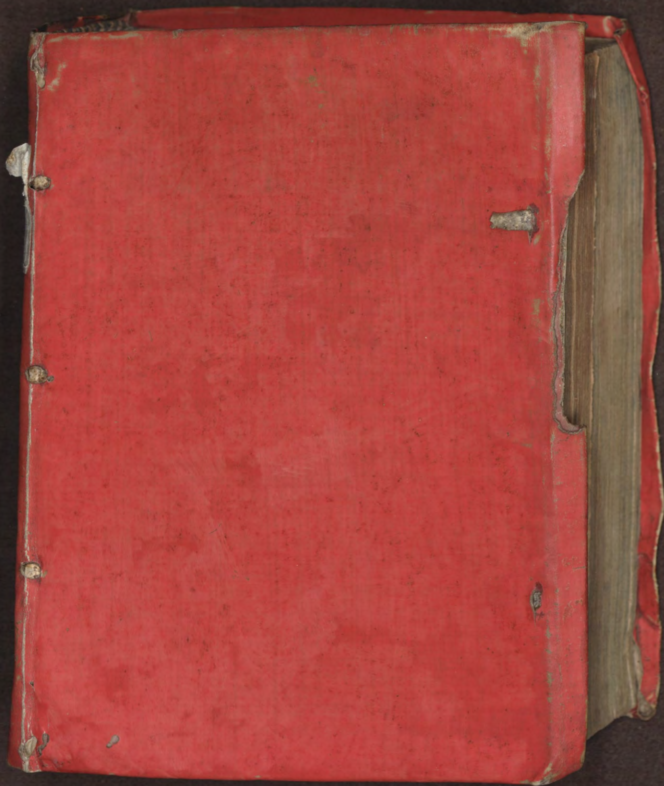

DISPUTATIONES CHYMICO-MEDICÆ:

Pleræq;

SUB PRÆSIDIO

JOH. HARTMANNI, MED. D. ET CHYMIATRIÆ IN ACADEMIA MARpurgensi Professoris Ordinarii,

AB

ALIQUOT MEDICINÆ CANDIDATIS ET Studiosis, ibidem publicæ censuræ expositæ.

MARPURGI,
PAULUS EGENOLPHUS, TYPOgraphus Academicus excudit: ANNO
MDCXI.

ELENCHUS
Disputationum Medico-Chymicarum.

Medicinæ Professoris

DISPUTATIONUM MEDICO-CHYMICARUM

PRIMA;

INAUGURALIS

M. JOHANNIS HARTMANNI, PROFESSORIS Mathematici publici.

THESIS I.

Medicina universa ad actionem comparata est, ad contemplationem minimè: De rebus itaq; naturalibus subtiliter disputare, declamare, rixari, non est medicari.

HYPOMNEMATA.

I. MEDICINA est ars: *generat enim quippiam. Phil.6.moral.c.4. Ejusq; finis est opus. Scal.exerc.1 s.3. Gal.1.de constit.artis.* II. Estq; ars benè medendi: *tota consistit in* προδιαφυλάξει. *Hipp.de flat. Sanitatem conservat, morbos depellit. Aeti.* III. *Medicinæ itaq; vocabulum propriè refertur ad partem curativam. Gal.lib. num ratio tuend. sanit. ad art. medic. spectet.* IV. *Ille est revera Medicus, qui* τῶν καμνόντων θεραπευτής *Plat.1. de Rep.* V. *Tanti est exercitus, quanti est Imperator, ait Florus*: ita tanti sunt omnia instrumenta medica, omnes herbæ, metalla, succi, Magisteria, Elixiria, &c. quanti est Medicus: Hæc enim omnia non auxilia, sed tantùm auxiliorum materiæ sunt. VI. *Tunc autem auxilia fiunt, quando suam formam seu naturam induunt, hoc est, quando in tempore, ac ut decet, Medici ea applicant. Gal.lib. ... de*

alim.facul.& 6.Epid.com.5.Aphor.1. VII. οὐδ' ἰατρικοὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων γίγνονται. *Arist.10.Eth.* Et, *Declamationes ambitiosorum opera, otiosorum cibi sunt.Scal.exer.307.s.20.* VIII. Nihil itaq; proficient speculationes, etsi ipsius Mercurii contemplationibus non cessērint. IX. Atq; hoc sumptum est ex Philosophorum Scholis.

1. *In arte salubrium facile est nosse mel & vinū, & Helleborum; itemq́ ustionem & sectionem: at nosse quomodo hæc ad sanitatem adhibenda sint, & cui, & quomodo, ita difficile est ut Medicum esse. Arist. 5. Ethic.*

2. *Si quis noverit ea admovere corpori, quæ calefaciunt, & quæ refrigerant, & quæ alvum subducunt, &c. deinde pro Medico se talis gerat, interrogandus erit, num præterea sciat,* καὶ οὕς τινας δεῖ, καὶ ὁπότε ἕκαστα τούτων ποιεῖν, καὶ μέχεις ὁπόσου, *quibus, quando, quatenus hæc singula sint adhibenda: quòd si neget se hoc intelligere, certè is insanire, nec pro homine habendus esse videbitur. Plat. in Phædro.* X. οὗτοι γὰρ ἀγορὴν ἐργαζόμενοι μετὰ βαναυσίης ἀπατέοντες: *Hi nimirum sunt qui Acroases faciunt, garrulitate sua imponentes. Hipp.* περὶ ἀρχ. ἰητρ. XI. Unde non mirum est, quod Aristoteles de sui temporis Sophistis dixit, αἱ ἀκροάσεις κατὰ τὰ ἔθη συμβαίνουσιν; idem de hodierna Medicina revera prædicari posse.

II.

Venena in corpus humanum agere certum est: sed qua vi, qua deniq; ratione agant, penè, ne dicam prorsus incertum: ut ut sit, natura venenorum ἀμφίσφαλτος cladium humanarum excoctores dedocere vix potuit, quomodo vaferrimo ingenio venena etiam intervallo temporis enecantia non temperarent.

HYPOMNEMATA.

I. VEnena, quâ venena, aut neutiquam, aut dubiè sensibus occurrunt: *eorum enim natura est obscurissima. Scal. ex. 33. sect. 2.* II. *In intellectu verò medico nihil est quod non prius fuerit in sensu. Arist.* III. Experientia igitur usuq; pernicies venenorum cognita fuerit, nullius tamen rationem, unde hæc vis dependeat, absolutam reddere unquam potis fueris, quantumvis omnem

omnem hostilitatem adversitatemq; , vel qualitatibus primis, secundis & tertiis, vel toti substantiæ, vel formæ specificæ annumeraveris. IV. *Sicut itaq; in plerisq;, ut vulpes elusa à Ciconia, lambimus vitreum vas, ita hîc pultem non attingimus. Scal. exer. 307 s. 21.* V. Venenorum itaq; propriè nulla est scientia; nisi ἐπιστῆμαι *in salutari illo occultæ proprietatis asylo, Scal. exer. 218. s. 8.* collocandæ sint. VI. *Cæterùm satis erat olim Neroni, coëgisse Locustam veneficam, ut coram se in cubiculo, quàm posset velocissimum & præsentaneum venenum coqueret. Suet in Neron. vita.* At funesta gentium protervia fidem facit hodie à temperatis venenis differri mortes posse, suo tempore invasuras, ubi illæ minus expectatæ fuerint. VII. *Omnis actio sequitur potentiam agentis, & convenientem subjecti dispositionem. Philosophi passim.* Iis itaq; vel simul vel seorsim immutatis, immutatur etiam ipsa actio. Immutatur autem, quia ejus principia immutantur: *Potentia enim est principium operarum & affectionum, Arist. 7. Metaph.. Scal. exerc. 307. s. 16.* Et, *receptivum non recipit per modum imprimentis, sed per modum receptivitatis. Scal. ex Scholasticis exer. 16. s. 2.* VIII. *Ex actione porrò immutata oritur resistentia. Piccolh. lib. 5. de prim. mat. c. 18.* Ea vel est ab agente, vel à patiente, non quâ agens aut patiens, sed quâ immutatum: idq; vel κυρίως, vel κατά τι: illud includit resistentiam perfectam, hoc imperfectam: Perfecta impedit omninò, ne passio ab agente in patiens introduci possit: imperfecta quadantenus resistit; Pro diverso nimirum seu inæquali causæ efficientis, à qua resistentia pendet, virtute seu dispositione. IX. Exeamus jam ex hac scena in campum, ut propositæ veritatis lucem in aprico contemplemur. X. Venena naturæ sunt inimica; eaq; quàm pessimè agunt, tàm maximè noxia sunt. XI. Eorum vis aut penitùs tollitur, aut suspenditur saltem, ut celeritati tarditas & præcipiti letho languor succedat. XII. Utrumq; causas suas habet: 1. vel ab imminuta potentia veneni solius artis Alexi-

pharmaca opponentis beneficio. *Mythridates Bithiniæ & Ponti rex abusu Mythridatii venenis omnibus superior fuit. Gal. lib. 2. de Antid. Paul. lib. 5. c. 28. Plutarch in Pompe. vita.*

Perfecit poto Mythridates sæpè veneno,
Toxica ne possent sæva nocere sibi. Martial.

2. Vel à subjecto corpore ad recipiendum minùs apto, tam natura quàm consuetudine. *Cicuta Sturnis, & utriq; anui, alteri (de qua Gal. simpl. med. facult. lib. 3. c. 18.) alteri (de qua ex S. Empirico Mercurialis lib. 1. de venen. c. 5.) ejus* XXX. ℥. *sine ulla noxa absorbenti, non fuit* θανάσιμος. *Cambajæ reguli filio, Scal. ex. 175. & puellæ Indicæ Alexandro M. missæ, Santes Ardoyn. ex Arist. lib. 1. de venen. c. 8. veneno enutritis illud profuit.* XIII. Resistunt ergò venenis tum Alexipharmaca, tum juxta naturam etiam consuetudo, eorumq; vehementiam vel elidunt prorsus, vel retardant. *A rabido cane commorsi non confestim, sed interdum benè longo tempore pòst in rabiem agitantur. Mathiol. ad Diosc. lib. 6. c. 36. Apud Scythas reperiuntur radices, quarum aliæ celeriùs, aliæ tardiùs interimunt: ita ut nonnullos tabe quadam paulatim consumant. Theoph. de histor. plant. 9. c. 15.* XIV. Quod natura itaque facit in producenda venenorum pernicie, id æmulatur ars: *hæc igitur quemadmodum venenis interdum calcar adhibet, ut celeriùs operentur: Sic Amfiam cum Sesamo comestum celeriter & sine dolore interimit. Scal. ex. 175. ita potest aliquando frænum addere ut tardiùs. Valleriola lib. 3. locor. comm. c. 18. M. Attilio Regulo Carthaginenses venenum miscuerant, quod mortem in diem proferret, hoc est, ut viveret quidem, quoadfieret captivorum permutatio, pòst autem grassante sensim veneno extabesceret. Agell. lib. 6. c. 4.* Atq; utinam hodie minùs cognitum esset quomodo venena, etiam in multum tempus dilata internecione, temperanda essent, minùs minusq; periclitarentur Magnates! XV. Utrum verò venena articulo temporis exquisito & certo definiri possint, difficultatis plena est assertio:

fertio: Hoc conſtat ex Hermolao Barbaro, *viro incomparabilis doctrinæ, qui nihil non cognitionis ſui ſæculi ad antiquitatem referre conatus eſt, Scal. ex. 157. Aconiti radicem præparari poſſe, ut biennio tollat, anno, menſibus ſex, tribus, duobus, uno.*

III.

Proſapia morborum finita eſt: Novi itaq; hodie minimè generantur.

HYPOMNEMATA.

I. *Accidentia ſuis in cauſis tecta diu latent, ſuſcipiuntq; furtim incrementa, ut ſenſus fallant: ſicut & lapidis pertuſio, quæ à gutta fit, & ædium ruina. Scal. ex. 181. ſ. 19.* II. Sic igitur & morbi, quos ut repentinus inſultus invehere videtur, ita non ſine apparatuum antegreſſione à priſcis obſervata ſubeunt pedetentim, donec abſolvantur. III. *Non ſunt in naturæ potentia ſpecies novæ, præter has quæ nunc extant. Scal. exerc. 249. ſ. 1. Neq; nova entia videntur temerè in naturæ cenſum invehenda, ſine manifeſta neceſſitate. Scal. exer. 61.* IV. *Raritas aut ignoratio facit admirationem. Scal. ex. 157. ſ. 3.* V. Minus & magis in morbis novitatem & differentiam non pariunt: *Hæc enim illa non ſuſcipit. Ariſtot. 8. Met. c. 10.* Et, *Accidens non reddit aliud, ſed eſſentia alia reddit aliud. Zabar. lib. 2. poſter. c. 12. contex. 77.* VI. *Incrementum itaq; & collectio magnitudinem & multitudinem poteſt apponere, ſed ſubjectum de ſuo genere non emovere. Plut. in Symp.* VII. περὶ ⸗ τῶν ἀφανεστάτων, ᾗ χαλεπωτάτων νοσημάτων δόξῃ μᾶλλον, ἢ τέχνῃ κεῖνεται. *Hipp. de flat.* VIII. *Morborum enim omnium unus & idem modus, una ſpecies, & cauſa eadem. Hipp. ibid.* IX. Morbus abſq; cauſa nullus gigni poteſt: *Nihil enim eſt efficiens ſui ipſius. Ariſtot. lib. de motu animal. c. 5.* Et, *In rebus naturalibus nihil eſt ſine efficiente. Scal. ex. 307. ſ. 27.* X. Neq; vis eſt ulla, quæ ex nihilo contra leges naturæ aliquid poſſit producere: *Nihil enim agit ſupra vires proprias. Zabarell. de calor. cæl. c. ult.* XI. *Ex iis autem morbi enaſcuntur, è quibus vivimus. Hipp. de inſomn.*

somn. XII. *Neq; sunt peculiaria morborum semina, sed illorum vitia respectu nostri, nostraq; in iis delicta naturam perturbant: Perturbationes autem discrimina habent sempiterna, quæ novis sæpenumero efferuntur nominibus. Diogen. ap. Plut. Sympos. 8. q. 9.* XIII. *Nomina autem sunt ab arbitrio inventoris. Scal. ex. 293. & 266. Zabar. 4. de Meth. c. 21.* ὄνομα δὲ φωνὴ σημαντικὴ κατὰ συνθήκην. *Aristot. 1.* περὶ ἑρμην. 2. XIV. *Affectiones sunt naturæ, quæ* δημιουργὸς *omnia in morbis operatur. Gal. in arte.*

IV.

Summum est Axioma, à summo Dictatore Hippocrate in scenam Therapeuticam introductum: τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰήματα. lib. de flat. & 2. Aphorism. 22. Verùm illud haud statuitur ut necessarium. Non igitur quod statuat, sed quod non statuat, simul statuitur & hoc: Sæpiùs similia similibus, quàm contraria contrariis curari.

HYPOMNEMATA.

I. NEcessarias *Propositiones Arist. vocat eas, quæ sunt de omni, per se, & universales. Zabar. 3. de Meth. c. 4.* Necessarium itaq; est quod aliter se habere non potest, *seu, quod nec esse aliter potest. Scal. de caus. l. l. 11. c. 166.* II. *Nihil horum potest dici de eo quod est receptum in Medicorum Scholis:* Contrariorum contraria sunt remedia. *Ammon. in introduct. Porphyr. Non enim ibidem est essentialis, seu perpetua ac insolubilis prædicati cum subjecto connexio. Zabar. d. l. & lib. 1. de propos. necess. c. 1. Secus quàm Gal.* πᾶν θεώρημα καθόλου *esse debere contendit. de opt. Secta, & ad Thrasyb.* III. *Artis medicæ finis unus, sanitatis nempe consecutio, modi consecutionis sunt plures. lib. de opt. Secta, & lib. ad Thrasyb.* IV. νούσων φύσεις ἰητροί. *Hipp. 6. Epid. sect. 5. Aphoris. 1. Aretæ lib. 1. c. de cura morbo. diut. Celsus lib. 3. c. 1. Gal. lib. 3. de cris. & 9. de plac. Hipp. & Plat. & lib. ad Thrasyb. c. 30. & 31.* V. τῆς φύσεως δὲ ὑπηρέτης ἰητρός. *ut sæpè repetit ex Hipp. Galen.* VI. Naturam itaque adjuvare est mederi, *qua repugnante irrita sunt omnia.*

Hipp.

Hipp.de lege. Nec servari quis potest, nisi natura morbum superaverit; neq; perire, nisi natura victa sit, morbusq; ea superior evadat. Gal.de tot. morb. tempor. c.5. VII. Medicamentum igitur respectu finis sui, ei quod in homine est secundum naturam, existit simile: illud enim promovet, ampliat, conservat: sic & temperiem servat, meatus aperit, & unitatem quam oportet, tuetur: Ut interim non negem, actionem naturæ in id, quod præter ipsam est, agentis, esse contrariam: ab illa enim hoc corrumpitur, abigitur perditur. VIII. Intercedit itaq;, & ubi maximè contraria contrariorum remedia dicuntur esse, similitudo quæpiam viget: quam negare est vim inferre naturæ: *cujus potentia latè patet. Scal. ex.15.* IX. Pergo ulterius: *Morbi oriuntur ex dissidio Principiorum. Hipp. de loc. in hom.* X. Principia sunt tria illa consequentia, SAL, SULPHUR, & MERCURIUS: Ea sunt consequentia, non Logica, sed in re, inq; natura cujusvis rei compositæ posita. XI. Id quod experientia omnium rerum Magistra, hujus seculi λογοδαίδαλος mirificè comprobavit. XII. Ea igitur quoniã omnium rerum compositarum principia sunt, etiã humani corporis, & remediorum omnium fuerint. XIII. At remedia ex majore mundo in μακρόκοσμον comportanda sunt: *sunt enim instrumenta Medica. Gal. de art. constit. c.14. Hippocrates* τα διόντα *vocat de arte:* XIV. *Cognitis verò Principiis morborum, facilè est invenire remedium. Gal. meth. med. lib. 1. & 7.* XV. Sic igitur Sal externus Sali interno: Sulphur externum Sulphuri interno; & Mercurius externus Mercurio interno συμπάσχοντα, singula singulis in eodem genere medentur. XVI. *Simile enim libenter it ad simile, tanquam pars ad totum, aut tanquam pars ad cognatam partem unionis appetens. Scal. ex. 105. s.2.* XVII. Hujus loci est Syllogismus Physiognomicus, quem Averrhoes eleganter Syllogismum Anatomicum vocat: *de quo Arist. Prior. 2. c.28.* XVIII. Ejus enim vi Anatomia illa viva, seu conspiratio rerum naturalium inpri-

mis extructa mirificè evincit curationē potiùs Similibus quàm Contrariis deberi. XIX. Syllogismi Physiognomici καταπσκευὴν paucis cognitam, sed immensè utilem, placet breviter adumbrare. XX. Corpus humanum afficitur morbis: ὅτι γὰρ ἂν λυπέῃ τὸν ἄνθρωπον τοῦτο καλέεται νοῦσος. *Hipp. de flat.* XXI. Morbi singuli habent sua signa: signa autem cognitioni inserviunt, *suntq́;* τὰ ἐξαγγέλλοντα *Hippocrati de arte.* XXII. Signa eadem reperiuntur etiam in remediis, quâ nempe illa à sapientissima natura πολλαχῶς ita signata sunt. XXIII. Sicut itaq; unum unius morbi, ita unum unius remedii signum proprium & reciprocum est. XXIV. Sic igitur ex natura eorum, quæ sunt πρός τι, licet dicere: Hic Morbus est hujus remedii. Et: Hoc remedium est hujus morbi. XXV. *Verbigratiâ:* Obstructio Pulmonis est Tussilaginis. Et: Tussilago est obstructionis Pulmonis. XXVI. Thema itaq; est: Tussilago est remedium obstructi Pulmonis: *Ratio:* quia gerit ejusdem signa. *Oportet autem signum secundum aliquid ei, quod ab ipso ostenditur, connecti. Gal. 6. Aphor. 16.* XXVII. Syllogismus Physiognomicus est ejusmodi: *Quodcunq́; vegetabile gerit signa obstructi Pulmonis ejus est remedium: Tussilago est talis. Ergò.* XXVIII. Hîc Propositionis antecedens & consequens sunt ἀντιστρέφοντα: ea enim æquè latè patent: *secus unũ unius signum non esset. Arist. d. 28. c. 2. Priorum.* XXIX. Hinc Canon I. In Syllogismo Physiognomico signum cum morbo & remedio vicissim retrò commeant. XXX. At Assumptionis partes non reciprocantur. Ea enim non æqualem inter se latitudinem habent. XXXI. Hinc Canon II. In Syllogismo Physiognomico signum reperitur in tota specie tum morbi tum remedii, sed non sola. Neq; enim omne quodcunq; signum obstructi pulmonis gerit, est Tussilago. XXXII. Est quidem signum obstructionis pulmonis in tota specie hujus morbi: est idem signum in tota specie Tussilaginis: sed signum hoc non est in sola specie

hujus

hujus morbi, neq; in sola specie Tussilaginis: reperitur enim tum in aliis morbis, tum in aliis remediis individuis. v.g. quibusdam mineralibus, in quorum tamen specie sola pariter non reperitur. XXXIII. Ex signis igitur remediorum naturas cognosci posse luce non eget meridiana. XXXIV. Atq; sic tandem eveniet, *quod Fernelius ex Euripide serio exoptavit, ut res ipsæ cum hominibus colloquantur, & se quales sint explicent, procul amandatis artificiosis sermonibus de abd. rer. caus. lib. 2. c. 18.* XXXV. Tantum abest, ut felicitas destituat Medicum externis illis signis Anatomen internam consociantem, haudq; vulgariter demonstrantem, causas morborum è realibus & in rerum natura existentibus principiis, viribus & potestate ingenita, *Hipp.* δυνάμεις *appellat*, ad sua effecta producenda pollentibus, dependere. XXXVI. Quia itaq; illa referta sunt essentiis, tincturis & proprietatibus (*quarum una cognitio res ipsas exercet. Fernel. de abd. rer. caus. d. l. 2. c. 18.*) similiter jubent in morborum causas penitius, sicuti in silenos Alcibiadis introspicientes ὀρθολομεῖν: In iis nempe ad sui ipsorum seminumq; domesticas proprietates, confluentiarum & conspirationũ causas genuinas dexterrimè confugiendum esse. XXXVII. *Nihil enim est in Principiato, quin vel actu vel potestate fuerit in suis principiis. Scalig. exerc. 307. sect. 20.* XXXVIII. Morbi igitur è quibus oriuntur, iisdem etiam curantur: Oriuntur autem è dissidentium Principiorum seminumq; essentiis, tincturis & proprietatibus. Ergò. XXXIX. Harum itaq; proprietatum natura extat similis: Exactè dico similem, non eandem: *Similitudo enim non affert identitatem. Scalig. ex. 307. s. 16.* XL. Et quia illæ πεφικότως aptæ sunt ad ablationem abundantium, & ad appositionem deficientium, *quæ* προσθαφαίρεσις *Medica est Hippocrati de flat.* quid vetat ἀναμφισβητήτως confiteri; Etiam similia similibus curari? XLI. At verò δυσχεραίνειν παιδικῶς, & fastidire id, cujus necessarius sincerusq; usus vulgò ignora-

tur, nimis quàm curti natantisq; judicii est. XLII. Sed ne his tantùm angustiis similitudinem Therapevticam circumscribere velle videar, præter evidentes historias totus apparatus Medicamentorum Purgantium in subsidium veniat. XLIII. Etenim ea [1]. sive ὁμοιότητι τῆς ὅλης οὐσίας humores attrahant; *quæ Galeni & cæterorum fuit sententia:* [2]. sive facultatem expultricem stimulent; *quod recentiorum est dogma:* [3]. sive propter substantiæ similitudinem humores in corpore, vel quantitate vel qualitate augeant, unde alterius accessionis natura pertæsa expulsionem moliatur; *quod est nuper non improvidè natum* αἴτημα: [4]. sive Salinis suis virtutibus, Mercurialibus, Antimonialibus, Arsenicalibusq; spiritibus stipatis, excutiendi officio defungantur: *quæ Chymicorũ è naturæ fontibus eruta sententia est:* sive qualitercunq;, inquam, evacuent, similitudo sibi potissimas partes, & quidem numerosiùs arrogat. XLIV. Sic igitur v.gr. Rhabarbarum & Scammonium ἐξ ὁμοιότητος lege biliosas febres curant, &c. XLV. *Hippocrates 5. Aporis. 21. Juvenem* εὔσαρκον *æstatis tempore Tetano laborantem multa aqua frigida perfusum sanat: quod idem præcipit in Opistotono. lib. 3. de morb.* XLVI. Sic *eidem vomitus vomitum curat: & Purgatio ad fluxum ventris appositum remedium dicitur. lib. de loc. in hom.* XLVII. Sic *Galenum*, φλεγμονὴν *gutturis simili medicamento excalfaciente & siccante curari posse, historica experientia edocuit. lib. 10. de simpl. medicam. facultat.* XLVIII Sic *idem ut Hippocratis decretum 6. Aphoris. 31. experimento comprobaret, Ophthalmiam vini meracioris usu curavit. 6. comm. aphoris. 31.* XLIX. Id quod postea *Aëtius Tetrab. 2. serm. 3. c. 7. Ægineta lib. 3. de re med. c. 2. Et Philoteus in comm. ad d. Aphorismum asseruerunt.* L. Exempla similitudinis non do plura, quia *eorum plura quàm muscarum cùm caletur maximè, ut cum Comico concludam.* LI. Unicum modò mirari subit, cur commentatores in d. Aphoris. τῶν ἐναντίων, ex eodem tanquam ex Maxima, & immediato Principio, ut vocant, digni-

dignitatem totiusq; Medicinæ fundamentũ arceſſant: niſi Principẽ Gal. inconſtantiæ inſimulare velint, Stationẽ contrariorũ pluſculum deſerentem, & ad Oppoſita ſaltem provocantem. *Meth. med. 11. c. 12.* LII. Unde nimirum poſtea τῶν ἐναντίων tyrannide aliquantulum mitigata, Doctiores in Oppoſitorum caſtra commigrarunt; pro oppoſitione qualicunq;, quantumvis parum diſtet, militantes. LIII. Ut minùs ἀφιλόσοφον fuerit Argenterio, propter perlevem oppoſitionem in Diverſis acquieviſſe: Cum Oppoſita interdum Diverſorum formam induere, eaq; nonnunquam Similibus obblandiri ſoleant. LIV. Sed de his ſatis: *Nec enim in re difficili, quando aliii nodum ſolvere neſciunt, jocorum acie eum ſcindendum eſſe exiſtimabam. Ex Scal. ex. 173. ſ. 1.*

V.

Hæmagogum cæteris Medicamentis evacuantibus per omnia correſpondens, ſi prudentiſſima natura negavit, ſaltem rem medicam non deſtituit, quomodo interdum, poſthabitâ Phlebotomiâ, ſanguinem corporis partem lancinantem κατὰ τρόπον & τόπον educeret.

HYPOMNEMATA.

I. N*Aturæ ſcientia omni Medico neceſſaria. Hipp. de vet. med.* II. *Ea enim eſt corporum ſapientiſſima. Id. de arte.* III. *Cùm itaq; Hæmagogum primò & per ſe reperiri non poſſit, Gal. de purgant. facult.* naturam ideóne accuſabimus vel fatuitatis vel ſterilitatis? abſit. IV. *Natura enim nihil facit temerè. Scal. ex. 77. ſ. 5. Ideoq; ſemper facit quod optimum eſt. Scal. ex. 249. ſ. 2.* V. Sanguinem verò per alvum evacuare eſt jugulare hominem: Et, *Medicamenta quæ per venas inteſtinorum & ventris ſanguinem dejiciunt, venenis annumeranda ſunt. Gal. de ſimp. purg. facult. c. 4.* VI. Hiſtoria igitur *quam Gal. d. c. 4. d. l. de herbula ſanguinem primùm, tum vitam profundente ab Herbario quodam inventa, recenſet*, inter fabuloſæ antiquitatis parti-

culas potiùs reponenda videtur: nec desunt rationes cur ita faciendum censeam. VII. An verò Iris copiosè sumpta sanguinem ducat, *quod Ruffus Ephesius lib. de Medicam. purgant. non ante multos annos edito, affirmare ausus est*, id ego illi ἀναμφισβητήτως assentiri nequeo. VIII. Constat tamen, neq; recens tantùm, sed & olim constitit, sanguinem corporis partem molestiâ afficientem, medicamentis simplicibus educi posse. IX. Sic *ex doctrina Archigenis apud Gal. 4. de compos. med. secund. loc. c. 8. Hyssopi Coma aqua simplici cocta, & nodulo tepidè oculo ὑπόσφαγμα perpesso adhibita, tam manifestè fugit sanguinem, ut linteolum ipsum sanguinolentum videatur.* X. E fide digna Epistola *P. de Osma ad Nicol. Monardum anno 1568. ex Peru scripta*, accepimus, Peruvianum quendam in Pasto Indos & Hispanos certo morbo laborantes (*Senibus etiam hoc auxilii genere usis, robustiori corporis habitu recuperato, quasi rejuvenescentibus*) juncturis membrorum, vel etiam aliis partibus morbosis succo herbæ cujusdam illitis, ac postmodum pannis confertim coopertis, sanasse; ab iis enim brevi elapso tempore sanguinem purum exundantem Indus detergebat, identitem inunctione repetita: Et verò herbam Indum nec prece nec pretio indicare unquam voluisse. XI. Sic *Moschus sincerus naribus admotus sanguinem illicò elicere dicitur, Scal. ex. 21.* XII. Sic forsan non ignotum est nemini, in pratis, & hortulis nostris herbulam, alioquin vulgarem, succrescere, cujus pauxillum naribus insufflatum hæmorrhagiam excitet, pro lubitu eam moderante prudentia Medica.

VI.

Venas & arterias in toto humano corpore mutuas sibi operas tradere certum est: sic enim venæ arteriis sanguinem, hæ illis Spiritum subministrant. Est tamen haud inconcinnum ita inter eas partiri vices subsidiarias, ut omnem arte-

arteriam comitetur vena, ſed non omnem venam arteria.

HYPOMNEMATA.

I. C*Ertum eſt* τὸ συναναστομοῦσθαι ἀρτηρίας ταῖς φλεψὶ καθ᾽ ὅλον τὸ σῶμα. *Gal. 6. uſu part. 10. & 17.* II. *Ut vaſis ipſis ſit conſpiratio quædam & materiarum conjunctio. 5. uſu part. 2.* III. *Venæ ſanguinem deferunt ad totum corpus. Ariſt. 3. part. 4. Gal. 1. uſu part. 16. & de differen. morb. 7. Arteriæ facultatem vitalem & ſanguinem ſpirituoſum ferunt. 8. plac. 8.* IV. Sanguis itaq; ſpiritus eſt materia, & ſpiritus vita quaſi ſunt & anima ipſius ſanguinis. V. Idcircò *aliquoties uſu venit, ut vena una duntaxat ſauciata, non modò naturalis ſanguis univerſus, ſed unà vitalis quoq; effluat, ipſo vulnerato penitus pereunte. C. Bauhin. Anato: lib. 4. c. 24.* VI. *Galenus oſtenſurus vaſorum uniones aſſerit venis majoribus ſectis, ſi totus ſanguis effluere permittatur, conſecutione & arterias evacuari: aperto enim cadavere ſæpiſſimè cum venis etiam arteriæ ſanguine omni deſtitutæ repertæ fuerunt. Bauhin. ibid.* VII. Cæterùm in omnes partes ſanguine nutriendas à provida natura neceſſarii ductus & canales diſpoſiti ſunt, per quos niſi ſanguis feratur uno in loco cõcreſcens ulteriùs nõ promoveretur: Eſt enim ille craſſior, quàm objectas ſibi corporis partes duriores & denſiores penetraverit. VIII. Spirituum ſubſtantia ſubtilior eſt magiſq; aërea; ideoq; magis penetrabilis, neutiquam ſuis deſtituta vaſis, ubi per partes denſiores curſum alioquin impedientes illi permeandum fuerit; ſed facilè aliàs ſuo officio defunctura, ac ſine vaſis in partes exteriores carnoſas & ſuperficiarias inſinuanda, ubi minùs nempe ipſi à tranſitu periculum fuerit. IX. *Corpus enim humanum eſt* σύμπνουν καὶ σύῤῥουν ἑαυτῷ, *Hippocrati & Galeno.* X. Neceſſariò itaq; venæ ad omnes partes pertinent, arteriæ non item. XI. Arteria igitur ſemper ſibi comitem habet venam, ſed non viciſſim omnem venam comitabitur arteria. XII. Idipſum eſt *quod Gal. ait: ubi vas arterioſum videris, ibi neceſſe eſt venam etiam eſſe: paucis tamen venis in corpore,*

quæ ad cutim pertinent sine arteriis divisis: id quod accidit in manibus & cruribus, & iisdem externis atq; anterioribus potissimùm, quòd partes hæ positionem habeant minùs præcipuam, quàm internæ. 16. usu parti. 12. XIII. Sed esto: *Galenus aliquot arterias sine sociis venis enumerat, in fine lib. de dissect. ven. & arter.* XIV. Easdem verò partes quorsum arteriæ protenduntur sanguine nutriendas esse quis negat? XV. Anatomicorum igitur novaculam unguemq; accuratum paulùm declinans, iis etiam partibus venas saltem commodato dare non erubesco, quantumvis longiùs ab ipsis venis destiterint, quàm Galenica ἀκρίβεια fortassis postularit.

VII.

Ἀντίσπασις, quæ in magnis vulnerum hæmorrhagiis fit per venæ sectionem ex parte vulneri opposita, naturæ inimica & noxia est: Non est igitur causa planè nulla, cur eam *Fælix* Wirtzius, tanquam παρεξύνεσιν minùs necessariam utilémve repudiarit: *lib. 1. c. 5. Chirurgiæ restitutæ.*

HYPOMNEMATA.

I. Πᾶν γὰρ τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον: Et, τὸ δὲ κατ' ὀλίγον, ἀσφαλές. *Hipp. 2. Aphoris. 51.* Et, *nimium quod est, offendit vehementiùs, quàm id quod videtur parum. Cicer. de Orat.* II. *Exhauritur cum sanguine vitalis spiritus. Gal. lib. de revuls.* Sanguis enim spirituosus est; inq; eo thesaurus naturæ reconditus jacet; Et, *in eo anima, hoc est, vita est. Valles. de S. Philos. c. 5.* III. Τοῦ αἵματος *præterea sunt* γλυκεῖς ἰχῶρες. *Paul. lib. 1. c. 100. Illi verò sunt* ὄχημα τροφῆς. *Hip. lib. de alim.* IV. *Immodicè ergò missum sanguinem, ut vitæ periculum non subsequatur, tamen 1. virium resolutio: 2. habitus corporis deterior: 3. temperamentum frigidius redditum: 4. decoloratio totius corporis: 5. Lapsus in morbos diuturnos & exitiales, certissimè concomitantur. Gal. 9. meth. med. c. 10.* V. *A sanguinis igitur detractatione abstinendum, ubi bonus sanguis exiguus est. Gal. 4. de sanit. tuend.* VI. Scopus mittendi sanguinis

guinis in magnis hæmorrhagiis vulnerũ præcipuus & *unicus est, ut impetum ruentis sanguinis cohibeamus. Tagaut. institut. Chirurg. lib. 2. cap. 4. tit. de sanguinis detract. in vulnerib.* VII. Sed noxia optimi sanguinis jactura, quàm multis sit subjecta periculis res ipsa loquitur: Cohibitio igitur ruentis tempestivioribus remediis feliciùs obtemperaret, sine injuria & dispendio tam pretiosi thesauri. VIII. Tutissima minimeq; fallax ejus reprimendi via, præter canones communiter observatos, continetur hac ἐγχειρήσει. IX. Vulneribus sanguinis sistendi rationes difficulter admittentibus, primùm aspergitor pulvis Emplastricus, superadditis pulvillis, *qui Græcis* Μότα *dicuntur*, eodem pulvere aspersis: qui sic habet. X. ℞. *Victrioli exicc.* ℥ j. *pilor. lepor. minutiss. incis. Olibani, Myrrhæ, Tragacanthi an* ℥ ß. *Musci Fagini, ad pond. omn. Aloes* ʒ j. *sanguin. ovilli rectè præparati, ranarum aquital. rectè præparati an.* ℥ ij. *Misce. F. Pulvis.* XI. Deinde applicator Emplastrum alutâ vel vesicâ exceptum, & triduo non solvendum: quod sic habet. XII. ℞. *resinæ larignæ* ℔ ß. *Terebinth. comm.* ℥ ij. *Masticis* ʒ j. *Succini citrini* ʒ ij. *Croci Martis igne reverberii concinnati* ʒ j ß. *M. F. Emplastrum.* XIII. Quod si ab arteria simul dissecta majus periculum imminet: *cõtinuò enim copiosum sanguinis profluvium supervenit, vulnusq; glutinari vel difficulter, vel prorsus non potest. Gal. 5. Metho. med.* funiculo serico *(ut ibid. Gal. vult.)* primùm constringenda est arteria, postea cavum ulcus pulvere Victrioli ad flavedinem exiccati replendum, ac decenti ligatura Emplastro Diasulphuris *(quod ℞. Balsami sulphuris* ℥ iij. *ceræ* ℥ ß. *Colophoniæ* ʒ iij. *Myrrhæ ad pondus omn. M.)* in plusculos dies cooperiendum. XIV. Tandem ut omnis putredo arceatur, membrum affectum linteolis madidis ex calido lixivio infusionis Lapidis salutis, quem vocant, aliquando fovendum. XV. Lapis salutis fit *ex Alum. Myrrhæ an.* ℥ iij. *Victrioli albi, Anathron, Cerussæ an.* ℥ ij. *Thuris* ℥ j. *Boli Armeni, æruginis. an.* ℥ iiij. *simul tritis, & Posca q. s. ebulliendo in lapidem coagulatis.*

ΠΡΟΣΘΗΚΗ.
CHYMICO-THERAPEUTICA
Doloris Colici.

THESIS PRIMA.

CUrationem doloris Colici, à caussis qualibuscunq; profecti, inprimis desiderat morbi vehementia: siquidem cùm introivit, & portis se intulit modum à captivis non accipit.

2. In eo enim Principiorum proprietates sunt potentes, acutæ, subitò penetrantes, vaporosâ aciditate continuas partes inficiente.

3. Nimirum illæ radices & mineras suas in intestino pleniore pro centro possident, corporeâ & consentaneâ continuitate loci circumventæ.

4. Exinde aliquando spirituosos vapores tanquam peripherias ad certam distantiam, secundum mensuram potestatis suarum radicum ejaculantes, sæpiùs vicinas partes, potissimumq; eas in quibus confluentiam inveniunt, affligunt.

5. Sic enim regiones renum & vesicæ mucilaginibus Tartareis infertas, impressiones spirituum ex minera Colicæ prodeuntium ad Paroxismum Nephriticum irritant.

6. Ex iisdem nempe impuritatibus, gradibus duntaxat separationum & exaltationum differentibus, Colicæ & Nephritides proficiscuntur.

7. Hinc mirificè dolores utrinq; vigentes consentiunt, peritissimis Medicis nonnunquam circa eorundem dignotionem hallucinantibus: ceu de seipso *Galen. lib. 2. c. 5. & lib. 6. c. de locis affect.* profitetur.

8. Pari ratione in ventriculi Oeconomiam Colicorum impressiones impetum facientes nauseam, vomitum, ructus, aliaq; symptomata excitant.

9. Præ-

9. Præterea in ſevérioribus Colicis, ubi tincturarum poteſtas eminentior eſt, ſpiritibus vitalibus graviter infectis cordis & arteriarum motus debilitantur: ubi ſanè palpitationum creberrimi inſultus horrendas animi ſyncopas metuere jubent.

10. Ac quod omnium moleſtiſſimum eſt, poſteaquam ſæviores Colicæ ſuccedente tempore reſolutiones ſpirituoſas iiſdem facultatibus tincturarum præditas emiſerint, in παρέσιν ſeu contracturam artuum abeunt.

11. Hæc itaq; tot tantarumq; impreſſionum monſtra cùm radices Colicas vel ſigillatim vel confertim concomitari ſoleant, Medicis ferias haud concedunt, neq; Juſtitium indicunt: quin illi auxiliari ne differant, *cum ſemel pereunti nulla poſtea ſuffragia proſint.*

12. Celeritatem igitur ubi medicamentorum jucunditate & ſecuritate temperarint, næ illi ſcopum ſuum rectè aſſequti videbuntur.

13. Quam ſanè Aſclepiadæam cynoſuram quia quibuſvis in morbis [illegible] *inprimis obſervandam* præcipit, non reformidabo hanc ſemitam deſiderantibus certiſſimam Hermathenam figere, ubi nunquam impingere poſſint.

14. Mineras ſeu radices Colicas plerunq; fovet alvi diuturna obſtructio: Ea igitur ubi prævaluerit, antequam reliqua fiant ſolvenda.

15. Solvitur Enemate ex rebus ingenita principiorum proprietate [illegible] emollientibus, in hunc vel ſimilem modum præſcripto: ℞. *Iuris piſorum* ℥ vj. *Extracti Eſulæ* ʒ i ſ. *Bulliant ſimul: colatur & adde olei ſem. lini* ℥ iiij. *Salis gemmæ* ʒ j. *Salis comm.* ʒ ſ. *M. Injiciatur moderatè calidè.*

16. Ejectis ventris impuritatibus expeditæ ejus laxitati reſiſtentibus, ſi ſuperſit dolor Colicus (ſolet enim ubi hæc prima

operatione is planè non sopitus fuerit, saltem mitior evadere) ab aliquot horarum intervallo, vel statim, non impediente nimirum alvi duritie, hæc potiuncula absorbetor.

17. ℞. *Spiritus vini optimè correcti* ℥ j. *Spiritus Nitri* ʒ ſ. *aquæ fontanæ tepentis* ℥ iij: ægro stragulis benè cooperto sudores aliquandiu provocantor.

18. Eveniet videlicet universum penè corpus Medicamento perreptante, sudoremq; copiosum foràs ejiciente, confestim morbus solvatur, & dolor evanescat.

19. Hac amicabili igitur ἐξεργασίᾳ proprietates Principiorum Colicorum acutissimæ resolvuntur & expelluntur.

20. Ut jam nulla opus sit demonstratione luculentiori, quamobrem Spiritus sitientes, liquores altiores similes ex eadem familia, æquè maturos, exaltatos, & ad extremitates ductos, *ut Hipp. loquitur*, desiderent.

21. Sic igitur dolores Colici ex spiritibus sitientibus, ac congeneres similesq; liquores requirentibus progeniti sanantur.

22. Posteaquam enim illi eo ipso, quod cupiditatis œstro avidissimè perquisivêre, potiti fuerint, mitigata ferocia cõfectisq; suis decursibus, per sudores, nõnunquam per urinas aliasq; insensiles transpirationes resolvuntur: cæteris impressionibus, ab ipsis in vicinarum partium Oeconomiam factis, subinde vel sponte suâ elanguentibus, vel convenientibus instrumentis eliminandis.

23. Id quod faciliùs pleniusq; fiet, si post exactam tam atrocium hostium immanitatem, reliquiæ impedimentorum pariter exturbatæ fuerint: ad quas finaliter expellendas vix dici potest quantum conferat extractum Hellebori nigri veri, artificiosè elaboratum.

24. Cæterùm solent severiores Colicæ diuturnitate temporis,

poris, vel etiam sæpiùs repetitis circulationibus gravissimæ, aut omninò nullis vel parum commodis medicamentis solutæ, in extremitates corporis coloniam ducere, quam Contracturam ex Colica vocant.

25. Hæc μετάβασις olìm non infrequens fuit Britonibus: hodie pluribus familiaris est in Franconia, Buchonia, Austria, Rhetia & Alsatia.

26. De modo, quomodo nempe fiat, dissidentium opinionum nolo esse παραστάτης: hîc tantùm ubi de ejus θεραπεία non inidonea forsan adjecero, brevissima Methodo πάρεσιν ex Colica ita curari posse, edico.

27. Vehementioribus evacuationibus hîc longè valere jussis, cumprimis utile est extractum Senioris nigræ veræ, vel extractum Esulæ justa dosi exhibitum.

28. Satis enim ipsum fuerit ad saburram in ventriculo & intestinis hospitantem, eliminandum, & subsequentem curam tutiorem reddendum.

29. Ea adhibitis cæteris ad θεραπείαν necessariis, interna est, & externa.

30. Internè quotidie in conveniente liquore, jejuno stomacho *spiritus Tartari guttæ* x x. *vel* x x v. exhibentor: ac ab eo medicamento tertianis quandoq; sudoribus provocatis, sæpiùs eodem die rotulæ sequentes devorantor.

31. ℞. *Aquar. lilii convall. florum Lavend. an.* ℥ iij. *Sacchari albiss.* ℥ v. *coquantur invicem ad perfectionem exactam; deinde remotis ab igne, & diutius pistillo agitatis addantur olei siccini rectificati* ℈ j. *Essentiæ salviæ* ʒ ij. *F. s. a. Rotulæ.*

32. Externè membra παρειμένα primùm asperiore linteo fricantor, deinde spiritu Tartari asperguntor, tandem Balsamo Galbani Terebinthinato inunguntor: eaq; singulis diebus ter repetuntor.

33. A qualibet inunctione radices Symphyti majoris in aq. fontana ad pulticulam decoctæ, linteoq; in formam Cataplasm. superinductæ inunctis membris calidè applicantor: cætera Naturæ committuntor.

34. Mirum certè quantum famæ & felicitatis ab hac cura expectandum sit Medico, si singulari judicii dexteritate præmensus, sese neutiquam extra hos carceres exerceri passus fuerit.

35. Spiritus Tartari: ℞. *Tartari albi* ℔ iij. *destilla igne libero per cornutam foris loricatam: phlegma & oleum fœtens, consentiunt prodeuntibus spiritibus albis densis: ablato oleo, spiritum aliquoties è Colchotare renovato per alembicum destilla, ut deponat* ἐμπύρευμα: *quem tandem cum spiritu vini aliquandiu circulatum, ac vicissim ab eodem compari beneficio destillationis liberatum efficacissimum Tartareis oppilationibus interiorum exteriorumq; viscerum demulcendis remedium reserva.*

36. Balsamus Galbani Terebinthinati. ℞. *Galbani* ℔ ſ. *adjice olei Terebinthini clari* ℔ ij. *exceptum utrumq; cucurbitâ vitreâ lento calore macera per unam atq; alteram septimanam: postea destilla per Alembicum. Liquori destillato adjice olei Lavendulæ* ℥ j. *& destillationem repete: Elicies Balsamum generosum: quem si denuò spiritu vini adhibitis circulationibus correxeris, penetrantissimum effeceris: alioquin etiam Colicis doloribus, cum Oleo Saponis Veneti foris umbilico illitum satis tutum futurum.*

AUCTARIA.

1. Poëta nullam injuriam fecit Medicinæ, quando eam 12. *Æneid.* artibus mutis annumeravit.

2. Κύκλῳ Θεραπεύειν, *quod est ap. Veget. de veterinaria cap. 6. lib. 2.* est ritè servatis omnibus à minimis remediis ad majora progredi.

3. Quam Aristoteli ingratitudinis maculam nonnulli

inu-

ſiiurunt, quia Hippocratis, cui tamen multa ſurripuiſſe, Galeno dicitur, nunquam meminerit, ab ea modò is liber evadit, & integritati reſtituitur, *ex 4. c. 7. de Repub.*

4. Epilepſiam, puerorum matrem, neq; Hippocrates, neq; Galenus, neq; forſan Avicenna, cui hodie id tribuitur, unquam appellarunt.

5. Sanguis nutrit depoſita rubedine: Eum itaq; album dicere, non eſt idem, quod Anaxagoras de nive planè ἄτοπον produxit, eam eſſe atram.

6. Mercurius artificiosè præcipitatus Lui Venereæ & Peſti unicè medetur.

7. Morbo vernaculo revera vernaculum remedium extat: Sic argutè Hiſpanus quidam Gallici morbi curationem ex ipſius loci natali ab ipſa uſq; America petendam eſſe conjectatus, Guajaci uſum in noſtrum Orbem introduxit.

8. Morbus Colicus & fuit & innotuit antiquitùs: alterius enim nominis poteſtati ſubjectus erat.

II.

DISPUTATIO HERMETICA.

DE PRINCIPIIS RERUM NATURALIUM REALIbus: in quâ aperitur & monſtratur via vera ad vitalem Philoſophiam, adverſus errores, & παρεκβάσεις *Materialium, & Elementariorum Ambulatorum.*

RESPONDENTE

HENRICO PETRÆO SMALCALDENSE HESSO, Philoſ. Mag. & Medic. Studioſo.

ΠΡΟΆΣΜΑ.

TURPE eſt inventis frugibus glandes devorare velle: turpius ingenii libertatem ſervitute amiſiſſe, & ex intellectu

omnium

omnium dictatore alienæ libidinis mancipium fecisse: turpissimum derelicta regia via linea recta ad centrum veritatis, & vitales provincias perducente per salebrosa, & plus quàm labyrinthea opinationum res qua cæcorum, ac mulorum instar ad dubitationum peripheriam evagari, & in densa errorum vepreta quasi præcipitio ferri. Sed, Angustum est iter augustas Sapientiæ ad arces, ad Vitam, & Verum non data lata via est. Macti igitur, qui hujus tam felicis itineris comites esse desideratis, spretis & præteritis vulgarium de schola hominum rationibus, seu potius errationibus, & delirationibus, Deo Duce, Fortunâ Comite in Universitate Monarchici, & summi Professoris circumambulatoriè studeamus, & cœlestis veritatis cynosurâ, ac vitalis viæ hermathenâ ducti & docti ad ipsum *Palladis* templum curriculo contendamus. Speramus enim opportunitate loci perspecta, *sæpius* iterato cursu tandem aliquando nos ad aureum Reginæ solium penetrare, dulcissimo Deæ *aspectu*, ac mellitissimo osculo frui, ipsiusq; permissu sopito Dracone pervigili aurea mala in floridis Hesperidum hortis decerpta reportare posse. *Sed priùs quàm itineri nos demus*, sacramento interposito caveamus, ne illibatam à seculorum exordio *Naturæ* virginitatem temerè profanemus, aut sacrum canibus, porcis margaritas projiciamus, aut nobile nectar stercoribus infundamus: quamvis pœnæ Actæonis nobis non sint admodum verendæ.

Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est. Horat.

ΠΡΟΑ'ΥΛΙΟΝ.

At quis afflatus æthereus tam subitò mentem percellit, & ad sublimia raptat? quæ fulminea ista vox? procul hinc, procul ite profani: frustra Naturam adit, qui Pana non attraxerit: fures & latrones posticum ingressi de principiis sine Principio, de

Deo

Deo ſine Deo loquentes. Proſtrati igitur corporibus, ſublimatis, & exaltatis animis in aditu preces, & ἀρὰς huic aræ imponamus, & in limine ſalutemus eum qui ſolus ἐστί, qui dat eſſe, noſſe, velle, poſſe, ut reſpondeat nobis ex adytis: γνῶθι σεαυτὸν, imò Noſce Omnia.

Principium à IHOVAH, IHOVAH *ſunt omnia plena.*

Principium ἄναρχον finis infinitus, primus motor immobilis, αὐτο-ὂν eſt ſacroſancta Trin-unitas, Unus Verus Bonus Deus, Pater, Filius, Spiritus Sanctus: à cujus Unitate: per cujus Veritatem, Intellectum, Sapientiam, Ideam, λόγον: in cujus Bonitate, Voluntate, Amore: ad cujus Bonitatem, Veritatem, Unitatem ſunt omnia, & ipſe omnia in Omnibus, & nihil ex omnibus. Ipſi ſit laus, honor, & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

ἉΓΙΑΣΤΗΡΙΟΝ *SANCTUM SANCTORUM.*

Nunc igitur poſteaquam divinæ Lucis radius Cimmerias mentium tenebras diſcuſſit, & oculorum nebulas, ac cataractas abſterſit, paſſis portis ingrediamur, & ne corporum ſpectra, & *picturæ, quæ primò ſeſe offerunt aſpectui*, quod plerisq; accidit, animos effaſcinent, in ipſum ſacrarium per ſcalam Jacobi aſcendamus, & intentâ ingenii acie, arrectis auribus, & illuminatis oculis opertanea ſacra percipiamus. Exoravimus enim cum Sibyllâ Hermeta, qui divinâ virgulâ ſublatâ pendigine ſecluſa commonſtret, hieroglyphica myſteria revelet, enarret, atq; enucleet. Hem, quid audio? audire mihi videor efficaciſſimam *Omnipotentis vocem* omnes angulos totius rotundæ machinæ perſonantē: animadvertere videor veſtigium quoddam *Ruah Elohim* incubantis aquis, totamq; molem agitantis: videre videor internum ac inviſibilem illum ſolem: quæ lucis opima vis: quæ fax, & puriſſima lampas oculos præſtringit? qui flos naturæ: quis balſamus odore fragrantiſſ. nares ferit?

φωνὴ τοῦ θεοῦ. *Spiritus Dei*

qui calor insolitus totum corpus momento pervadit, & suaviter recreat? quid materia illa perlata, & cryſtallina ſibi vult? quid manna illa cœleſtis? quid linea illa viridis ubiq; radians, & gyrans univerſum? ô benedicta viriditas! ô jucundum ſpectaculum! ô delitiarum domus puriſſ.! ô regium immortalitatis palatium! ô εἶδος θεῶν, & tabernaculum cum hominibus! ô ſancta Eccleſia Catholica! ô quieta, ô beata Reſpublica! O Domine, Dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum! Quis expleri, & ſatiari, quis dona tam divitis naturæ effari queat? mirari, non rimari licet. Tu verò, mi Hermes, agedum dic nobis, quorſum tot altaria, tot icones, & monumenta, tot exedræ in cyclico hoc amphitheatro extructæ, tot nomina, & emblemata aureis hinc inde literis conſignata ſunt? Primùm autem ediſſere, quid mirabile illud punctū in medio deſignat, à quo omnia emanare, & ad quod tanquam ad centrum omnia collineare videntur? Eſt hæc *prima materia* Philoſophorum, quam Creator in comprehenſibilis ſapientiæ admirando decreto in rudem olim maſſam impoſuit: communis illa mater, fons vitæ inexhauſtus: actionum omnium naturalium, generationum, mixtionum, tranſplantationum origo: quæ univerſam corporis anatomiam occupans pro diverſitate tincturarum, impreſſionum, & confluentiarum diverſas operationes producit: morborum omnium pepaſmos, criſes, & ſanationes moderatur: ac digeſtis temporibus conſumtis elementis ipſa ad novorum individuorum procreationem permanet. Hanc intelligit per univerſales Ideas, quas eximiâ mentis agitatione in Tim. proſequitur divinus Plato. Ubi verò abſtruſa illa Peripati decantatiſſ. materia deliteſcit? putabam me verſipellem aliquem Protheum, libidinoſam Thaida, aut informe aliquod monſtrum viſurum: creditur enim ἄμορφος, ἀειδής, ἄποιος, ſenſum omnem ſubterfugiens, etiam judicii partem, ſolâ analogiâ, atq; id ne vix qui-

Materia prima.

quidem perceptibilis: perhibetur esse tenuissimæ, peneq; nullius entitatis (fortasse nullius veritatis) pura puta potentia, primum generationis subjectum, infinitum, & æternum. Ridiculum verò Eubulidis somnium narras, suave delirium, futiles & inutiles subtilitates. Peregrinum ignem inferunt, qui hunc foetorem in hoc sacello adolent. Excesto ignavissimum malè feriati hominis cerebri, aut Cerberi figmentum, ens rationis irrationale, in Utopiam, & Gehennam relegator. *Mosis materia* hanc planè extra naturæ limites proscribit: nostra verò est verum, & essentiale subjectum, formas omnes actu possidens, elargiens, & conservans, non abstractum quid. Verùm, ne cum larvis luctari videamur, aliò convertamus oculos.

Forma interior. Quid volubilis illa sphæra portendit? hæc est Sphæra Pythag. per omnes mundi partes æquabiliter diffusa, cujus centrum est ubiq;, peripheria verò nusquam: repræsentat autem *interiorem illam Formam*, quæ in se continet omnes causas propriæ speciei, quibus suum sibi fabricat corpus, colores, sapores, qualitates, magnitudines, situs, conformationes, consensus, durationes, omnesq; signaturas tàm intus quàm foris inhærentes officiis consentaneas admirabili Scientiâ adjungit.

Natura. En, quis Leo viridis nobis occurrit, cujus oculi inaccessæ virtutis igne scintillant? est hoc ipsum tincturæ donum, nobile germen, faciens res cunctas germinare: hoc est incombustibile sulphur, ignis sapientiæ, ignis *naturæ* vivus, quem pulcerrimè describit venerandus senex Hipp. in l. de diætâ, ubi inquit: Ignis omnia universim movere potest, aqua omnia per tota nutrire. Hęc verò duo sufficientia sunt cum aliis omnibus, tum sibi ipsis, seorsim verò utrumq; nec sibi ipsi, nec aliis. Eundem ibidem triplices in hominis procreatione circuitus facere, &c. alimentorum attractiones, mixtiones, partium dispensationes, consentaneorum conspirationes, dissentaneorum expulsiones, &c.

D 2 mode-

moderari: minora minoribus, majora majoribus (licet ἀπαίδευτον) adaptare, &c. luculenter docet. Hæc eſt πεπρωμένη Orphei, prædeſtinatio Parac. τὸ ἔμβιον τῆς φύσεως Theoph. Hoc lumen, & numen naturæ, hic ſpiritus æthereus in corpore plus quàm glorificato exiſtens: Ignis, & Azoth ſufficiunt. Quid varia illa Deorum ſimulacra, & inſignia, Jovis aquila, Junonis pavo, Neptuni tridens, vituli, ac piſces? quid ſuſpenſa illa mumia indicat? Eſt hæc mumia illa balſamina, data corpori pro ſale, ne putreſcat: hæc eſt arcana vis *animæ*, corporis organici ἐντελέχεια: hic vigor mentis diverſis Deorum nominibus inſignitus, & in corpore non elementorum turbidis qualitatibus inquinato, ſed puro, ac divino habitans: hæ ſunt tincturæ radicales, & Cherioniæ, δυνάμεις Hipp. ζωτικὰ Naz. vitales qualitates per totam viventis anatomiam ſparſæ, omnibusq; membris benignitate ſuâ præſentes, quæ tamen in principalioribus concentrantur, & uniuntur, exindeq;, ceu divite penu, reliquis vitam affundunt. Quid prædurus ille lapis, cui ſolis circulus auro ſplendeſcens incumbit, deſignat? Internum ſolem, *calorem nativum*, longè nobilioris proſapiæ, quàm elementa, proportione ſtellis reſpondentem oſtendit, qui ex perenni circulatione ſpiritus vivifici ſanguinis noſtri fovetur. Hoc eſt *humidum illud primigenium*, oleaginoſum illud, & aëreum, inſito ſpiritu totius formæ cuſtode, & propugnatore, nec non vitali calore perfuſum. Hoc omnia vivunt, & vigent, mineralia, vegetabilia, animalia: illa quidem occultè corporum compedibus aſtricta, & hermaphroditicam Balſami naturam obtinuerunt: hæc verò ſpiritualiter, ac manifeſtè, in quibus actu plurima explicata ſunt inſtrumenta, ideoq; ſolidam, ac homogeniam balſami naturam non admiſerunt. Hoc eſt vitale illud ſulphur, cujus extinctio mors eſt, hic eſt totius naturæ theſaurus incomparabilis, quo omnes omnium morborum curationes abſolvi poſſunt. Hæc eſt tota ſubſtantia Gal. & ſub-

Anima.

Calidum innatum.

& ſubſtantia virtutũ. Quem tandem immenſa illa & vacua, uti *Elementa*
apparent, ſpatia uſum præſtant? Vocantur hæc *elementa pura*, in- *pura.*
viſibilia, incorporea, quæ tanquam loca, matrices, & domicilia
vitali, validaq; poteſtate munita ſemina generationi deſtinata
in abyſſis ſuis, & orco Orph. fovent, digeſtisq; temporibus ſu-
ſcitant, ad maturitatem promovent, ac emeritis diverſoria, ac
receptacula concedunt immutabili quiete beata, idq; vi Verbi
explicante unitam multitudinem, & imperſcrutabili ſepara-
tione ſingula locis, temporibusq; congruis adaptante.

SANCTUM ΜΕ´ΣΑΥΛΟΝ.

Rediimus ad januam viſorii, quam intravimus, tranſitum *Res interme-*
porrò faciamus in mediam τ͂ τειςέγȣ contignationem, & pari a- *diæ.*
nimi attentione, quæ hîc peraguntur ſacra, perpendamus. Cur
verò pyramidis figuram exquiſitè refert? hîc quâ in angulum *Figura py-*
peracutum coit cœleſtium indiviſibilitatem cono ſuo æmula- *ramidalis.*
tur: illic inferiùs baſi ſuâ corporibus dimenſioni, ac diviſioni
ſubjectis cohæret. Quæ, qualis, & quanta miraculoſa iſthæc lux, *Lux cœleſti-*
per patentiſſimas feneſtras ubertim, & confertim infuſa? ſcias
hanc eſſe potentiſſimam illam lucem primo creationis die à
Patre Luminum è tenebris productam, quæ omnia vegetat,
fœcundat, vivificat. Hic eſt calor, & ignis ille cœleſtis, quem ſu-
perficiarii philoſophi quartum, aut quintum elementum, aut
quintam eſſentiam conſtituunt. Eccur autem ſingulis vitris
inſcripta, & quaquaverſum volitantia conſpicio caducea alata?
Denotant hæc *Mercurium phyſicoche:* ſpiritum mundi ſecretum, *Spiritus æ-*
& æthereum Herme: quo agitur omnis in orbe ſpiritus, ſpiri- *thereus.*
tum corporeum, & corpus ſpirituale omnia permeans. Hic ab *Influxus cœ-*
omnibus ſtellis, & Planetis, quorum ſigna hinc inde depicta *leſtis.*
cernis, maximè verò à Sole naſcentium patre, & gubernatore
macrocoſmi effluit, & à Luna ceu matre ſuſceptus in ſubluna-

ria hæc immittitur, qui omnibus ſeſe applicans movet ea, prout moveri apta nata ſunt. Sunt enim inferiora ſicut ſuperiora, & ſuperiora ſicut inferiora, Herm. Formæ inferiores à ſuperioribus foventur, & ſuperiores inferiorum benignitate non deſtituuntur, Scal. ſubtilium ſubtiliſſimus. Philoſophi antiqui in hoc choro *medium* ſtatuunt, quod eſt quaſi non corpus, ſed quaſi jam anima, ſive quaſi non anima, & quaſi jam corpus copulans duo extrema, animam & corpus mundi. Hoc eſt cœli & terræ ſtabile conjugium, confluxus, conſpiratio, conſenſus, maritatio, æterniq; hymenæi. Huc principii loco privatus lumine veritatis *privationem* ſuam ſubſtituit, & obtruſit Ariſtoteles, quam ſpecioſi iſti, ſi diis placet, philoſ. ſectatores vivis ſc. coloribus perpoliunt, ἀμορφίας ἀσχημοσύνης, ἀμουσίας, ἀναρμοστίας, ἀπιξίας, &c. *Hæc* portenta verborum & rerum hac in æde locum non habent: eclipſes ejuſmodi, ac defectus in mentis cæcorum iſtorum tenebrionum invenias, in naturâ minimè. Miſſam faciamus inſanientem ſapientiam, ἀμουσίαν, & στέρησιν ſterilem, & κακοποιόν.

Privatio Ariſtotelis.

Semina.

Sed antequam abeamus, & ad alia pergamus, quæſo, quid innumera hæc *aſtra* ubiq; coruſcantia ſignificent, expedias? perſuaſum habebam hæc in ſupremo tantùm cœlo circumrotari. Eſt hoc cœlum inferius, in quo æquè ac ſublimi aſtra infixa eſſe ſtatæ motuum periodi, & mirifica agendi poteſtas luculentè demonſtrant, ſuntq; nihil aliud, quàm ſupra dicta *ſemina*, quæ in elementorum promtuariis, ceu patriâ ſede habitantia eſſentiæ, vitæq; inæſtimabili copiâ fruuntur, ubi nec ſitiunt, nec eſuriunt, nec aliis vim inferunt. Progredientia verò à fonte unitatis in hanc mundanam ſcenam, & veluti peregrè proficiſcentia ex elementis ſibi ſimilia & domeſtica corporum principia fabricant, & elementa, ut externa veſtimenta, aſciſcunt: quorũ infelici commercio plurimùm perpetiuntur, partium diſtantias & extenſiones admittunt, locorum inſuetis anguſtiis includuntur,

tur, & temporum tàm tardas revolutiones demirantur: Sunt itaq; astralia corpora utriusq; naturæ vincula visibilia invisibilibus connectentia, à quibus omnes impressiones, receptiones, repulsiones: omnes illecebræ sensibus insidiaturæ, omnia ornamenta corporibus obducta in mechanico processu generationum proveniunt. Prout autem corpora ipsis obveniunt, ita individua perfectione, & fœcunditate differentia producunt, quæ in peregrinis matricibus deponunt (omnia enim ad humanam provinciam inclinant) & gratâ actionum vicissitudine se mutuò reficiunt.

ATRIUM.

Porrò, ne prolixis periodis involuti extra oleas, quod dicitur, vagemur, & eccentrici evadamus, retrogrediamur, & in transitu, quæ in primâ, imâ, & obscuriore delubri parte stabulantur, perlustremus, & ponderemus. Hoc primum eloquaris velim, quî fiat, quòd quadratam hæc extima habitatio formam obtineat? Quia tota elementaris est hæc regio, crassa, fixa, & ægrè mobilis loco, *sicut basis, & fundamentum* ædificii. Quid porrò tot cruces, & lineæ intersectæ portendunt? omnia in hoc nosodochio magno subjecta sunt cruci, mutationibus, corruptionibus: nihil hîc stabile, aut firmum: perspicis tamen, si rectè perpendis, interstitium, & maceriem principia vitalia & sanabilia ab elementis semimortuis, & desperatiis dirimens. Sunt autem Principia vitalia, activa, & formalia corpora, seminum rationes, ac soboles, horumq; instructa, & dotata proprietatibus, quarum vigore constantes post se tincturas relinquunt: suntq; temperamentorum, & craseon, separationum, concoctionum, aliarumq; actionum causæ propinquæ, absconditos agendi modos, & fontes aperiunt, & occultarum proprietatũ, quæ vulgò inscitiæ asylum sunt, explicationem suppeditant.

Res corporea.

Fig. quadrata.

Principia hypostatica.

Sed

Mercurius. Sed quid tandem? denuò *Mercurius* nobis obviam fit: quid illi hîc negocii est in alieno choro, & foro? opinabar illum ad fores penitiores tanquam apparitorem, & internuncium Divæ excubias agere: sed quocunq; oculos verto, in conspectum sese dat. Etiam hîc Dii sunt, at minorum gentium, & Planetæ multum à pietate & præstantiâ parentum degenerantes. Contemplare Mercurium, Solis ille quidem, & Lunæ stemmate, & cognatione magnificè sese effert, affixam nihilominùs crucem malignã semper circumfert. Hoc autem nominis 1. suo principio tribuunt Chym. veri naturæ venatores, indicantes per id liquorem illum acidum, rarum, permeabilem, aëream, ætheream, ac spirituosam substantiam, formæ proximum instrumentum, vitæ pabulum. Hoc reliqua duo actionum frequentiâ ad siccitatem, & senium in horas festinantia assiduâ irrigatione refocillat, & fluidâ, labiliq; substantiâ mixtionem faciliorem reddit. In hoc colores potissimùm conspicui sunt.

Sulphur. Rursum pyramis, sed cruci imposita apparet, quid illa? medium spagyricum princ. quod est *sulphur*, declarat; id licet apice sursum se erigens, & *jactans ignis affinitate* superbiat, crucis tamen appendice elementorum admistionem *prodit*. Hoc est humidum illud oleaginosum, viscidum, caloris naturalis pabulum, mercurii & salis gluten. Odorum præcipua origo censetur. Procedamus ad quadratum illud schema, quod nunc

Sal. oculis obversatur. Hoc 3. principii, puta *Salis* rationem & conditionem describit, quod, ut character ejus arguit, maximâ cognatione elementa, cumprimis terram attingit. Estq; corpus illud firmum, fixum, substantificum, priora duo in unum compingens, congelans, & cuncta solida reddens. Hujus beneficio cristalli congelatio, adamantis durities, metallorum robur, auri soliditas, ossium, arborum, & herbarum consistentiæ absolvuntur, ubi frigiditates nimis frigent. In salibus omnis generis sapores

pores deprehenduntur. Galenici falsa humores vocant, domum pro Domino accusantes.

Fallor, an retrorsum imus? an omnia invertuntur? pyramides basibus sursum erectis vertici insistere quî possunt? *Aquam* hæ innuunt primum rerum elementum, humidum, insipidum phlegma, omni sulphure & mercurio destitutum, nullo odore, vitalivé aliâ virtute præditum. Quid deniq; tot terrei tumuli, tot crania coacervata, & in ambitu sparsa portendunt? sepulcretum, & polyandrium hoc cœnobii esse arbitror? Indicant hæc *terram* illam absurdam, maledictam, arenosam, seu cinerem omni sale per aquarum lixivia exutum, caput mortuum: quod est alterum elementum siccum, grave, immobile, opacum, iners. *Elementum Aqua.* *Elementum Terra.*

Sunt ergò *Elementa* corpora crassa, à seminibus remotissima, idcircò mortua, carentia arcanis, nihil nisi relollaceas, & passivas qualitates possidentia, vilia, & servilia pecora, perenni fluxu generationibus inservientia, quas ob res meritò infimum subsellium occupant. *Elementa quid.*

Attamen his toti inhærescunt profundi isti philosophi, rebus mortuis vitæ functiones ascribunt, corticem, & siliquas pro nucleo, vestem pro matronâ, aërem pro Iunone, ancillas pro Dominâ cum Penelopes procis cœco impetu arripiunt, & amplexantur. Ex quibus liquidò constat, quanto intervallo vera vitalis philosophia rudem, corpoream, & elementariam post se relinquat. *Elementarii.*

PORTICUS.

Sed ne curiositate Deorum offensionem & odium incurramus, Ductoremq; ac socios defessos diutius detineamus, pedem referamus, hac tamen lege, ne obliviscamur τὸ γνῶθι σεαυτόν. Ei igitur, qui est α, & ω, pro accenso phosphoro gratiæ gratias

agimus immortales, rogantes, ut imposterum regat, & confirmet nos in veritate suâ, & à viis lubricis immundi mundi, ne vacillent, labascant, aut offendant pedes nostri, abducat. Porrò Hermeti nostro vitulum labiorum mactemus, lac & mel sinceri pectoris offeramus, linguam præconiis sempiternis consecremus.

EPILOGUS.

Vidistis nunc, ô syndromi lectissimi, regium Deæ templum: vidistis megistanas, sacerdotes, virgines à cubiculo, à secretis, stipatores, operarios: vidistis scrinia, vestimenta, & tegumenta, quibus obnubitur mortalium coetus ingressura, ut tueatur se à profanorum, & stultorum conspectu. Quantacunq; hæc strictim quidem per transennam, at non sine ineffabili voluptate vidistis. Reginam verò ipsam, ipsum conclave secretissimum, ejusq; Balneum, & nudam sine veste Dianam nondum vidistis, quæ si nuda à vobis cerneretur, quin incredibiles sui amores excitaret, nullus dubitarem. At enim pudicissima virago haud facilè *conspiciendam se præbet*, neq; indumenta deponit, si non solerti separationum *artificio detrahantur*. Proinde non nisi exercitatis Artificum sensibus repræsentatur. Nobis autem, qui arcanorum mysteria adumbratis sententiis, & mysticis vocibus, & *signis* diligenti negligentiâ Lesbiâ regulâ adhibitâ involvimus, ne quis temerè novitatis, arrogantiæ, aut invidiæ notam inurat. Antecessorum laudabilibus vestigiis primâ hac vice insistendum erat, qui instituta viventis Philos. sub fabulosis involucris occultârunt, & discipulis juratis præcepta obscuritatũ pleniss. proprio sudore enucleanda quasi per manus tradiderunt. Cum autem fatale tempus, quo veritas ejus filia emergat, ac illucescat, accompletum videatur, dabimus dehinc & nos nostro loco, & Marte operam sedulò, tùm

in

in hujus diſputationis curſu, tu[m] [i]n ſubſequẽtibus, & φαινομέναις contradictionibus σοφὸν φάρμακ[ον] [ex]hibeamus, gladio Delphico perplexos nodos diſſecemus, & rupto Pythagorico ſilentio Eleuſina ſacra pro captu capacibus palàm faciamus, Oedipo adducto, qui Sphyngis ænygmata diſſolvat, candidis & incontaminatis ingeniis deſiderium expleat, ſatisfaciat, & brevis temporis uſuram patienter conceſſam grandi fœnore compenſet.

III.

DISPUTATIO JATROCHYMICA TERTIA.

RESPONDENTE

M. SAMUELE GENTERSBERGERO

Bipontino Weſtriaco.

THEMATA PHYSIOLOGICA.

1. LIEN nequaquam melancholiæ (quæ à Galeno 2. de facult.nat.cap.9.2.de temp.cap.3.& 14.Meth. c. 9. gravi & terreæ fæci *vini aſſimilatur*, & *lib. de atra bile* cap.6.in vino fæci & ἀμόργῃ in oleo ἀνάλογον eſſe docetur) receptaculum à natura deſtinatus eſt: quam ipſe attrahat, & ad ſui nutritionem elaboret: id autem quod alimoniæ ineptum eſt, in ventriculum abſtrudat: ut ſua aciditate aſtrictoria ventriculi actiones roboret & ὄρεξιν excitet.

2. Lieni melancholicus ſuccus, quem hepar faſtidiens revomit, nutrimẽto nõ eſt: ſed tenuior ſanguinis portio. Id quod ex Galeno 4.de uſu part.contra Galenum demonſtrari poteſt.

3. In ſectionibus nullus lienis ſinus, nulla capacitas deprehẽditur ad excipiendum tam craſſam, lutoſam, glutinoſam è maſſa humorum melancholiam. Venæ quinetiam rami ſplenici adeò graciles ſunt, ut Hipp.lib. de carnib. illas potiùs fibras;

quàm venas indigitet. Cum tamen receptaculum capacius & meatus melancholicum succum eò deferentes ampliores pro humoris proportione jure meritò esse debeant. Natura enim ordine & proportione quicquid meditatur efficit. Arist. 8. Phys. context. 15.

4. Phocylides monet, μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει. Humor itaq; melancholicus cùm ne quidem ab oculatissimis Anatomicis vel in liene vel circa castrum illius conspectus unquam sit, contrarium statuentibus assentiri nos haud decet.

5. Cum actionum viscerum λειτουργία organis attractioni servientibus, necessariò excretioni destinatis contraria in magnitudine requirat: Lienem neq; in ventriculum feces melancholicas amandare putamus, quippe in quem nulla notabilis & tàm crassæ materiæ atq; ad motum ineptæ deportandæ via congruens desinat.

6. Præter generalem lienis usum (quem Aristotel. 3. de part. animal. cap. 7. docet) lienem αἱματοποίησιν & juvare dicimus; humores nimirum tenuiores ex ventriculo sorbendo, coquendo, avertendo, *ne ubertate & frigiditate sua venarum actionem interturbent*, hæc Arist. verba loco suprà citato, τὰς ἰκμάδας τὰς περιττὰς ἐκ τῆς κοιλίας fluxionem superfluam ex ventriculo interpretantes. Quæ ab Hipp. lib. 4. de morb. luculentissimis confirmantur verbis, in hunc modum scribente. Nunc verò dicam de aqua, quomodo & cur copiosior fiat in corpore, & quomodo splen trahat in seipsum. Adsero autem ubi homo bibit amplius, & corpus & splenem aquam in se ipsa trahere ex ventriculo, &c.

7. Lien in multis hepatis vicem supplet. hinc ab Arist. lib. 3. de part. animal. ca. 7. jecur adulteratum vocatur. Et à Plat. in Timæ. τοῦ ἥπατος ἐκμαγεῖον.

8. Arteriarum in numeris & capacibus ramis per lienis

cor-

corpus dissemmatarum munus est: non vitalem duntaxat calorem è cordis specu adferre: sed tenuem etiam sanguinem, humoremq; serosiorem, non autem crassam melancholiam ex liene haurire, ne in venas restagnans πνευσταμῶ & frigiditate sua αἱμάτωσιν remoretur: tum verò ut fervens halituosusq; cordis sanguis in arterias dispersus sero temperetur. Hoc arteriæ lienis ad vicinam aortam exportant: quod deinde ab emulgentibus arteriis ad renes deducitur.

9. Quamvis Hipp. lib. de carnib. arteriam spiritum condere ac conservare autumet: & Arist. lib. 1. histor. animal. cap. 16. arteriam tracheam soli spiritui accipiendo reddendoq; destinatam, nihil vel siccum vel humidum pati scribat: Id tamen minimè ἁπλῶς, sed juxta Gal. lib. 3. de fac. nat. cap. 14. κατά τι accipienda sunt: astipulante Aulo Gellio, lib. 18. cap. 10. his verbis: Arteriæ sunt conceptaculum spiritus naturalis (Medicis vitalis) misti confusiq; cum sanguine, in quo plus spiritus est, minus verò sanguinis.

10. Ab his non abludunt Paracelsitæ, dicentes: *Firmamenti seu superioris globi astra vel vitales spiritus* cordis & arteriarum elemento fruuntur puro ac spirituali, ab astris inferiorum elementorum, ventriculo nempe, hepate, liene, œsophago, intestinis, mesaraicis venis, vesica fellis & urinæ, venis, ante præparato: Et quod benigna nutricatione ad maturitatem pervenientia, fœcundâ fructuū resolutione vices rependant, mutuaq; officiorum communicatione societatem humanæ Reip. custodiant.

11. Nullus humor actu siccus aut frigidus in corpore vivente: sed omnis humidus ac calidus.

12. Calorem illum per se nulli humorum, sed ratione spirituum tribuo.

13. Perpetua memoria dignissima est solertia Hippocra-

tis, qui primus ex igne, aëre, aqua, terra, omnes res naturales compoſitas eſſe invenit. Ex quorum analogia, doctrina de quatuor humoribus, tanquam ſanguineorum animalium principiis ſeu elementis ab eodem exſtructa eſt: omniumq; rerum actiones & virtutes ex illis derivatæ: necnon ſanitatis & morborum, eorundemq; curationes ex illis affabrè petitæ ſunt.

14. Quibus modò enarratis licet fides minimè deroganda ſit: rei tamen evidentia edocti Hermes Triſmegiſtus, Geber, Baſilius, Valentinus Monachus, & noſtra ætate *Paracelſus*, philoſophus *Paradoxus* & *Myſteriarcha*, totaq; chymicorum ſchola ex *Sale*, *Sulphure*, *Mercurio*, omnia corpora naturalia conſtructa eſſe unanimi conſenſu ſtatuerunt.

15. Quæ elementorum differentiæ chymicis *operationibus* conſpicuę fiunt, nec *quidquam eſt quod in talia principia* reſpuat diviſionem: quibus tamen quatuor Elementa, tanquam priora quædam principia ſuffulta ſunt.

PATHOLOGICA.

1 MOrbi in *natura* ſemina habent & principia, & generationes utq; traſplantationes ratas abſolvunt.

2. Febrem quartanam ab humore tenuiore, qualem lienem attrahere ſuprà docuimus, ſcaturire dicimus.

THERAPEUTICA.

THerapeuticum axioma Hipp. lib. de flatib. & lib. de morbo ſacro, Gal. de arte medendi cap. 84. & lib. de meth. med. 8. & 11. aliisq; locis quamplurimis, eſt: Contraria Contrariorum eſſe remedia. Id quod & rationi conſonum, & à rei veritate haud alienum eſſe arbitror. Non tamen (ut falsò quidam opinantur) huic chymicorum hypotheſis contrariatur, Similia Similibus quæ curanda præcipit, ut lien liene, hepar hepate, cor

cor-

corde: &c. Id quod magnis iſtis duobus medicinæ oculis Galeno & Hippoc. non improbatur: quorum ille 11. de med. fac. *morſum ſcorpionis ſcorpione curari*, docuit. Hic verò de morbo ſacro: Morbos pleroſq; ex iis curari ex quibus naſcantur. Medicamenta quin etiam Gal. lib. 8. de comp. med. ſ. l. probantur, quæ totius ſubſtantiæ conſortio omnibus intemperiebus tanquam media extremis contraria ſunt. Addunt hic alii Galeni locum ex 13. meth. c. 16. lienem & jecur ſimilia medicamenta & alimenta poſtulare: quem tamen miſere à lacuna corruptum haud ſavere arbitramur.

2. Superflua lienis per inferiorem duntaxat ventrem Gal. 13. meth. med. cap. 17. evacuanda præcipit, utpotè quòd *nulla per renes*, quæ evacuationem illâc indicare poſſit, via pateat. Qua in re non ſolùm arterias emulgentes ſuo privat munere: verùm etiam Hipp. lib. de aff. ἐξαισίως repugnat, bilioſis, quicunq; ſplenem magnum habeant, inter alia veſicam ſubducendã monenti: medicamentisq; diureticis, quæ ſplenem mollire ſcripta ſunt. Non longo intervallo ſubnectit ſequentia, *Ex pharmacis quæ ſplenis gratia adhibentur*, alia per veſicam purgant, & ipſum molliorem faciunt, &c. Et lib. 2. de morb. in ictero nigro, qui ab obſtructione lienis oritur, diuretica ſuadet, qualia ſunt aſphodeli radices cum foliis apii in vino coctas & propinatas, & aſphodeli ſemen, Hipp. de intern. aff.

3. Febris quartana in principio leniter tractanda eſt, ejusq; cauſa conjuncta per diuretica feliciter auffertur.

PHARMACEUTICA.

1. ANtimonium num poſſit in corpus humanum pro medicamento aſſumi, quæſitum eſt à multis. Etſi autem veneni ſuſpicione non careat, ex catalogo tamen eorum medicamentorum, quæ in corpus aſſumuntur, non niſi gravi plurimo-

rum

rum ejusdem cum Antimonio facultatis pharmacorum, exilio eliminari potest.

2. Si quædam mordicantem vim habentia calcinata, seu igne cremata minùs mordicant: quidni idem cum Antimonio fieri existimabimus?

3. Non excludimus Tartarum, vitriolum, sulphur & metalla ex medicamentorum numero, quæ ore accipiuntur. Siquidem ab illis quoq; se non abstinuit antiquitas: Eaq; igne elaborata promptiùs operationem absolvere existimamus.

4. Quælibet medicamenta excrementa corpori inutilia, ac nonnunquam damnosa continent. Quare quæ talia sunt præparatione & separatione opus habent. Hæc à Chymicis rectè obitur.

5. *Multa ignis commercio fiunt meliora, ac latentem* medicamentorum naturam propalant, Gal. lib. de Theriac. ad pis. cap. 32.

6. Acrimoniam in combustis ignis per se nequaquam omnem efficit, uti Galeno 9. de simp. med. fac. videtur.

CHEIRURGICA.

1. SAnguinis missionem, quæ fit per Revulsionem ex parte vulneri opposita in hæmorrhagia imperitè improbat Felix Wirtzius lib. 1. cap. 5. suæ chirurgiæ.

2. Quod si enim eadem (quod tamen largitur) sanguinem impetu quodam ac quasi œstro percitum in aliquam partem irruentem compescere ac revellere potest, quid ni quoq; per vulnus effluentem retinebit?

3. Verùm rursum nos occupat Wirtzius, quid tum fieri velimus, ubi totum est pro vulnere corpus, ut Poëta inquit, & quam tum venam tunderemus, ubi utrinq; & in singulis artubus vulnus sit acceptum? cui respondemus, nullam. Est enim vulnus vulneri oppositum ἀντιπαθητικόν.

THE-

IV.

THEMATA IATROCHEMICA DISPUTAtionis Inauguralis:

RESPONDENTE

M. SAMUELE GENTTERSBERGERO, Bipontino Westriaco.

THEMATA PHYSIOLOGICA.

1. SCITUM atq; ex gremio naturæ desumptum est illud Philosophi placitum: In quod quid resolvitur proximè, ex eo quoq; immediatè constructum.

2. Cum igitur ἐν τῇ ἀναλύσει τῶν σωμάτων φυσικῶν quatuor in conspectum veniant: Primùm spiritosa seu vaporosa substantia: Mercurius. Secundò oleaginosa, seu corpus quoddam sulphureum: sulphur dictum: quæ duo si non talibus quibus convenit vasis reserventur, sæpiùs in auram evanescunt. Tertium Sal, *quantumvis crassius, virtutem tamen non obscuram habet.* Quartum est terreum Elementum, caput mortuum dictum: non tria, sed quatuor corporum naturalium principia hypostatica, vi hypotheseos prædictæ contra Chymicorum decreta statuenda esse videntur.

3. At Chymici non solùm circa medicamentorum præparationem occupati: verùm etiam eorum, cæterorumq; corporum naturalium causas, partes & affectiones inquirendas, nec non juxta ejusmodi & talem cognitionem corpori humano medelam instituendam, animadvertentes: tria artificiosa indagine, quibus actionum causæ & δυνάμεις Hippocraticæ per se proximè assignari possent, quæq; suo accessu corpus non tantùm trimetron: sed activum & virtuale efficerent, repererunt:

runt: Et proinde in tria quodlibet corpus naturale resolutione, quæ est partium essentialium, non contingentium proximè dispesci non temerè statuerunt.

4. Duplex est insuper corporum naturalium consideratio, pro duplici eorum vel ante vel post regenerationem Chymicam στάσει. Hæc tantùm in tria resolvuntur, uti sunt Magisteria & Elixiria Chymicorum: illa verò præter tria activa, quæ Chymicis (Aristotelis ductu, formam & naturam potiùs principii nomine dignantis, quòd sint activa) principia appellantur: quartum etiam admixtum habent, quod tamen toti non essentialiter, sed contingenter per naturæ errorem adest, secum gerens non vitæ, sed mortis anatomiam, ut Chymici loquuntur.

5. Principia illa hypostatica non æquali pondere & mensura in qualibet specie coëunt: *sed pro specierum diversitate* variata mixtione inæqualiter miscentur: ita ut in alia non plus sit salis, in alia plus substantiæ oleaginosæ: in alia insuper plus Mercurii seu substantiæ spiritosæ sive vaporosæ. Quam mixtionis varietatem præclarè Lucretius lib. 2. in hunc modum poëmate expressit:

Debent nimirum non omnibus omnia prorsum
Esse pari filo. Et lib. 4. & 1.
Semina multimodis in rebus mista tenentur,
Constituunt eadem fruges, arbusta, animantes,
Verùm aliis alioq; modo commista.

6. Quodlibet principiorum (salis, sulphuris, & Mercurii) ratione suæ essentiæ triplex est, animale, vegetabile, minerale. Ratione verò adjunctorum duplex, purum vel impurum.

7. Salium alia sunt volatilia, alia fixa.

8. Non pauci artificialem specierum transmutationem, quam nobilissima & illibatæ castitatis virgo Chymia inter alia docet, vi ratiunculæ istius, quòd ars tanquam accidens substantiam

tiam generare non possit, impossibilem rati: Chymiam indè falsitatis immeritò insimularunt: non distinguentes, quòd artes aliæ materiis subjectis dominentur, ut est statuaria, fabrilis, figulina: aliæ post administrationem debitam potiores partes naturæ relinquant, ut agricultura, & juxta Hippocrat. de leg. Medicina: aliæ utriusq; & artis & naturæ beneficio negotium peragant, uti sunt vitriarii, aurifabri, separatores metallorum & mineralium.

9. Venæ, arteriæ, carnes, &c. corpora similaria propriè non sunt.

10 Fœtui in utero matris existenti menstruus sanguis alimento non est.

11. *Spiritum* hominis nativum gluten animæ & corporis cum Alexandro Aphrodiseio, Hermete Trismegisto, aliisq; compluribus statuere non erubesco.

12. Calorem naturalem in homine duplicem cum doctissimo Fernelio lib. 4. Pathol. cap. 1. de feb. ponimus. [1] *Insitum in solidarum partium humido primigenio inhærescentem, cujus origo cœlestis est.* [2] *Elementarium* moderatum, & ex omnium Elementorum mistione temperatum. Ille omnium actionū naturaliū opifex primarius: hic adjuvans est primarii.

PATHOLOGICA.

1. SI rectè statutum est humanum corpus sicut reliqua mista ex sale, sulphure, & Mercurio componi: nunc quoq; rectè statuetur, ipsa ubi à naturali statu recesserunt, morbos procreare, astro nimirum suo in malum vergentibus, Chymicorum loquendi consuetudine; Astrum sulphuris, inflammationem: Salis, resolutionem: Mercurii sublimationem vocantium.

2. Hisce accinit Hippocrates lib. de vet. Med. in hunc modum: Atq; hæc, (nempe quæ 1. & 3. thesi recensentur) mista

quidem ac contemperata inter se, neq; sensu deprehenduntur, neq; hominem lædunt. Ubi verò quid horum à reliquis separatum fuerit, atq; ipsum per se solum extiterit, & sensu deprehenditur, & hominem lædit.

3. Hisce positis quatuor humores Hipp. & Galeni minimè rejiciuntur: sed in his tria sunt Chymicorum, ita ut potiores indicationes curativæ ab iis petantur. Cui sententiæ Hipp. lib. de vet. Med. hisce astipulatur verbis: Neq; siccum, neq; humidum, neq; calidum, neq; frigidum, neq; aliud quidquam ex his putaverunt veteres hominem lædere. Neq; homini horum aliquo opus esse opinati sunt, sed quod in unoquoq; forte & humana natura potentius est, ut ab illa separari nequeat, hoc ipsum id esse, quod læderet, existimaverunt. Idemq; auferre quæsiverunt. Fortissimum autem est, inter dulcia dulcissimum; inter amara, amarissimum; inter acida, acidissimum, quæ Chymicis nil aliud sunt, quàm salium differentiæ.

4. Dysenteriam cum Mercuriali lib. 3. de aff. inf. vent. cap. 28. fluxum alvi cum exulceratione & dolore intestinorum definimus.

5. Hanc propriè dictam, & à notha *seu spuria distinctam*, divido in simpliciter talem & Epidemicam. Hæc verò est vel pestilentialis & maligna, vel leviter tantùm contagiosa; quarum illa multis exitio est: hæc licèt plurimos invadat, paucos tamen è medio tollit.

6. Est insuper alia ex accidentium distinctione, sine febre, alia cum febre; vel stipata symptomatibus levissimis, aut planè atrocibus & sævissimis. Ratione temporis & magnitudinis distinguitur in fientem & absolutam. In fiente primum adiposa & pinguia: Gal. 4. aph. 26. adiposa intestinorum corpora (quibus interna sui parte contra injurias intestina munita sunt, & præcipuè inferiora) dejiciuntur. In facta & absoluta, ra-

menta

menta & carunculæ, unà cum sanguine, pure & fecibus prodeunt. Duabus namq; tunicis à natura donata intestina sunt, *prima* tenuiori, altera crassiori & carnosa, Gal. lib. de anat. admini̇str. & 4. de usu part. 16. Harum si interior abraditur, ad instar epidermidis partes descendunt: si exterior, carunculæ.

7. Differentiam à situ petitam, qua alia omnibus intestinis simul: alia quibusdam tantùm infensa esse putatur, inutilem & falsam esse judico.

8. Quod Cœl. Aurel. & practici ferè omnes inter pathognomonica recensent signa dysenteriæ: dolor si infestat hpyochondria & partes supra umbilicum gracilium intestinorum ulcus denotare: sin dolor hypogastriacis infestus sit partibus, crassiora intestina ulcere teneri: suadente sic anatome, infidum censemus signum.

THERAPEUTICA.

1. Clysteribus pro abstergendo & consolidando intestinorum ulcere pinguia & oleosa rectè immisceri non videntur.

2. *Quæritur hîc, quo anni tempore usus absynthitæ corpori humano sit magis salutaris?* Nos rationis ductu æstivo tempore plus commodi sanitati tuendæ importare censemus. Quo enim ventriculus in elaborandis cibis ignavior, & pituitæ congerendæ promptior est: eò imbecilliorem ejus calorem quis non suspicabitur? Esse autem ventriculum æstate cibis conficiendis minus idoneum, docet Hipp. aph. 18. sect. 1. Quare exinde nobis imbecillior ventriculi calor cùm innotescat: Absynthitæ usum æstate commodiorem magisq; salutarem esse affirmamus, moti facultate ejus abstersoria juxta & roborandi ventriculum, quâ pollet, virtute.

PHARMACEUTICA.

1. IMpoſſibile eſt ut Riolani cenſura Peripatetica D. Joſephi Quercetani juxta & omnium Chymicorum paradoxa corruant, qualia ſunt medicamentorum eſſentias, formas, &c. κατὰ τὸ πρᾶγμα ſeparabiles eſſe à ſua materia, itemq; bonum à malo, perfectum ab imperfecto. Ut enim Peripatetici, formæ nomine activum principium deſignant ſolùm, non autem materiam: Sic Chymici tria ſua principia hoc nomine formæ ejusq; attributorum, qualia ſunt, eſſentia, actus, perfectio, ratio, bonum, digna judicantes, quòd ea ſola ſint activa, ipſis tribuerũt: Sicut nomen materiæ ejusq; attributa, qualia ſunt femina, turpitudo, potentia, imperfectio, malum, capiti (ut loquuntur) mortuo, ſeu magmati.

2. Quòd quædam acria calcinata, ſive igne cremata magis vel minus acria reddũntur: Non caloris beneficio, ſed ſalium volatilium fuga, uti ſunt Sal armoniacum, Roriſmarini, urticæ, urinæ, &c. Vel fixorum perſeverantia, quæ ignis violentiam perpeſſa in fundo manent, illam intenſionem vel remiſſionem propriè fieri affirmo.

3. In medicamentorum compoſitionibus non tantùm ſpectandæ ſunt qualitates miſcendorum manifeſtæ: ſed potiſſimùm antipathia & ſympathia eorum, quæ non à temperamento elementari pendent, ſed totius ſubſtantia, cui alexipharmacum ex ficubus & alkakengi concinnatum ad peſtilentiale virus è corporis centro ad circumferentiam ſeu ſuperficiem evocandum fidem facit. Quæ ſeorſim ab omni veneni ſuſpicione aliena, mutua mixtione in veneni naturam faceſſunt.

CHEIRURGICA.

GAl. lib. de ſang. miſſ. venam brachii ſectam cohibere fluxum menſtruorum ait; Pari pacto putandum hac eadem ſanguinis

guinis missione coerceri fluxum alvi, præsertim sanguinolentum.

V.

THESES MEDICO-CHYMICÆ MISCELLÆ Inaugurales:

RESPONDENTE

JOANNE JACOBO GUGGERO, BASILIENSI.

MISCELLARUM MEDICO-CHYMICArum prima.

MEDICINÆ partes præcipuæ sunt ὑγιεινὴ καὶ θεραπευτική*: Finis enim ipsius Medicinæ, in actione potiùs quàm contemplatione consistit.*

ἘΞΉΓΗΣΙΣ.

I. Medicina secundum Hippocr. lib. de flat. definitur quòd sit πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις, vel ut uno verbo dicimus, προσθαφαίρεσις. II. Et πρόσθεσις quidem deficientium, ἀφαίρεσις verò eorum, quæ in corpore humano redundant, est, teste Gal. 11. Meth. cap. 13. III. Finis ipsius Medicinæ, ad quem collineare solet, est Sanitas; quæ conservanda aut amissa recuperanda. IV. Præsentem autem sanitatem optimorum ciborum & potuum adjectione, subtractione verò supervacaneorum servabimus. V. Cùm enim vivens corpus, ex sententia Philosophorum, perpetua nutritione opus habeat, cùm essentia partium perpetuò absumatur, quatenus calor noster nativus omni tempore vim suam exerit, in absumptione ipsius humidi, ideò quoq; semper adjectione alimentorum opus habet, quo nutritio perficiatur. VI. Amissam verò sanitatem eorundem subtractione, ciborum nimirum redundantium, appositione verò deficientium recu-

recuperabimus. VII. Medicina porrò usurpatur vel generaliter, vel specialiter: generaliter pro omnibus iis quæ ad totam constitutionem ipsius artis requiruntur. VIII. Et illud quidem secundum particularia ipsius Medici officia: quæ sunt, sanos conservare, convalescentes reficere, senes fovere, causas morborum præcavere, ægros à morbis liberare sive curare, symptomata mitigare. IX. Medicus autem tanquam naturæ minister, ut hæc sua munera exequatur, necesse habet prius cognoscere, naturam, causas, differentias & signa omnium eorum, quæ secundum & præter naturam humano corpori insunt, nimirùm universa Physiologiæ, Pathologiæ & Simeiotices præcepta. Dunca. in arte Medica. X. Specialiter verò Medicina sumitur tantùm pro parte curativa. *Gal. lib. num rat. tuend. sanit. ad Medic. spectet.* XI. *Et ideò non ineptè ab* Avicen. Fen. 1. doct. 1. c. 1. in Theoriam & Praxin dividitur. XII. Instrumenta Medici, quibus finem suum assequitur, sunt Medicamenta: quæ desumuntur ab Animalibus, Vegetabilibus & Mineralibus. XIII. Hæc autem medicamenta, instrumenta & auxilia ipsius *Medici fiunt, quando formam* seu naturam suam induunt, id est, quando legitimè præparata, *in* debito & convenienti tempore, & ut decet applicantur. Gal. lib. 2. de alimen. facul. XIV. Is enim verè genuinus & perfectus Medicus erit, qui medicamenta debitè cognita, non ratione, sed proprio Marte, præparare, à veneno & fæcibus suis separare seu repurgare, & ad puram simplicitatem reducere didicit, atq; imperito non committere coco. XV. Mixta enim sunt bona malis, neq; saccharum fæculenta impuritate, nec mel venenata amaritudine destituitur: Pura enim ab impuris separanda esse monet Hippoc.

II.

Spiritus Animalis in Cerebro, tanquam regia domo, residet, ex portio-

portione vitalis spiritus, qui per nervos in corpus funditur, ut actiones Animales cieat, procreatus.

ἘΞΗΓΗΣΙΣ.

I. De loco & generatione spiritus animalis magna est controversia: quot enim homines, tot sententiæ: Columbus vir alioquin doctissimus, Animales spiritus singulari suo invento, in anterioribus cerebri ventriculis generari contendit. Rationem addens: quia inquit, horum ventriculorum origo est, supra os sphenoides, ethmoides versus, aër autem per nares attractus, in frontis, cunealisq; cavitate aliquandiu conservatur: alteratus dein ad hos binos ventriculos, per foramina ethmoides ascendit: at in his ventriculis, ob assiduum tum cerebri, tum hujus reticularis plexus motum, miscetur, cum vitalibus spiritibus aër: itaq; addit, spiritus animales evadunt ex eo, quo diximus modo præparato, & ex vitalibus spiritibus. III. Montaldus verò, in cerebro ipso, & à natura & facultate propria ipsius cerebri, procreari existimat, & quidem facultatum custodiendarum gratiâ: quarum quidem primum aptissimum & sibi appropriatum est instrumentum, ad omnes actiones suas exercendas. IV. Reperitur ergo (secundum Montaldi sententiam) & in substantia propria ipsiusmet cerebri disseminatus, & in ventriculis ejusdem: siquidem facultates custodit, utilitatesq; præbet, tum in cerebro, tum extra cerebrum. V. In cerebro, quia disseminatus per propriam substantiam, ibi perficitur, ubi permistus unà cum calido ejusdem ingenito, organum primum & appropriatum est, & principium facultatum ipsius vitæ tum vitæ melioris gratiâ. VI. Extra cerebrũ utilitatem præbet hanc, quòd ille in ventriculis elaboratus, irradiando ac permeando per nervos in totum corpus, sensus & motus voluntarii gratiâ, facultatem animalem, sensitivam nimirùm & motivam custodit. VII. Andr. Laurent. præparatio-

tionem ejus fieri putat in plexibus arteriolarum labyrintheis, coctionem in cerebri sinubus: distributionem tandem in universum corpus per nervos. VIII. Varolus, cui recentiores ferè omnes, ut & Casparus Bauhinus, Præceptor meus honorandus, adscribunt, autumat, spiritus per quos perficiuntur cerebri operationes optimæ, residere in substantia molle cerebri, nec cavitatibus indigere. IX. Demonstratur illud ratione sensus: dum enim unum oculum claudimus, spiritus animalis statim refluit ad alterum, ita ut ejus pupillam magis dilatet: inter unum tamen & alterum oculum, nullus revera extat pervius ductus, præter poros insensibiles in omni nervo & cerebro existentes, ut refert Gal.10.de usu part.5. X. Insuper ventriculi illi cerebri excremētis potiùs destinati sunt, quàm spiritibus. XI. *Natura enim nihil facit frustrà, inquit Scal.exer.77. s.5.* ideoq; semper facit quod optimum est, idem exerc. 249.s.2. XII. Natura itaq;, ut oculi ipsi demonstrant; ubi enim oculi fidem faciunt, non opus est rationibus, inquit Avicen. natura, inquam, in cerebro, duas insignes cavitates tantùm elaboravit, *quas ventriculos appellamus. XIII. In has autem cavitates* excrementa tanquam in cloacam deponuntur, quod exinde apparet; quia in iisdem sinubus quædam sordidæ ac laxæ glandulæ, membranis contextæ copiosè locantur, quæ veluti spongiæ per vasa è cerebro & cerebello eo transmissa excrementa exugunt. XIV. Glandularum enim in corpore humano usus est excrementa colligere, ut testatur Gal. XV. Præterea excrementis potiùs, quàm spiritibus extructos esse hos ventriculos, patet etiam inde, quia quo materia illa inutilis, ibidem collecta, exitum habeat, in fundo harum cavitatum extant duæ rimæ, utrinq; una, per quas humidum plexibus ad ventriculos attractū percolat & exit. XVI. Ibi quoq; sub medio utriusq; est foramen ad infundibulum dictum, per quod excrementum

de-

descendens, recipitur attractione alterius glandulę, in medio ejus locatæ, quæ glandula pituitaria ob usum appellatur, quæq; excrementa demum in palatum defert. XVII. In tota igitur cerebri substantia potiùs, quàm in ventriculis hisce, spiritus animales elaborari certum est, quod & aliis rationibus demonstrari posset, sed ea videantur in Theat. Anatom. Caspar. Bauhini, Anatomi experientissimi.

III.

Anatome Medico & Chirurgo non negligenda est: multa enim ad dignotionem & prænotionem & curationem morborum, non modò facit, sed etiam summè necessaria & utilissima existit.

ἘΞΗΓΗΣΙΣ.

I. Definitur Anatome, quòd sit artificiosa corporis humani dissectio. II. Additur à Gorræo in definit. med. per quā cujusq; partis substantia, magnitudo, figura, situs, connexio, & usus, & quæ scitu maximè digna sunt, cognoscuntur. Gal. 9. Admin. Anat. 1. III. Est autem duplex, una πρακτική, altera verò θεωρητική, utilis utraq; & necessaria Medico perfecto, tum ad diagnosin, *tum ad prognosin, tum deniq;* ad curationem. IV. *Inquit enim* Gal. 1. de loc. aff. cap. 1. & 3. de loc. aff. cap. 10. Virtute Anatomiæ, nos cognoscere tum internos affectus, tum potissimùm ipsos locos affectos. V. Non enim Medicus quilibet, sed Dogmaticus morbos exterminat virtute judicationum, quæ desumuntur ab essentia affectuū, & locorum affectorum, ut idem demonstrat 1. Meth. med. c. 7. & 11. meth. med. c. 1. 2. & 3. VI. Curationem quod attinet, & quantum curationi Anatome inserviat, eleganter quoq; expressit Gal. in lib. περὶ ὀστέων, πάντα, inquit, ἐν τῇ ἰατρικῇ σκόπον ἔχει τὸ κατὰ φύσιν: Omnia quæ sunt in medendo scopum habent, id quod naturaliter est constitutum. VII. Et Aristot. 1. de Anima, rectum est index sui & obliqui. VIII. Qua autem ratione quæso restituet Medicus sive Chi-

rurgus ossa luxata aut fracta, nisi naturalem eorum situm & structuram didicerit ex Anatome.

IV.

Si rectè statutum est, humanum corpus, sicut reliqua mista, ex Sale, Sulphure, & Mercurio, componi: tunc quoq; rectè statuetur, ipsa ubi à naturali statu recesserunt, morbos procreare, Chymicorum loquendi consuetudine.

'ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

I. Scitum & notum est illud Philosophi, in quod quidq; resolvitur proximè, ex eo quoq; immediatè constructum est. II. Item illud Dogmaticorum: Quibus rectè sese habentibus sani sumus, & quibus non rectè se habentibus ægrotamus, ex iis constamus. III. Quia autem omnes res existentes, constant ex tribus illis principiis *hypostaticis* seu *essentialibus*, *Sale nimirum*, Sulphure & Mercurio, etiam corpus humanum ex iisdem constabit. IV. Omnes autem res existentes, ex hisce tribus constant principiis, & in hæc quoq; resolvuntur, quod experientia, omnium rerum magistra luculentissimè confirmat. V. Homo igitur *μικρόκοσμος*, cui quidquid in magno mundo continetur, analogicè quodammodo respondet, ex iisdem constructus erit. VI. Verùm hæc principia non in æquali pondere & mensura, in qualibet specie coëunt: Sed pro specierum diversitate, variata mixtione inæqualiter miscentur. VII. Et ita, ut in alia plus sit Salis, in alia plus Mercurii, in alia deniq; plus Sulphuris reperiatur. VIII. Quam mixtionis varietatem eleganter expressit Lucret. lib. 2.

Debent nimirum non omnibus omnia prorsum
Esse pari filo. Et lib. 4. & 1.
Semina multimodis in rebus mista tenentur,
Constituunt eadem fruges, arbusta, animantes,
Verùm aliis alioq; modo commista.

IX. A

IX. A varia igitur mixtionis ratione horum principiorum, & à vario statu naturali in præternaturalem discessu, variæ quoq; oriuntur morborum differentiæ. X. Quot enim principia, tot quoq; morbi: quia autem principia sunt tria, tria quoq; erunt summa morborum genera. XI. Morbi enim ex dissidio principiorum oriuntur, ut testat. Hippoc. lib. de loc. in homi. XII. Omnes ergo morbi à liquore sive Mercurio (per Mercurium enim non argentum vivum, *sed liquorem seu fluidam aliquam* substantiam intelligimus) provenientes, Mercuriales appellantur, & tot erunt morbi Mercuriales, quot modis Mercurius à naturali statu discedit. XIII. Tribus autem id modis fieri docet Theoph. Paracelſ. in Para. 1. primò destillatione, secundò *sublimatione*, & tandem præcipitatione. XIV. Idem de *Sale sentiendum*: Sal verò quatuor modis peccat, resolutione, calcinatione, reverberatione & alcolizatione, qualis itaq; est Salis transmutatio, talis etiam est morbus. XV. Sulphur quatuor modis exalbatur & destruitur, idq; secundum quatuor elementa, unde sulphurei morbi, ut *sunt inflammationes*, *febres*, *&c.* XVI. *Quia autem nihil est in principiato, quod non vel actu, vel potestate fuerit in suis principiis*, ut inquit Scal. exer. 307. ſ. 20. XVII. Morbi igitur hi ex hisce principiis orti, iisdem etiam rursus curabuntur: Morbi enim, ex quibus oriuntur, iisdem etiam curantur. XVIII. Sal ergo externus sali interno, Sulphur externum, sulphuri interno, & tandem Mercurius externus, Mercurio interno medetur. XIX. Cognitis enim principiis morborum, facile est invenire remedium, Gal. 1. Meth. med. & 7.

V.

Medicamenta, imprimis purgantia, agere in corpus nostrum certum est, qua autem ratione, quidq; sit in medicamentis quod agat, non æquè certum.

'ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

I. Omnis,quæ de re aliqua ſuſcipitur diſputatio, à definitione debet proficiſci, ut intelligatur id de quo quæritur, Cicer. in Off. II. Medicamentum igitur eſt omne id, quod naturam ſubſtantiamvé corporis immutare & alterare poteſt, Galen. 1. ſimpl. med. facult. 1. de Temp. III. Omne autem medicamentum vel eſt ſimplex, vel compoſitum. IV. Et ſimplex quidem, quod ſimpliciter tale eſt, ut eſt Sal, Sulphur, & Mercurius: vel quod ad compoſitum collatum tale eſſe videtur, reſpectu ejus quod magis compoſitum eſt. V. Compoſitum verò eſt omne id, quod ex ſimplicibus concinnatum eſt, ut videre eſt apud Gal. 1. de ſimpl. med. facul. VI. Materia autem medicamentorum deſumitur ex triplici illo choro omniū rerum in inferiori globo compoſitarum; ex *Animalibus* nimirum *Vegetabilibus*, & *Mineralibus*, idq; vel ex ipſis Individuis, vel Individuorum partibus. VII. Sed relictis aliorum medicamentorum generibus, ad purgantia veniendum eſt, de iis enim inter Medicos omninò non convenit. VIII. Quidam enim trahendo, medicamentum purgans, vires ſuas exercere autumant, ut eſt Gal. & qui ipſum ſequuntur, *2. ſimpl. med. facul. cap. 24. & alibi.* IX. Quod confirmatur auctoritate Hipp. lib. de natur. hom. da, inquit, alicui phlegmagogon, & trahet tibi pituitam; da Chologogon, & bilem evacuabit; melanagogon, & ſuccum melancholicum expurgabit, quod non fieret, niſi trahendo hæc medicamenta id præſtarent. X. Sanguinem quoq; parti alicui moleſtiam inferentem, & nunc & olim potuiſſe per alvum educi, in confeſſo eſt, quod & in ſuperpurgatione apparet. XI. Verùm ſanguinem per alvum evacuare, eſt potius jugulare, quàm curare hominem. XII. Contra hos inſurgit Averrh. qui putat, medicamentum, non unum quempiam humorem ſeparatim, ſed omnes promiſcuè, hirudinis aut cucurbitulæ modo

modo trahere, & nulla dari electivè purgantia. XIII. Cum hac tamen distinctione, ut qui tenuior & ad fluendum aptior primò expurgetur, sequatur dein paulò crassior, & ultimò crassissimus. XIV. Nonnulli verò non trahendo, sed irritando naturam, in corpus agere existimant, inter quos est Practicus ille celeberrimus Felix Platterus, Præceptor meus summoperè colendus. XV. Quod confirmat experientia & sensu: nullum enim medicamentum *sive simplex*, *sive compositum*, inquit, tibi unicum humorem separatim trahit, sed semper cum aliis humoribus permistum: quod si itaq; trahendo, non autem irritando fieret, vera esset priorum sententia. XVI. At, ut ut sit, medicamentum, inquit senex noster Hipp. lib. de Natu. hom. cùm in corpus fuerit ingressum, primum sanè id, quod o-*mnium sibi maximè natura respondet*, atq; simile est, educit, dein alia quoq; trahit & expurgat. XVII. Quemadmodum enim semina varia & stirpes, ubi unam aliquam terram subierint, id quod in terra secundum ipsorum naturam est, sibi sumunt & attrahunt, sive id sit acidum sive dulce, sive amarum sive salsum, *sive insipidum, sive aliud quippiam diversum. XVIII. Primùm id quod ipsis naturali similitudine conjunctũ* est, arripiunt, tunc cætera deinceps trahunt. Talẽ quoq; modũ inquit senex, medicamenta in corpore servant. XIX. Quæ enim ad bilem movendam adhibentur, movent quidem primò bilem, sed non solam, verùm etiam aliis humoribus, quos secundò arripiunt permistam. XX. Quanquam verò attractio illa, aliâs caloris, aliâs vacui & inanitionis vi fit, quæ tamen à medicamentis purgantibus est, unica *similitudinis* proprietate completur, qua & stirpes succum è terra sibi idoneum, ita ut unaquæq; corporis particula, id quod in sanguine sibi familiare est & conveniens prolectat, & sibi assimilat. XXI. Similitudo autem hæc non est temperamentorum sive qualitatum, sed substan-

ſubſtantiarum, ſeu, ut quidam ulterius philoſophantur, proprietatum in ſubſtantiis ipſis inſitarum. XXII. Sola igitur ſubſtantiæ ſimilitudo videtur eſſe cauſa, quòd medicamentum hunc vel illum humorem, vel omnes promiſcuè expurgat. XXIII. Attamen hæc ſubſtantia non eſt ipſa rei materia, à qua unumquodq; aut tenuis aut craſſæ ſubſtantiæ dicere ſolemus, neq; hæc hujus ſubſtantiæ ſimilitudo attrahendi cauſa exiſtit. XXIV. Non enim Agaricus aut Colocynthis, quia ſunt tenuis ſubſtantiæ, craſſam pituitam educunt, neq; Rhabarbarum, quia ſubſtantiæ craſſæ, tenuem bilem evacuat. XXV. Sed præſtantior atq; nobilior eſt tota illa ſubſtantia, à qua tanquam ab intimo & innato quodammodo principio & ſeminio defluit, & manat, quæ totius ſubſtantiæ proprietas appellatur. XXVI. Hæc, inquam, eſt eſſentia illa *vivifica, cujus facultas ſolutis vinculis exurgens altius* & *promptius ſe promit*, & *vires* multò quàm antea majores profert, & corporibus ſanandis efficaciores. XXVII. Hæc autem eſſentia & proprietas in natura ita involuta eſt, ut evidenter perſpici non poſſit: ope tamē ipſius *Vulcani* & *arte ipſa Spagyrica* manifeſtatur. XXIIX. Per hanc enim *manifeſtantur, vera ſimplicia, magnalia & arcana*, virtutes & vires ſanationem concernentes. XXIX. Docet enim hæc medicamenta infelicibus veſtimentis obducta debita ſeparatione ab impuritatibus & corruptibili ac fœda ſuperficialium & externorum elementorū commixtione expedire, ut pura illa materia ſeu natura ſimplex exhibeatur corporibus. XXX. Per hanc enim artificioſam corporum reſolutionem in conſpectum veniunt proprietates, quæ antè compoſitionis virtute occultabantur. XXXI. Hæ itaq; proprietates, ex ipſarum rerum narura deſumptæ, naturam etiam optimè juvare poterunt. XXXII. Naturam enim juvare eſt rectè mederi, qua oppugnante irrita ſunt omnia, Hippo. de lege.

lege. XXXIII. Nec servari quis potest, nisi natura morbum superaverit, neq; perire, nisi natura victa sit, morbusq; ea superior evadat. Gal. de tot. morb. tempo. c. 5.

VI.

In perito ac rationali Chirurgo duo potissimùm requiruntur: Primò exacta cognitio, ejus partis Therapeutices medicinæ tertiæ: quæ, quia manu medetur, χειρουργικὴ quasi χειρουργία Græcis dicitur. Secundò peritia ac solers promptitudo, seu prompta quædam dexteritas exequendi ea omnia, quæ ad affectus Chirurgiæ subjectos attinent.

ἘΞΗΓΗΣΙΣ.

I. Philosophus 1. Phys. inquit, innata nobis est via, à communioribus ad specialiora procedere. II. Dicendum igitur quid sit Chirurgia: licèt autem multi multipliciter eam definierint, omnes tamen fundamentū à Gal. in Introduct. sumpserunt, dum dicit: III. Chirurgia est pars therapeuticæ, per incisiones & ustiones, & restaurationes ossium, sanans homines. IV. Cui definitioni addit Com. 1. regim. acut. & per alias manuum operationes; & ita strictim pro instrumento therapeutico, Chirurgia usurpatur. V. Largiùs autem considerata, prout est scientia curandi ægritudines, in quas cadit intentio manualis operationis (sive exclusivè aliorum duorum instrumentorum medicinæ, Pharmaciæ scilicet & Diætæ) talis descriptio ex dictis ferè omnium assignatur. VI. Chirurgia est scientia, docens modum & qualitatem operandi, principaliter consolidando, incidendo, & alias operationes manuum exercendo, sanans homines, quatenus est possibile. VII. Additur quatenus est possibile, secund. Galen. 14. Meth. dicentis: IIX. Curatio unum habet modum operari citra dolorem, & absq; fallacia, salvare corpus, & non perimere, boni Medici est, & non sinistri. 12. Meth. & hoc est facere quod est possibile, & non pecuniæ causa promittere impossibilia. IX. Operationes Chirur-

gorum sunt, solvere continuum, phlebotomando, scalpendo, jungere separatum, consolidando vulnera, & reducendo fracturas, ac dislocationes, extirpare superflua, cùm curantur Apostemata, & glandulæ resecantur. Guido de Gauliaco, in Chirurgia magna. X. Relictis reliquis operationihus Chirurgicis, de vulneribus tantùm sermo erit, quùm maximè in iis curandis delinquant Chirurgi, Anatomes & veræ scientiæ Chirurgicæ ignari. XI. Affecto enim principali aliquo membro, ægrum vel prorsus delinquunt, vel non rectè & ex arte tractant, aut vulnus lethale esse judicant. XII. De vulneribus abdominis, Peritonæi, pectoris, &c. hoc loco nihil, de cerebri pauca delibasse suffecerit. XIII. Chirurgorum axioma est: Pia matre læsa, mors imminet: quod experientiæ, rerum uni ac certæ magistræ, primùm repugnat, dein rationibus. *XIV. Vulnera* cerebri non prorsus lethalia esse, demonstrat experientia tùm antiquorum, tùm recentiorum Anatomicorum & Chirurgorum. XV. Antiquorum, Gal. scribit, se vidisse Smyrnæ in Ionia juvenem sanatum, cui telum usq; ad alterum ex ventriculis cerebri *penetrarit. XVI. Cui assentire videtur* Guido de Gauliaco loco citato, *tract. 3. doct. 1. c. 1. inquiens, ego vidi de* parte posteriore cerebri exire parvam quandam substantiam, quod fuit cognitum, ex læsione ipsius memoriæ, quam post curam recuperavit. XVII. Ex hisce manifestè apparet, non tam piam matrem, sed & substantiam ipsam cerebri læsam fuisse, & tamen curatos fuisse, sed videamus & recentiores. XVIII. Ex recentioribus idem affirmat Andr. Laurent. in sua Anatome: inquiens, quòd sæpè viderit portionem aliquam de cerebri substantia detrahere, nihilominus superstite homine. XIX. Quartum addit Volcherus Coiter in tabulis suis Anatomicis. Admiratione summa, inquit, dignum existit, brutorum viventium cerebra vulneravi, & intactis nervis, eorundemq;

demq; principio & ventriculis mediis illæsis exemi, ut nullum vel vocis, vel respirationis, vel sensus vel motus offensionis signum in iis deprehendi. XX. Quibus accedit quintum ex observationibus elegantissimis Fabricii Hildarii, Medici & Chirurgi peritissimi, qui aliquot observationibus affirmat, quòd citra detrimentum ipsius ægri, de cerebri substantia detractum fuerit ad ℥ j. aut plus. XXI. Interim hoc observandum, ne vulnus ad ventriculos cerebri ambos penetraverit, tunc cura adhuc aggredienda, & ægri non prorsus derelinquendi, sed potiùs ex Hippoc. instituto, Extremis morbis extrema adhibenda sunt remedia.

ADDITAMENTA.

1. MUSCULI oculum humanum moventes, sunt tantùm sex, septimus enim à Vesalio propositus, hominis non est, sed bruti animantis.

2. Tunicæ oculum succingentes revera sunt quatuor, duæ totum oculum circumdantes, duæ verò humorum.

3. *Ventriculi ipsius cerebri sunt tantùm duo, tàm in anteriore quàm posteriore & media cerebri parte.*

4. Sanguificatio non fit in ipsa parenchymate hepatis, sed in venis per substantiam hepatis disseminatis.

5. Humor Melancholicus non in hepate, sed potiùs in liene perficitur & absolvitur, quod ex ramo splenico facilè apparet.

6. In venæ sectione, signa illa venæ sectionis in Calendariis à Mathematicis proposita, non semper sunt observanda.

7. Chymica medicamenta, legitimè præparata, magis ad officium Medici accedunt, quod est tutò citò, & jucundè curare, quàm Dogmaticorum.

8. Hominem ultra diem septimum sine pane vivere posse, dicere non est absurdum.

VI.

ASSERTIONES CHYMIATRICÆ, DE NATURA CATARRHORUM, &c.

RESPONDENTE

HENRICO CROLLIO WETTERANO HASSO.

THESIS PRIMA.

KATÁῤῥ@, Latinis destillatio, est defluxus præternaturalis humoris supervacanei, à cerebro ad membra subjecta, *Fern.l.5. de part.morbis:* interdum καταϛαγμὸς vocatur. *Secundum Hermeticos, est Tartari è lutoso & mucilaginoso alimento prius congesti & coagulati, sal resolutum in humores, ad subjecta membra delabentes.*

2. Omne enim quod comedimus & bibimus, habet in se mucilaginosum & luteum tartarum, sanitati humanæ noxium, quæ tartarea impuritas, cùm à stomachi interni hominis ϛομαχέρυ, innatâ, ac à Deo implantatâ virtute, à puro nutrimento separari non possit, impurum (quod aliàs per secessum & alia emunctoria exire debebat) simul cum puro ad membra transit: mittitur etiam per venas mesaraïcas ad hepar, quod & ipsum languidum & debile, non rectè separat mucilaginosum & Tartareum, sed illud in defectu bonę separationis, ex potentiâ prędestinationis, mediante & concurrente spiritu Salis, coagulat in Tartarum, qui deinde resolutus in humores, hi verò tartarei humores in vapores, omnibus omnium spirituum mechanicorum membris, & determinatis particulis sese insinuant, eas penetrant, & quia Archei membrorum valdè differunt, variè molestant, *Osvald.Crollius in præf.Basil.Chym.*

3. Causæ Catarrhorum sunt duplices: aut enim congenitæ, & internæ; aut adventitiæ, & externæ.

4.Con-

4. Congenitæ & internæ ſunt iterum duplices: aut enim membri mandantis, aut recipientium.

5. Mandantis cauſa eſt Cerebrum calidum attrahens, frigidum condenſans (hæc cauſa eſt, reſpectu membri mandantis, terminus à quo.) A cerebro enim plurimi halitus, calore & levitate ſurſum lati, veluti ſpongia excipiuntur: Quinimò à capite ipſo attrahuntur, ex ſententiâ *Hippocr.* (quod ex anguſto in amplum deſinat, figuramq; habeat ſimilem cucurbitulæ) & frigiditate cerebri, & naturâ inſitâ condenſantur & coagulantur: Non aliter ac vapores, quos alembico ſuppoſitus ignis attollit, à capitellis vertuntur in aquam, & quidem eò celeriùs, quò illa capaciora & frigidiora fuerint.

6. Cujus rei planè ſimile obſervare licet in Macrocoſmo: ſolis enim tepore, vapores efferuntur in mediam aëris regionem, qui illius frigore concreti non tàm propter pondus, quàm propter inclinationem & prædeſtinationem decidunt: terra enim vi magneticâ attrahitur, aër verò fructus ſuos in aquam & terram deponit: in peregrinis ſiquidem matricibus omnia Elementa parturiunt.

7. Hic itaq; perennis agitur generationis circulus, ut ſuperiora Elementa, inferiorum benignitate non deſtituantur, inferiora verò ſuperiorum fructibus ac reſolutionibus foveantur. *Severinus in Idea Medicinæ Philoſoph. c.* XI.

8. Et hæc eſt *aurea Homeri catena*, cujus perpetuâ circulatione coelum terræ maritatur, & inferiora Elementa cum ſuperioribus coëunt: perpetuis enim vaporibus ex Centro terræ in aquas expulſis, & ex aquis in aërem evectis, aſtrorum coeleſtium attractione, nec non vi & appetitu Elementorum inferiorum, edendæ prolis ac concipiendæ ex coelo, ſeminibus hinc inde concurrentibus, tandem Elementa ad ſuos parentes redeunt, gravida & cœleſtibus formis imprægnata, ibiq; ſemina

sua fovent, dum tandem oportunè parturiant, & fœtus suos excludant. *Quercet. in Hermet. Medicin. defens. c. 14.*

9. Necesse enim est Macrocosmi tanquam Parentis dispositionem, Microcosmo Filio, homini scilicet (qui ex illo & secundum illum conditus est, ejusdemq; cum patre naturæ & affectionum particeps) accommodare, & Mundanam Anatomiam cum Microcosmi Anatomiâ debitè conferre. *Os. Crollius in præf. Bas. Chym.*

10. Recipientium membrorum causæ (terminus ad quem) sunt imbecillitas, & laxitas, & situs inferior, & ejusmodi alia: quâ autem ratione partes situ inferiores omnium primæ morbis excrementitiis corripiantur patet [1]. ex partium connexione & societate, ut cerebri & ventriculi per nervos, [2]. positu partium, unde pars validior nobiliorq; excrementa sua ad debiliorem ignobilioremq; plerunq; deponit. Accedunt etiam partis mandantis robur & vis expultrix valida, partis verò recipientis imbecillitas & resistendi impotentia: insuper multum juvat dilatatio meatuum, viarumq; oportunitas.

11. *Ita si cerebrum, cujus excrementa pelvis ceu quoddam infundibulum recipit, & ad crassissimam glandulam pituitariam sub ipsis meningibus ad finem infundibuli in sphenoidis sellâ positam, transmittit, quæ etiam excrementa suscipere, & per palatum aut nares repurgare debebat: Ita, inquam, si cerebrum humorum pituitosorum copiâ gravetur, eamque continere vel non possit, vel aliâs molestetur, fit ut à plenitudine fiant defluxiones. Quercet. in consil. de Arthrid. & Calculo.*

12. Causæ adventitiæ & externæ sunt pariter duplices, membri mandantis & recipientium.

13. Mandantis causa externa, est cerebrum calefactum, id est, rarefactum, à causis calefacientibus: frigefactum, ideoq; compressum à causis frigefacientibus.

14. Re-

14. Recipientium membrorum causæ sunt itidem laxitas & imbecillitas.

15. In Cerebro, ut & in aliis omnibus corporis humani partibus naturalium actionum administrationes conspiciuntur: suos habet ventriculos, & spiritus mechanicos, attractionum, retentionum, separationum, coagulationum, digestionum, distributionum, expulsionum authores: ubicunq; igitur tales spiritus reperiuntur vivaces & vegeti, ibi perfectæ concoctiones celebrantur, & ventriculi officia absolvi necessarium est: ubi verò non reperiuntur, contrarium evenit.

16. Spiritus siquidem sunt, qui esuriunt, sitiunt & saturantur: & quando spiritus sunt satiati, id est, quando nihil illis deest vel deficit, tum non possunt proferre vel emittere fructus morborum nuncios, sed potiùs sanitatis. Famelici autem cùm sunt, ægrotant, & restaurationem appetunt: Sic alimenta ventriculo recepta, virtute spirituum mechanicorum, resolvuntur & miscentur, digeruntur, & ad maturitatem perducuntur, & continuâ actione spirituum in vapores halituosos convertuntur; *quicquid enim ex alimento separatum fuerit*, non expectatâ aliorum sorte, continuò maturatum in vapores halituosos reducetur, & societate aliorum mechanicorum in novas officinas adducetur. *Severinus in Idea Med. Philosoph. c.* XI.

17. Inquinatis igitur & infirmatis spiritibus mechanicis (cùm ab iis omnes ventriculorum actiones procedant) ventriculi, ad motiones naturales, omnesq; alterationes, separationes, resolutiones, digestiones, &c. inepti redduntur, unde fiunt morbi stomachi in stomacho, jecoris in jecore, cerebri in cerebro. Ventriculus enim utut robustus, non potest omnia excrementa ab alimentis sequestrare, quia profundiùs alimentis adhærent, & *spiritibus mechanicis subjiciuntur*: particularis igitur in omnibus membris requiritur separatio, nisi tardiora coctionum ministeria absolvi debeant.

18. De-

18. Destructo itaq; sic coelo inferiore, superius etiam necessariò & consequenter destruitur. Ventriculus enim est quasi fons & origo, qui habet proprietates trium principiorum confluentes, cum spiritibus mucilaginis tartareæ, stypticæ, aluminosę, acetosæ. Hinc consumto, vel seorsim evacuato impuro sulphure, spiritus salis Naturæ cum spiritibus salis rei conjugium init, ipsiq; radicibus positis continuâ nutricatione incrementa sumunt, præsertim si errores in diætâ contingant, donec digestis temporibus absolutis, paroxysmos generationum, seu potiùs transplantationum comites ostendunt: & sic ipse ventriculus fit destructor & corruptor Microcosmi.

19. Corporis enim partes sunt quasi matrices & penuaria, in quibus concentrantur & uniuntur virtutes spirituum, per orbem, id est, totam Anatomiam dispersæ: *Sic cerebri Anatomia, revolutio, cursus, periodus, non solis Calvariæ limitibus coërcetur, sed reliquo corpori benignè per nervos communicatur, ut nec in solo pectore Anatomia spirituum cordis continetur, sed per universum corpus mirabili continuitate dispergitur, & orbem suum per universam corporis Anatomiam propagat.* Sever. *in Idea Medic. Philosoph.* c. XI.

20. Causæ hîc iterum considerari possunt duplices, vel generantes, vel moventes.

21. Generantes sunt procreantes, conservantes & augentes, ut aquea, cruda & serosa excrementa, ex aëreis flatuosis aut ventosis, deniq; ex crassioribus ac terrestrioribus, vel fœtidissimis alimentis provenientibus, quæ ejusmodi excitant halituosos vapores, qui à cerebro collecti, præcipiti quodam motu & vi quadam violentiore denuò ab eo in subjecta membra deturbantur.

22. Conspirant simul ad Catarrhos excitandos, somnus longus maximè diurnus post prandium; Lucubrationes no-

cturnæ,itemq; otium diuturnum & crapula,evacuationẽ enim excrementorum impediunt eorum retentionem, & aggestionem juvant: Hinc Xenophon maximè apud Persas olim vituperari consuevisse ait eos, qui vel expuebant, vel nares emungebant, quia neq; exerceri, ut par est,neq; demenso suo rectè uti viderentur. Nec minùs etiam diuturnus capitis dolor cerebrum debilitans, & aliæ complures causæ simul concurrere possunt.

23. Ad moventem causam referuntur, quæ materiam collectam ad descensum in membra inferiora promovent, ut sunt intemperies calida aëris & cerebri, flatus Austri, & nimia capitis coopertura,tàm diurna,quàm nocturna:olfactus etiam rerum calidarũ, & ingentes animi perturbationes, quæ omnia cerebrum valdè calefaciunt,& virtute calefactionis partim humores in eo congestos attenuant,partim meatus rarefaciunt & aperiunt,per quos humor solet defluere.

24. Fluxum etiam humoris pituitosi movet omne id, quod cerebrum valdè frigefacit, & vi frigefactionis partim occludit poros capitis, per quos vapores naturales solent expelli, partim condensat vapores in capite collectos, & in humores convertit: partim comprimit cerebrũ, & humores in illo contentos exprimit: cujusmodi sunt intemperies frigida, aëris & cerebri, flatus Boreæ maximè post Austrum, nimia pedum frigiditas, quæ per nervos,ex sympathiâ,cerebro communicatur: & id genus alia.

25. His etiam addi potest id omne, quod caput & cerebrum in ipso conclusum, vehementer movet & concutit: cujusmodi est fortè exercitium corporis, clamor,vociferatio,& similia.

26. Sed ut Catarrhorum etiam signa attingamus, eorum alia sunt prognostica,alia demonstrativa.

27. Prognostica alia indicant futurum, alia subjectum catarrho obnoxium.

28. Prioris generis sunt, [1] apparentia & præsignificatio causarum, à quibus catarrhus excitari solet. [2] Gravitas capitis, arguens illius repletionem. [3] Frequens sternutatio, qua caput & cerebrũ vehementer concutitur, & humores ad fluxum invitantur.

29. Posterioris generis signa sunt hæc sequentia: [1] Caput valdè rarum vel densum: illud enim facilè transitum præbet aëri frigido ad cerebrum penetranti: hoc vaporum dissipationem & evacuationem impedit, & retentionem juvat. [2] Cerebrum valdè calidum, stomachus verò & epar frigidius, siquidem ob indigestionem alimentorum multi vapores sursum ad caput vi caloris illius attrahuntur. [3] Cerebrum frigidius, ventriculus verò & epar calidius, in quibus variæ mucilaginosæ impuritates atq; cruditates procreantur. Ex cruditatibus à calore imbecilliore fiunt vapores, qui in caput evecti, ac proinde etiam ipso cerebro magis ac magis intemperato reddito, moxq; vaporibus in humorem conversis irruunt & destillant in subjectas partes.

30. Signa demonstrativa seu Apodictica, alia catarrhum præsentem, alia illius qualitatem indicant. Prioris generis sunt, sensus humoris deorsum fluentis, frequens screatus, vel tussis, læsio vel auditus, vel olfactus, vel visus, vel gustatus, vel respirationis, vel similium actionum. Posterioris generis signa, alia indicant catarrhum calidum, alia frigidum, alia acrem, amarum vel salsum.

31. Signa Catarrhi calidi sunt, partim sensus ardoris, partim robur faciei: signa Catarrhi frigidi sunt, partim sensus frigoris, partim pallor faciei. Signa Catarrhi acris, amari vel salsi sunt sensus mordacitatis, pruritus, exasperatio & excoriatio membrorum, per quæ & ad quæ fluit.

32. Plu-

32. Plurimorum igitur & gravissimorum morborum fontem & scaturiginem esse cerebrum, valdè catarrhis obnoxium, negari non potest.

33. Ex tartaro enim in ventriculis cerebri consistente, nascuntur tumores contra naturam, obstructiones & intemperies cum materiâ, inde stultitia, fatuitas, phrenitis, mania, melancholia, memoriæ jactura, Carus, Lethargus, Catalepsis, Vertigo, Epilepsia, Apoplexia.

34. Ex immoderatâ verò eorum fluxione, & quando salia corrosiva miscentur sali resoluto, sequuntur affectus dolorifici, pro diversitate salium corrosivorum diversi.

35. Ita à fluxione in Nervos & Articulos tremor, stupor, *paralysis*, *convulsio*, arthritis: à fluxione in nares, coryza, polypus: in oculos epiphora, lachrymæ involuntariæ & rubedines: ad aures, gravitas auditus, surditas, tinnitus aurium: ad os & palatum, excitatur modò tumor gingivarum, modò dolor dentium, modò inflammatio linguæ, modò tumor amygdalarum, vel gurgulionis: ad tonsillas, angina: ad stomachum, modò indigestio *ciborum, modò fluxus ventris, cujus variæ sunt species*: ad pectus, modò raucedo, modò tusses, modò anhelitus, modò corrosio pulmonis, modò suffocatio, unde catarrhi suffocativi: *Hippocrati κάταρροι συντόμως ἀπολλύντες, 3. Aphorism. 12.*

36. Ad cor si fiat fluxio est lethalis, & protinus suffocat.

37. Sed hic observandum, nõ omne excrementum colligi intra calvam, in cerebro & interioribus ejus ventriculis: sed aliquod etiam intra pericranium, circa partes corporis externas, maximè sub cute verticis. *Fernel. l. 5. depart. morb.*

38. In his igitur externis corporis partibus excrementum colligitur, quando videlicet venarum per faciem & tempora in caput irrepentium extrema in cute verticis desinunt: quoties enim hæ vel sero, vel humore multo turgent, alimenti

reliquias & supervacua sub cutem effundunt, quæ præ crassitie atq; densitate cutis evaporare foràs vix queunt, atq; adeò omnis externæ destillationis fontes & fomites sunt. *Fern. ibid.*

39. Cognitis jam Catarrhorum causis, loco affecto, signis prognosticis & diagnosticis, eorumq; tandem variis pro varietate partium effectibus, hoc insuper sciamus, ex Hermeticâ doctrinâ, vapores, fumos, halitus, fuligines, &c. (quarum quotquot quotidie in corpore nostro ex quibuslibet evaporationum ac exhalationum generibus generatæ in caput elevantur, tot ac tam varia, perinde ac in Macrocosmo, Meteora in nobis excitantur) succorum ac substantiarum Mercurialium, sulphurearum & salinarum (cùm tamen à potiori & predominante sale, Catarrhus denominetur morbus salinaris) naturam redolere ac participare: à quibus etiam prodeunt & exhalant, ut subjectæ substantiæ similem esse defluxum oporteat.

40. Ut enim in majore mundo videre est, ejusmodi vapores & exhalationes, solis calore & Astrorum influxu, nec non propriâ ac internâ terræ caliditate excitatas, materiam tam diversis ac stupendis meteoris ac corporibus imperfectè mixtis sufficere, tum in aëreâ regione, tum in ipsis terræ penetralibus: præsertim ex vaporibus mercurialibus frigidis, humidis & naturæ aqueæ, nubes & pluvias, grandines, nives, gelu & ventos generari: at ex sulphureis & calidis siccis, corruscationes, tonitrua, presteres, fulmina, & id genus alia ardentia meteora effingi: sic in mundo minore, id est, Homine, similes & iidem vapores ac exhalationes materiam multis & diversis meteoris efformandis suppeditant: ex salinaribus verò fuliginibus, præterquam seminaria & radices vitiorũ in corpore nostro nihil procreatur, quum liquore omni nutriente, recreante, nec non naturæ nostræ familiari prorsus spoliatæ sint. *Quercet. in Tetrade gravis. cap. aff.*

41. Hæ

41. Hæ igitur diversæ exhalationū aut evaporationum substantiæ à sanguine nostro, aliisq; succis & humoribus in corpore nostro contentis possessæ, cùm extra temperamenti sui cancellos evagantur & excurrunt, varia morborum genera commovent & excitant.

42. A sanguine dico, quia in eo ceu Elemento sunt omnis generis semina & salia: Sanguis in homine est lignum in majori mundo, infinitæ autem sunt species lignorum, infinitæ igitur sunt species sanguinis: & quàm varii sunt fructus arborum, tàm variæ quoq; aptitudines sanguinis existunt, *ut loquitur Paracelsus in Paragrano*. Alio loco dicit sanguinem esse Elementum aquæ, quot autem fructus & procreata aquæ in macrocosmo existunt, tot etiam morbi in sanguine microcosmi reperiuntur.

43. Sed ne instituto longiores simus; hoc tantùm adhuc adjiciamus: Catarrhos in membra defluentes (ut hactenus demonstratum est) calido eorum innato, sive potiùs, secundum Hermeticos, vitali & interno eorum Balsamo, omnibus ab eo in corpore collectis viribus, providentiâ insigni, sæpiùs ita dissipari, ut triumphans hic balsamus, membra debilitata paulatim in naturalem statum reducat. Elementa enim vitalia, collectis viribus, à globis suis, contraria repellunt, nihil dissentanei & alieni patiuntur; unde & *Hippocrates naturas, dixit, esse morborum medicatrices.*

44. Debilitatus verò internus Balsamus, nec potis aut sufficiens morborum impuritates, radices & semina in humanam Anatomiam, & in quodlibet membrum particulariter implantata profligare, aut auferre, externo Balsamo in macrocosmo latente, Medicina illa Analogica restaurandus est: & tartarus ille dissolvendus, reducendus & consumendus: Coagulationis etiam Astrum compescendum, ne amplius coagulet.

45. Et cùm apud occultioris naturę interpretes in confesso sit, nihil in toto universo esse, cujus non sit etiam particula in homine, ipso videlicet microcosmo (virtualiter, sive quoad proprietates & corpus internum seu spiritum, non verò quoad signaturas externas) imò omnium rerum semina in ipso latere, astrorum, meteororum, mineralium, vegetabilium & animalium: considerata diligenter hac symmetrica harmonia & anagoge physica inquirere oportet veros medicos; si laboraret, verbigratia, Cerebrum Microcosmi internum, ut illi remedia etiam mutuarentur à parente suo, seu Cerebro Microcosmico externo, ipsi planè simili & anagogicè repręsentato, qualia è tribus remediorum officinis, & naturæ familiis, multifariàm depromi possunt. *Crollius in præfat. Basil. Chym.*

46. *Sic externum Macrocosmicum Cerebrum, est oleum argenti, liquor sapphiri, smaragdi, Musci, vitrioli, &c. quod confortat Microcosmicum cerebrum internum. Croll. ibidem.*

47. Nec prætereundũ, in morbis Catarrhosis magnam habendam esse rationem *ventriculi & hepatis, partiumq;* mandantium & recipientium.

48. At hæc Practicis relinquamus, nobis in præsentiarum sufficiat, ex sententia tàm Dogmaticorum, quàm Hermeticorum, naturam Catarrhorum investigasse, eosq; in cerebro membro principali collectos, in subjectas sedes defluentes plurimorum morborum scaturiginem & fontem esse docuisse.

AUCTARIA.

1. CHymia est solidæ philosophiæ fons, clavis sapientiæ, anima & medulla physices, medicinæ radix, & meta, in quam viri sapientes collimant.

2. Ideoq; Medicina & Chymia non possunt separari: quin-

quinimò dicendum, Medicos Chymicis destitutos remediis, similes esse fabrorum, qui ad secandum, hebetem securim, vel fortè medio confractam adhibent.

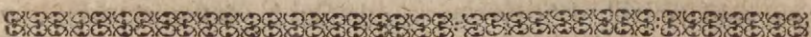
3. Natura Majestatem suam arcano aucupatur silentio, nobisq; castaneæ nucleum, non nisi cortice & aspero tegumento abditum offert: Ideoq; spagyricâ dissecanda Anatomiâ, ut ita proprietates, quæ antea compositionis virtute occultabantur, per artificiosam corporum *resolutionem* & *analysin* in conspectum veniant.

4. Tantum enim discrimen est inter integra & præparata, quantum inter cibos & sanguinem.

5. Studiosè tamen providendum, ut servatur propria & alibilis *substantia* in *spagyrica* Naturæ, ita servetur & medicamentosa in artificiali.

6. Medicus nullum morbum profligat, sed natura ipsa malum sibiipsi adversum omne expellit; si deficientibus propriis ejus viribus, externis à Medico ministro suo illi subveniatur.

7. QUÆSTIO: *An Medicina omnis in Idololatrarum pectore, aut unius* GALENI *fonte adeò sit clausa, vel claudi debeat, ut eam vel ab Ethnicorum ore, vel à nullo omninò alio latice hauriendi, necessitas nobis Christianis imponatur unicè?* Neg.

VII.

DISSERTATIO CHYMIOTECHNICA, IN QUA totius operationis Chymicæ methodus practica clarè ob oculos ponitur.

AUCTORE ET RESPONDENTE

JOHANNE RHENANO CASSELLANO.

THESES

THESES CHYMIOTECHNICÆ.

THESIS I.

INquirenti mihi omni mentis conamine, quænam potissimùm ars hominum generi in hac miseriarum valle à summo Atrifice data & concessa sit, quæ exercenti usui, ac aliis non dispendio esse possit, præ omnibus aliis commodè sese offert vera Chymia. In tota enim hac universitate nullum studium tot utilitatibus refertum esse video, quod hominem tot beneficiis ornet, beet, atq; illustret, quàm unum illud veræ Chymiæ negotium, quod hominem sanum à morbis præservat, ægrum sanitati restituit, pauperem ab inopia sublevat, naturæ abdita eruit, animum solidâ scientiâ imbuit, *nulli injuriam facit, omnibus prodest, & tandem ad ipsam Creatoris cognitionem adducit.* Idcircò hujus præstantissimæ artis amore flagrantes, de illa in præsentiarum sic differemus, ut quomodo illa tractari, excoliq; debeat, omnes istam exercendi modos enumerando, enucleaturi simus.

2. *Dicitur autem Chymia* ἀπὸ τοῦ χύω, quod sonat fundo, liquefacio, vel in liquorem aut succum reduco, unde χυμὸς succus, & χυμία ars succum faciens, seu res solidas in succum resolvens. Sed per Synechdochen partis difficilioris κατ' ἐξοχὴν sub solutione etiam coagulatio à Chymicis antiquis subintelligitur, unde pervulgatum illud: Solve & coagula. Suidas & Cedrenus χημεῖαν nuncuparunt. Arabes præstantiam ejus notantes, addiderunt articulum AL, atq; illam, Alchymiam, vel, ut Cælius Rhodiginus Archimiam, quasi ἀργύρου χημεῖαν, cognominarunt. Dicitur etiam Spagiria ἀπὸ τοῦ σπᾶν καὶ ἀγείρειν, ab extrahendo & cogendo: nec non separatoria, uti & YSOPAICA, à lavando, sequestrando ac depurando.

3. Est itaq; Chymia ars physica separandi purum ab impuro,

puro, ad conficiendum medicamenta tam corporibus humanis persanandis, quàm metallicis ad summam perfectionem adducendis, accommodata.

4. In tractatione Chymiæ consideranda sunt tum ea, quæ operationi inserviunt, seu opellam præbent, tum operatio ipsa.

5. Chymicæ operationi inserviunt locus & causa adjuvans.

6. Locus Chymicæ operationi inserviens, est subjectum materiam elaborandam continens; ut Furnus & Vas.

7. Furnus est locus, in quo ignis ad materiam chymicè tractandam dextrè & convenienter accommodatur. Estq; *apertus vel tectus.*

8. Furnus apertus est cujus pars superior est aperta. Ille est tum Probatorius, tum Ventosus.

9. Probatorius sive docimasticus, est furnus apertus, in quo metalla perfectiora purgantur, examinantur, vel, ut usitatiori rem delineem vocabulo, fulminantur. Hic furnus utplurimùm ex *argilla vel laminis ferreis, rarò ex lateribus*, in sequentem modum exstruitur. Sumitur lamina ferrea vel ex argilla facta, & in quadrum ita construitur, ut latitudo pedis unius in duodecim partes divisi, undecies mensurata, amplitudinem fundamenti constituat, sedecies autem longitudinem conficiat. (Malo hìc cum vulgo rudiore loqui, quàm Græcorum vel Latinorum pedis mensuras sequi, ad vitandam omnem erroris ambiguitatem) Sed quando in longum octies, mensura sumpta est, furnus sensim in devexitatem est incurvandus, ut tandem angustior fiat mensuris quatuor, & crater in summo furno septem duntaxat mensurarum amplitudinem retineat. Convenit autem laminas in crassitie sesquimensuram habere, pavimentum verò & fundum literâ A. signatum, ex argilla factum,

K tres

tres quadrantes unius continere. His ita constructis à pavimento sursum capiendæ sunt mensuræ tres, & quatuor in latum, quæ inferius ostiolum litera B. ostensum constituunt. A cuspide hujus ostioli idem paries continuetur per duas mensuras, quæ spacium inter jam dictum & proximè sequens ostium conficiunt; hoc litera C. notatum est. Inde repetendæ sunt mensuræ tres cum dimidia sursum, quatuor verò in latum, ex quibus ostiolum D. imponendis, eximendisq; nec non dirigendis rebus accommodatum, fit. Ab hoc progrediendum, atq; post unius mensuræ metam in medio parvum aliquod foramen, auricularem digitum vix continens (litera E.) perforandum est, carbonibus ferro movendis inserviens. Insuper tres quadrantes unius mensuræ sub ostioli finibus sunt statuendi dextrorsum atq; sinistrorsum, ubi duo foramina *literis F. F. significata*, mediocrem digitum lata conficiuntur. In hæc foramina, quibus respondere debent alia duo in pariete adverso ferreæ trabes, quæ in pariete anteriore quatuor digitos latos procedunt, imponuntur. Porrò utriq; ostiolo ad ignem moderandum fores seu obices adaptandi *sunt cum ansa ut possint* abstrahi & reponi: quorum superior foramen *oblongum, ut clauso ostiolo* nihilominùs visui nihil detrahatur, contineat: inferior verò foramine rotundo & majori, ut ignis aërem foventem attrahat, stipatus sit. Supra trabes lamina terrea à lateribus tribus excavata, ubi cinis transeat, in quarto autem integra, & rectà parietem anteriorem tangens, ponitur. Huic pavimentum ergasterii & tegulæ fornicatæ, quod à lateribus & dorso duabus cum dimidia mensuris abesse debet, superstruitur. Præterea foramen aliquod rotundũ propè ostiolum superius excavatur, ad aërem ministrandum, & G. quo etiam obicis inferioris fenestra notata est; insignitur. Omnibus ad hunc modum exstructis, furno adhuc molli foris sulci fossæq; ad bracteas ferreas, furnum firman-

tes,

tes, recipiendas in eo effingantur. Tandem in loco aprico furnus arefactus à figulo probè coquatur. Hic accommodatissimus est docimasticum furnum exstruendi modus, tum quia non facilè cineribus obstruitur, omniq; propterea docimastico negotio sufficiens est, tum quia ob ignis dirigendi dexteritatem omnes alios longè antecellit.

10. Furnus ventosus seu anemia, numero 2. asscriptus sequitur, & est furnus apertus, in quo beneficio venti ignis vim augentis mineralia liquantur & funduntur. Huic, si fortè mineralia difficilioris fusionis fuerint, ut ventus sufficientem calorem fovere non possit, aut artifex celerius aliquid fundere velit, commodè follis annectitur, qui ignem augeat, fusionemq; celeriorem reddat. Sed ventosus furnus cum suo folle in hunc modum exstruitur: Erigantur muri quatuor lateribus constructi jacentibus, intervallo ab invicem pedali distantes, cubitalis altitudinis, ad conisteriū sive cinerarium conficiendum, quod litera A. indicat. In alterutro conisterii pariete ostiolum B. fiat, per quod ignis aërem attrahere, cinisq; eximi possit. Porrò supra conisterium ferramenta ad craticulam C. carbones & vas impositum D. sustinentem collocantur. Digitum latum sub crate parvum aliquod foramen litera E. signatum fiat, per quod follis rostrum transeat, mittendum est. Furnus deinceps à crate in devexitatem pedalis fiat ad focum F. constituendum. Hic tandem satis exsiccatus cum pulvere carbonum & luto aqua diluto inungitur, ac demum follis G. apponitur. Potest etiam hic furnus exigente necessitate calcinationi inservire.

11. Huc usq; de furnis apertis: Tecti sunt, quorum superficies tecta est.

12. Furnus tectus est simplex vel compositus.

13. Furnus simplex est, qui simpliciter & absolutè sine alterius adminiculo constat: estq; calcinatorius vel dissolutorius.

14. Furnus calcinatorius, est qui rebus calcinandis inservit, ut cæmentatorius & reverberatorius.

15. Furnus cæmentatorius, numero 3. signatus, est in quo ignis ad res cæmentandas dextrè accommodatur. Varii in hujus operationis negotio possunt adhiberi furni, ille tamen, quem modò describemus, tum ob ignis continuitatem, tum ob ejusdem convenientem graduum administrationem, præ omnibus aliis nobis arridet, & sequente modo erigitur: Fiat murus ex lateribus in quadrum, qui intrinsecus cubitalis sit lateraliter, & sursum ad sectionem primam usq; pedalis, ad conisterium litera A notatum, constituendum. Porrò ad secundam sectionem adhuc pedalis fiat, ad ergasteriū conficiendum, quod litera B. ostendit. Inde ad turrim furnus inclinari debet, C. ad altitudinem unius pedis. *Porrò ab hujus furni cuspide turris D.* tripedalis in altum evehenda est, cujus interior pars sit pedalis capacitatis. Atq; ita exstructi hujus furni proceritas erit sex pedum, vel trium cubitorum. Duo autem ostiola in pariete anteriorę sunt relinquenda: unum E. in conisterio, continens tertiam cubiti partem in *latum*, & *sextam in longum*, cineribus eximendis, aëriq; *attrahendo aptum*; *alterū F. in foco sesquialterum* quadrantem cubiti habens. Intra hæc ostiola craticula ferrea ponitur, & supra illam terrea aliqua lamina, cui tegula fornicata vel pyxis cæmentatoria super imponi possit, collocatur. Tegulam hanc fornicatam vel pyxidem cæmentatoriam carbones è turri recta prolabentes tegunt, & igniunt. Præterea quatuor foramina, in quolibet nempè pariete unum G. G. ventilabra dicta, in devexitate sunt constituenda, ut carbones unco ferreo moveri per illa queant. Habeat & turris foramen H. in supremo ad auricularis digiti amplitudinem. Hoc foramen nunquam ferè clauditur, sed, ut ignis foventem aërem ad se attrahat, apertum relinquitur. Reliqua ostiola & foramina suis ob-

obturamentis probè clauduntur, ut furnus secundum operis exigentiam ignem accensum, viginti quatuor horarum spacio continuum ritè fovere possit.

16. Ejusmodi fuit furnus cæmentatorius. Reverberatorius, numero 4. est, in quo imposita materia à reverberante flamma calcinatur. Hic sequenti modo exstruitur. Erigatur murus lateritius in forma oblongiori, altitudine unius pedis, pro conisterio A. In ejus pariete alterutro locus vacuus ad quatuor digitos latos, ostiolo, per quod cineres eximi possint, relinquatur sub litera B. Huic muro impone cratē transversè, quam litera C. demonstrat, & super illam murus D. adhuc pedalis fiat pro foco, qui suprà prædictum ostiolum etiam alterum, E. signatum, per quod ligna immittuntur, habeat. His ita compositis solarium F. supra murum ex lateribus conficitur, quod posteriorem murum ad tres digitos latos non contingat, uti per istud foramen G. flamma permeare possit, & à sequente camera retenta in materiam reverberare cogatur. Porrò, relicto in pariete anteriori ostio mediocri H. supra illud solarium, ubi materia reverberanda imponi eximiq; possit, reliquam furni partem, quæ altera reliquorum paulò humilior sit, concameratione firma I. occludimus, atq; tam posteriorem, quàm anteriorem furnum, relictis in facie digitis latis duobus supra prædictum superius ostium quatuor juxta se positis ventilabris, litera K. signatis, quibus ignis dextrè & convenienter dirigi, ejusq; calor augeri minuivè, pro arbitrio & exigente negotio, possit, muris lateritiis firmatum obturamus. Omnibus hunc in modum exstructis, cuilibet ostiolo suum conveniens obturamentum formamus, illiq; imponimus, furnumq; usui inservire jubemus.

17. Hucusq; de furno calcinatorio. Dissolutorius est furnus simplex, cujus ope, subtile à crasso trajiciendo, res dissolvuntur. Estq; Ascensorius, aut Descensorius.

K 3 18. Fur-

18. Furnus ascensorius est, quando ascendendo dissolvimus. Is siccus est, vel humidus.

19. Furnus siccus est, ubi vas materiam continens nulli aquæ imponitur, sed præter humorem externum dissolutionem promovet; quod fit in vesica & catino arenario.

20. Furnus vesicæ est, qui rei in vesica dissolvendæ inservit. Is numero 6. appositus ejusmodi est: Quatuor muri in quadrum pedalis altitudinis (ut tamen latitudo pro vesicæ capacitate variari possit) pro conisterio, quod litera A. designat, erigendi sunt. Sed ab uno latere in fundo duo fragmenta sufficiant ad angulos ita posita, quòd in medio illorum spacium inane cinerario ad sex digitos lato & alto B. notato, constituatur, & super illud reliquum ejusdem partis cæteris est coæquandum. Super hoc structum *bacilli ferrei in modum craticulæ sunt collocandi*. Ita conisterium exstructum erit. Super hoc pares pro foco conficiendo struendi sunt muri, altitudine sesquipedales, relicto ostiolo in medio furno litera C. signato, per quod carbones administrari possunt. Super hunc murum baculum ferreum, *qui impositam vesicam, ne delabatur, retineat*, ponimus. *Hisce ita exstructis murus ad altitudinem vesicæ pro ergastulo* conficiendo continuatur. Observandum tamen est, furnum tantæ capacitatis extruendum esse, ut inter illum & vesicam duorum digitorum spacium ad minimum intercedat, quo calor vesicam debitè circumdare possit. Imposita deniq; vesica D. furnus tegitur prominente nihilominus vesicæ orificio, quatuor item ventilabris E. relictis. Tandẽ cuilibet foramini suum obturamentum formatur, eiq; imponitur.

21. Sic fuit furnus vesicæ: catini furnus num. 7. quo catini adminiculo res dissolvimus, eodem modo quo superior sese habet, nec quicquam ad structuram quod attinet, ab illo diversus est, nisi quòd loco vesicæ catinũ, vel aliud vas materiam

dissol-

dissolvendam continens, imponimus, & furnum obseramus. Si autem præter catinum igne aperto aliquid per inclinationem aut latus dissolvere velimus, furnus aliquo in latere quatuor vel (pro re nata) sex digitis latis ad convenientem capacitatem vacuum locum habeat, necesse est, per quem vas promineat. Hic furnus maximi usus est in omnibus fermè dissolutionibus, sive per cineres, sive per arenam, sive per ferrum fiant, sive tandem per ignem nudum perficiantur.

22. Balnei furnus sequitur numero 8. signatus, ubi in aheno calidam continenti dissolvimus. Hic furnus eodem modo, quo superiores furni exstruebantur, erigitur, & loco vesicæ vel catini ahenum, ad id fabrefactum, æneum ipsi imponitur. Ast in *roris balneo* aheno aliud quoddam vas ex cupro cusum, sequentiq; modo formatum superimponitur. Fit vas rotundum duûm aut trium pedum altitudinis, cujus imum literæ A. intra aheni sinum recipiatur, & commissuræ adeò quadrent, ut aptè concludi & constipari possint, ne tantillum auræ vel vaporis exspiret. Ex hujus vasis aliquo latere canalis vel epistomium prominet, qui labiis inferioribus ahenum petit, ut, exigente id necessitate, per illum recens aqua suffundi possit. Proximè ab aheno hoc vas circum circa plicam aliquam habet, cui lamina perforata B. quasi septum transversum, imposita vasa continens, accommodatur. Sæpenumerò etiam accidit, ut plura digerenda simul veniant, quàm unum ejusmodi vas capere possit, quocirca ad penuriam hanc supplendam alterum primo, vel etiam tertium, tempore necessitatis, & exigente digerendorum copiâ, secundo imponi potest. In summo vasis operculum cupreum, C. convenienter juncturas claudens, ne vapor inde exhalare queat, adaptamus. Quando autem per balneum roris abstrahere aliquid animus est, vasis hujus non egemus, sed cucurbita aheno profundiori imponitur, hac tamen

men cautione adhibita, ne aqua ad vitrum pertingat. Oportet enim ut tantùm vapor illud circumdet & calefaciat. Tandem operculo balneo inservienti, ut vapor exhalare nequeat, obseratur.

23. Furni ascensorii hactenus sunt expositi: descensorius sequitur, cujus adminiculo humorem deorsum propellendo, rem dissolvimus. Eriguntur autem muri, ut apparet ex figura 9. ad conisterium literâ A. quod vas aliquod recipiens B. ab omni ignis violentia tutum contineat. Conisterio imponitur ejusmodi craticula, quæ in medio foramen rotundum habeat, per quod superioris vasis ocificium C. transeat. Muri porrò continuantur ad focum, ubi & ergasterium conficiendum, quod literâ E. signatum est, cui dictum vas D. inversum imponitur, & pro re nata observatis ignis gradibus dissolutio suscipitur.

24. Enumeratis furnis simplicibus, ad compositos, ubi uno igne plures furni foventur, descendimus: ii sunt Athannor & Acediæ furnus.

25. *Athanor, qui & philosophicus & arcanus dicitur*, est furnus compositus arcano *philosophorum lapidi elaborando* calorem, ubi ignis ad vas non pertingit, convenientē tribuens. Multi multos ejusmodi furnos exstruendi modos sibi imaginati sunt, unum tamen nostri inventi, sub numero 5. qualis omnibus tam ob ignis contiguitatem, quàm ejusdem temperantiam præstat, huc apponere visum est. Ex lateribus rotundis murus erigitur pedalis, qui in alterutra facie spacium inane ostiolo B. relictum habeat, cineribus eximendis dicatum. Super hoc structum craticula ferrea collocatur. Super hanc craticulam murum instar turriculæ pro cujuslibet arbitrio in proceritatem elevatum (relicto super craticulam alio aliquo ostiolo C. per quod carbones ferro commoveri possunt) latiorem inferius

quàm

quàm superius, erigimus; quam D. demonstramus. Turrim hanc in proceritatem eo modo evectam, quando ad summum carbonibus est impleta, terreo cooperculo E. occludimus. Attamen in posteriore muro, proximè à craticula foramen F. apertum relinquimus, per quod calor athannor subintrare possit, idq; spatula vel obice ferreo G. vel numero 43. (nonnulli registrum vocant) qui sublevari ac deprimi potest, claudimus. Hic etiam in summa turri quinq; digitos latos sub operculo parvum foramen H. per quod auricularis digitus vix permeare queat, constituimus, quò ignis aërem, tanquam fomentum ad se trahere possit. Huic turri eo pacto exstructæ furnus collateralis, sive ipsum Athannor annectitur. Erigitur pariter murus rotundus altitudinis sesquipedalis, qui prædictæ turris posterius orificium tecta labris suis contingat, litera I. signatus. Ab hoc muro furnum concameramus K. relicto in summo concamerationis aliquo foramine L. in modum thaleri Imperialis, per quod calor in hac parte ob concamerationem aliquo modo sese reverberans, ad proximè sequentem ascendere possit. Jam murum, à quo concamerationem cœperamus, rursus sesquipedalem erigimus M. eamq; camerâ N. obducimus, relicto pariter parvo foramine O. in summo fornice, simili inferiori. Necesse tamen est, ut in hujus mediæ partis facie aliqua locus, per quem materia imponi, eximiq; queat, vacuus relinquatur. Nam hac media in parte ergasterium est, ubi materia in suo vase super tripode collocata elaboratur. Loco vacuo complendo & obserando obturamentum aliquod ritè claudens, ne quid aëris inde concipiatur, formatur, eiq; applicatur. Quatuor digitis latis super hanc secundam concamerationem furnum relictis in basi illius quatuor respiramentis P.P. cum suis obturamentis, quibus calor augeri minuiq; possit, tertiâ camerâ Q. obducimus.

26. Restat acediæ sive incuriæ furnus numero 10. ubi uno igne & parvo labore diversi furni foventur. Nomen trahit à pigritia, unde & à Germanis, Ein fauler Heintze/ vel piger Henricus appellatur. Erigitur turris rotunda vel quadrata, modo superiori, & supra craticulam foramina calorem ad laterales furnos transvehentia tria, quatuor vel quinq;, pro furnorum exstruendorum copiâ aperta relinquimus, quibus pessuli objiciuntur ferrei, ad immittendum vel detrahendum calorem. Singulis hisce foraminibus alius furnus arctè agglutinatur. Necesse tamen est, ut quilibet furnus & suum peculiare cinerarium A. & pyreterium B. craticulâ discreta habeat, nec non fumaria C. contineat. Horum siquidem adjumento acediorum usum ad res quaslibet accommodare possumus.

27. *Hæc de furnis dicta sufficiant; sequitur vas, quod est locus rem chymicè tractandam proximè continens.*

28. Vasorum aliud igni admovetur, aliud igni non admovetur.

29. Igni admovendum vel ex una aliqua certa materia est formatum, vel ad arbitrium artificis electâ factum.

30. *Vas ex una aliqua certa materia factum*, est quod ex nulla alia, quàm ex ista fieri convenit. Hujusmodi aliud est vitreum, minerale aliud.

31. Vitreum, quod tantùm ex vitro conflatur, est phiala & circulatorium.

32. Phiala numero 11. signata, est vas vitreum ex ventre in modum sphæræ rotundo gracilem canalem in proceritatem emittens. Ejus usus frequens in solutionibus & cogulationibus.

33. Circulatorium est vas vitreum, ubi infusus liquor ascendendo & descendendo, quasi in circulo rotatur. Usus ejus in subtiliationibus & circulationibus positus est. Varia hujus

gene-

generis vasa à variis ingeniis sunt excogitata, ex quorum numero duo duntaxat magni momenti & usus nobis placent, Pelecanus nimirum & Dyota.

34. Pelecanus numero 12. est vas circulatorium, à figura Pelecani pectus suum rostro fodientis, pullosq; suos resarcientis nuncupatum, amplo ventre sensim in angustius collum vergente, quod retortum & curvatum os rursus in ventrem immittit. Hoc vas in fundo canalem, per quem liquor infunditur, habet, qui liquore infuso Hermetico sigillo occluditur, & calori admovetur.

35. Dyota numero 13. est vas circulatorium à duabus auribus, vel viro utrumq; brachium lateribus applicatum habente, dictum. Hujus inferior pars est in modum cucurbitæ, cui impositus est alembicus in summo canalem, qui liquori infundendo inserviet, habens; in loco autem convenientc duobus rostris incurvatis, & in cucurbitam à capitello humorem condensatum devehentibus, præditum.

36. Ad vasa circulatoria refertur ovum philosophicum seu Hermetis, numero 14. quod oviforme philosophicis operationibus inservit.

37. Minerale vas, ex materia minerali factum, est vel metallicum, vel terreum.

38. Vas metallicum ex metallo factum inservit subtiliationi vel infusioni. Subtiliationi inserviens, est ahenũ & vesica.

39. Ahenum, numero 15. est vas metallicum ex cupro aut ferro duûm pedum altitudinis, ejusdemq; fermè latitudinis, cusum. Hujus fastigio coopercolum, sequentem in modum formatum, illiusq; limites ritè claudens, imponendum est. Fit lamina cuprea ad aheni capacitatem (nonnulli rei familiari consulentes pro cupro ligneum asserem assumunt) rotunda, cujus in centro (quando uni cucurbitæ inservire debet) ad am-

 plitu-

plitudinem imponendi vasis, foramen excavatur, ut vas per illud prominere possit. A latere verò alterutro propè aheni finem aliud parvum foramen, per quod calida suffunditur, & defectus exspiratæ aquæ suppletur, perforatur. Usus hujus aheni cum operculo in Balneis frequentissimus est.

40. Vesica, numero 16. est vas metallicum ex cupro in forma vesicæ vel ovi, duûm aut trium pedum altitudinis, convenientisq; latitudinis, formatum, & circa fastigium apertum, ut intra sinum suum convenientem alembicum recipere possit, qui adeò cum orificio vesicæ quadrare debet, ut tam aptè invicem concludi possint, ne minimum inde exspirare queat. Impositum capitellum è suo vertice canalem duûm aut trium pedum altitudinis emittere debet, qui in summitate aliud capitellum ab aheno aliquo semper *frigidam continente*, *quâ* spiritus in alembicum elevati, refrigefieri & condensari possint, circumdatum sustinet. Ex hoc capitello epistomium seu canalis procedit, qui vapores condensatos guttatim in vas suppositum deducit. Hujus vesicæ usus in vegetabilibus dissolvendis non est negligendus.

41. *Quæ fusioni inserviunt sunt vasa quæ liquata & effusa* mineralia recipiunt: ut, infundibulum & pyramis.

42. Infundibulum numero 20. est vas metallicum oblongum cum manubrio, interius excavatum, liquata metalla recipiens, & in virgas vel baculos conformans, Germanis **ein Eingusß** dicitur.

43. Pyramis numero 21. (aliis catinus coniformis, vel **ein Gießbuckel**) est vas metallicum in modum pyramidis excavatum, ut pars ejus superior lata, inferior autem in acutum vergens, pro liquatis mineralibus in regulum formandis, accommodari possit.

44. Terrea vasa ex terra facta, alia materiam ipsam continent, reliqua capiunt alia vasa. 45. Quæ

45. Quæ materiam ipſam capiunt, ſunt fuſoria aut non fuſoria.

46. Fuſoria ſunt vaſa materiam ipſam capientia, quorum adminiſtra opę mineralia funduntur: ut catillus cinereus & crucibulum.

47. Catillus cinereus numero 17. eſt vas fuſorium ex cinerum de levi ligno elixatorum, & ab omnibus carbonibus aliisq; ſpurcitiis defecatorum partibus duabus, nec non cinerum de oſſibus medullâ carentibus (ne tamen de porcis, quæ ſummum diſpendium inferunt, deſumpta ſint) optimè tritorum parte una, cum cereviſia bona ad maſſam madefactis, & probè invicem commixtis in ſuo mortariolo paratum. Cineribus ſiquidem madefactis hoc mortariolum impletur, & piſtillum (vulgò monachus dictum) pulſibus tribus ligneo malleo factis in illud cuditur, ac tandem inſperſis cribro ſetaceo cineribus de capitibus vituli, aut cornu cervi unus atq; alter pulſus ſuper additur, atq; ut areſiat eximitur. Fit & in majori forma catillus cinereus, qui in annulo ferreo formatur. Hic numero 18. ſignatus eſt.

48. *Crucibulum eſt vas fuſorium* ex terra igni contumaciſſima factum, acutiore baſi & tereti in ampliorem capacitatem forma triangulari vel rotunda deſinentem, ad fundenda & eliquanda mineralia & metalla formatum. Fit etiam crucibuli ſpecies, quæ vulgò teſta (treibſcherbe) appellatur, fundendis metallis adæquatum.

49. Non fuſoria ſunt, quibus nihil funditur, ut pyxis cęmentatoria. Eſt autem pyxis cæmentatoria, vas terreum, ex terra igni contumaci in modum pyxidis ſuum operculum aptè recipiens formatum. Hanc pyxidem numerus 22. indicat.

50. *Hæc ſunt vaſa ipſam materiam capientia*: quæ alia vaſa accipiunt, ſunt catinus arenarius & tegula fornicata.

51. Catinus arenarius numero 23. (vulgò ein Sand Capell) est vas terreum in modum pilei rotundi, cum margine trium aut quatuor digitorum ex terra tenaci factum.

52. Tegula fornicata, numero 24. (ein Muffel) est vas terreum ventilabris & ostio pervium, oblongum, ad tegendum catillos, ne operæ polluantur favillis, utq; calor eò temperatius materiam elaborare possit, formatum. Quidam hanc tegulam cum fundo connectunt, alii fundum ab illo segregatū faciunt, id quod in *cujuslibet positum est arbitrio*.

53. Huc referendus est tripes ferreus, numero 33. qui est vas, aliud vas materiam calefaciendam continens, recipiens, ex ferro fabrefactum.

54. Ad vasa ex materia pro artificis arbitrio electa facta nos accingamus, quæ è terra, *vitro, metallis, pro re nata, formata sunt*. Hæc sunt superiora & inferiora.

55. Superiora sunt alembicus sive capitellum (ein Helm) quod vasis inferioribus ad vapores recipiendos imponitur.

56. Est autem alembicus alius rostratus, numero 25. qui humores *resolutos per canalem aut rostrum ad vas recipiens dimittit: alius cæcus, hoc est, sine rostro, sublimationibus inserviens*. Hic in sublimationibus nonnunquam in vertice perforatus aliquantulum est, humores ascendentes, inde emittens.

57. Inferiora sunt cucurbita & retorta.

58. Cucurbita (ein Kolben) est vas plerumque turbinatum, in cucurbitæ vel pyri formam utero turgescens.

59. Cucurbita alia fundo globoso numero 27. prædita est, alia lato.

60. Retorta est vas globosum, cujus collum paulatim à ventre procedit, ac sensim in oblongum canalem reflexum transit. Vide numerum 28.

61. Ha-

61. Hactenus vasa igni applicanda: vasa quæ igni non applicantur sunt continentia vel transmittentia.

62. Continentia, quæ materiam continent, sunt receptaculum & concha.

63. Receptaculum numero 29. est vas amplum & globosum, destillantes humores recipiens. Vulgò ein Vorlage appellatur. Sed receptaculum pro rei destillandæ ratione variat. Nam si res vaporosæ, flatulētæ ac *spiritales dissolvuntur*, amplū esse debet; alioqui à spirituum vi magna, magno bombo ac crepitu, nec sine astantis periculo rumpitur, atq; in frusta dissilit. Si verò res calidæ tenuesq; fuerint, collo longo formatum esse debet. Sin autem res mediæ fuerint, medium receptaculum requiritur.

64. Concha numero 30. (ein Glaßschale) vel alveolus vitreus, est vas plerumq; vitreum in modum alvei formatum cum ore & manubrio.

65. Transmittentia vasa sunt tritoriū & separatorium.

66. Tritorium (vulgò infundibulum, ein Trechter) numero 31. *est vas transmittens, in superficie latum, & paulatim acuatum*, cum manubrio annexo formatum.

67. Separatoriū numero 32. est vas transmittens, quodammodo oviforme, oblongum, orificio ad capacitatem auricularis digiti aperto, cui materia infunditur, & fundo in modum acus acuato, materiam rursum emittendi gratia præditum cum annexis ansis duabus, liquoribus invicem *separandis* accommodatum.

68. Hactenus locus: Causa adjuvans est quæ artifici suo inservit ministerio: talis est instrumentum manuarium, & calor ignis.

69. Instrumentum manuarium est, cujus applicatione & motione artifex suam actionem perficit.

70. In-

70. Instrumentum aliud igni admovetur, aliud igni non admovetur.

71. Quod igni admovetur, aut semper, aut pro artificis arbitrio admovetur.

72. Semper admotum est gracile vel latum.

73. Gracile est instrumentum oblongum, semper igni inserviens; ut craticula & baculus ferreus.

74. Craticula est instrumentum ex bacillis ferreis quadratis, & digitalis crassitudinis juxta se in acutum ita positis, ut semidigitale spacium inter illos intersit, factum, focis cõficiendis, carbonibusq; sustentandis inserviens.

75. Baculus ferreus est instrumentum ad sustinenda imposita vasa, cusum.

76. *Latum instrumentum, vel spatula, obex numero* 43. est in modum spatulæ factum, quod furnis compositis ad augendum minuendúmve calorem inservit.

77. Pro artificis arbitrio igni inserviunt, forfex, rutabulum, cochleare & circulus.

78. Forfex (ein Klufft) est instrumentum oblongum, & biceps, quod *manibus facilè comprimi dilatariq; potest*, igni imponendis, dirigendisq; prunis atq; vasis aptum: numero 38. Est & alia forficum species, quibus vasa tantùm ex igne sustollimus, numero 39. quæ instar forcipis complicatur.

79. Rutabulum vel uncus (Rührhacke) numero 42. est instrumentum ex ferro oblongũ, & in fine curvatum, quo ignis, vel materia in igne contenta proruitur & commovetur.

80. Cochleare, numero 41. est baculus ferreus longus, in altera parte cochlear, in altera radulam habens docimasticis operationibus inserviens.

81. Circulus est instrumentum rotundum vitris abscindendis ex ferro factum: numero 40. Perfringuntur autem hoc modo:

modo: Circulus candefactus vitro applicatur, illudq; tamdiu stringit, donec fervefiat & incalescat, cumq; adhuc fervet frigidâ guttâ immissa, aut frigidi halitus affluxu dissilit atq; disrumpitur.

82. Hæc sunt instrumenta quæ igni admoventur: quæ verò non admoventur, eorum aliud est ligneum, metallica reliqua.

83. Ligneum instrumentum est asserculus perforatus, seu dyoptra, numero 36. quæ est tabula lignea manubriata, circa medium in latum fissa, ut per eam faciei prætenta absq; oculorum injuria ignis atq; operis modum contemplari possimus.

84. Metallica instrumenta sunt tabula ferrea & mortariolum.

85. Tabula ferrea est instrumentum aliquot scrobibus hæmisphæricis seu acetabulis compuncta, ad excipiendum probationum effusiones: numero 37.

86. Mortariolum est modiolus catillorum cinereorum formandorum in lati circuli modum (numero 34.) vel pertusi catini ex orichalco plerumq; factus. *Hoc mortariolum comitatur pila, (vulgò monachus) quę est pistillum* cum tubere rotundo ex basi lata media prominente, cujus incussu catilli fovea formatur. Sed ad catillos majores, hoc est, majorem materiæ copiam capientes, formandos utimur circulo ferreo, numero 35. & conveniente pila foveam procudimus. Hæc de instrumentis.

87. Jam ad ignis calorem deveniamus, qui est causa adjuvans, sua ope res tractandas accelerans & fovens: estq; naturalis, aut artificialis.

88. Calor naturalis est, quando radii solares vel per se materiam sibi applicatam excoquunt, vel in speculo concavo collecti rei applicantur. Hujus ignis suus usus est apud artifices.

Possumus enim hoc dissolvere & calcinare; imò nonnulli illum in lapidis philosophici præparatione adhibendum esse autumant: quam opinionem suis autoribus relinquentes, eum tamen non negligendum esse censemus.

89. Artificialis calor dicitur, qui ad artificis nutum accendi, dirigi & administrari potest. Calor hic simplex est aut mixtus.

90. Simplex est, qui uni duntaxat operationi, sive illa sit digestionis, sive separationis, inservit.

91. Calor digerens est, quo materia dissolvenda digeritur, id quod in athannore aut fimo perficitur.

92. Digestio in athannore fit, quando turri athannoris carbonibus ad summum usq; impleta ignem in foco accendimus, & ferrea spatula vel *registro pro nostro arbitrio ostiolum*, calorem ad athannor transmittens dilatamus. Quomodo autem calor ille dirigi, hoc est, quando remissior aut intensior esse debeat, discors est philosophorum opinio. Quidam enim naturæ operationem (ut ajunt) æmulantes continuum, eundemq; à principio actionis usq; ad finem, calorem requiri contendunt. *Alii in gradus dispescunt, ut principio nimirum ad albedinem* usq; primus gradus, inde ad flavedinem secundus, ad finem autem, qui est uberrimæ rubedinis, tertius adhibeatur. Cui sententiæ & nos plurimis tam autoritatibus quàm rationibus inducti, adstipulamur, alteram suis autoribus opinionem relinquentes.

93. Calor fimi est, quando vase in fimo posito, materiamq; continente digestio fit. Hic calor multi usus est apud artifices in infundendis, digerendis, & putrefaciendis rebus. Adhibetur interdum fimus equinus, in quo vas sepelitur, aliquando vas ligneum fœno vel stramine impletum, cui vapor è fervente aqua applicatur, fimi in locum adhibetur.

M 94. Se-

94. Sequitur calor ſeparans, cujus ope ſubtile à ſpiſſo abſtrahitur. Eſtq; lenis aut fortis.

95. Lenis eſt calor ſeparans lento calore humorem eliciendum propellens. Eſt autem ille veſicæ aut cinerum.

96. Veſicæ eſt calor lenis, quo ex materia veſicæ impoſita, applicato alembico ſubſtantia humida prolicitur.

97. Cinerum calor eſt, quando partes fixiores per cineres eliciuntur. *Hic medius eſt inter balnei & arenæ calorem*: proinde illius ope non modò ſubtiliores, & ad naturam aqueitatis ſimplicis approximantes ſubſtantiæ propelluntur, ſed etiam colores & fixiores partes eliciuntur.

98. Fortis calor eſt, quando igne intenſiore & auctiore res ſeparantur. Eſtq; impeditus, aut liber.

99. Calor impeditus eſt, quando ignis à materia vel vaſe, ne illud proximè tangat, ab alio vaſe impeditur. Eſtq; arenæ, vel ſcobis ferri.

100. Arenæ calor, medius inter cinerum & ſcobis ferri eſt, quando vas materiam continens in catino arenario arenâ circumdatum *ſubſtantiam fixiorem & tenaciorem*, quam cineres propellere nequibant, protrudit. Ubi advertendum eſt, arenam ſubtilem non adeò violentum calorem præbere, quàm groſſam.

101. Scobis aut ſcoriæ ferri calor ſuperiore intenſior, & aperto vicinior eſt, quando ex ſcobe vel ſcoria ferri res propelluntur.

102. Calor liber eſt, qui proximè materiam, aut vas materiam continens tangit. Hoc calore proliciuntur, quæ contumaciùs liquorem emittunt, ſive id fiat ob ſiccitatem & paucitatem, ſive quòd ob viſcoſitatem & homogeneitatem ille terreis partibus pertinaciùs adhæreat: taceo quòd calcinationi, fuſioni, & aliis operationibus inſerviat. Eſtq; carbonũ vel flammarũ.

103. Calor carbonum eſt, quando calor prunarum flagrantium materiam vel vas proximè tangit. Hujus uſus eſt in fuſionibus, cæmentationibus, probationibus, calcinationibus & diſſolutionibus.

104. Calor flammarum eſt, quando adhibito conveniente alimento flammæ materiam attingunt. Hic calor vocatur ignis vivus, quo reverberantur & calcinantur omnium metallorum corpora, nec non ſpiritus tandem propelluntur.

105. Tandem ad mixtum calorem, qui tam digeſtioni quàm ſeparationi inſervit, deſcendendum eſt. Hic calor balneum appellatur, quando nimirum vas aquæ calidæ, aut vapori imponitur.

106. Balneum aliud eſt maris, roris aliud.

107. Balneum maris vel *Mariæ eſt, quando res diſſolvenda* in conveniente vaſe aquæ calidæ in ſuo aheno contentæ imponitur, inibiq; operatio perficitur.

108. Balneum roris eſt, quando vas aquam non tangit, ſed à vapore aſcendente calefit, resq; impoſita diſſolvitur.

109. *Hactenus illa quæ operationi inſerviunt pertractavimus: jam ad operationem ipſam ut progrediamur ordo exigit.*

110. Partes itaq; operationis Chymicæ duæ ſunt, ſolutio nimirum & coagulatio.

111. Solutio eſt prior Chymicæ paxeos pars, qua rerum coagulatarum compages ſolvitur & attenuatur. Eſtq; calcinatio & diſſolutio.

112. Calcinatio eſt rerum coagulatarum in calcem ſolutio.

113. Calx in Chymica ſignificatione eſt pulvis quilibet per ablationem ſuperfluæ humiditatis in partes tenuiſſimas & quaſi inpalpabiles comminutus.

114. Calcinatio est corrosionis, aut ignitionis.

115. Corrosio est calcinatio res coagulatas per corrodentes spiritus in calcem reducens. Estque vaporosa vel immersiva.

116. Vaporosa corrosio est, quando corpora metallica in tenues laminas redacta per acrem corrodentemq; fumum calcinantur. Sed diversi sunt vaporosæ calcinationis modi. Aliquando enim corpora *laminata super aquis fortibus*, aliquando super aceto vel recrementis uvarum expressarum suspenduntur: aliquando, præsertim nobiliora metalla, plumbi fusi, vel argenti vivi afflatu fragilia redduntur & comminuuntur: aliquando alii, quos hîc recensere singulos longum foret, modi adhibentur. Verbi gratia: Chalybem in crocum subtilem per vaporosam corrosionem redigere gestiens, ita procedo: Primùm paro aquam fortem ex salis petræ & vitrioli ad albedinem calcinati partibus æqualibus, eamq; in cucurbitam vitream fundo, pòst in cucurbitæ superiore parte laminas chalybis suspendo, lutoq; orificium vasis obduco, ne spiritus aquæ fortis ullo modo *exhalare queant*, ac *viginti quatuor* horas in arena *calida vaporare permitto.* Deinde aperto vase laminas eximo, quibus crocus vel pulvis subtilissimus adhæret, quem lagopode detergo. Porrò laminas iterum in dicto vase suspendo, & superiori modo procedo, idq; tantisper, donec nullus crocus ulterius à spiritibus extrahitur, aut in laminis reperitur. *Sic plumbum* super aceto suspensum calcinatur in cerussam, *sic cuprum* super recrementis uvarum; atq; ita reliqua metalla vaporibus corroduntur.

117. Immersiva corrosio est, quando corpora aliis rebus immersa in calcem rediguntur. Estq; humida vel sicca.

118. Humida est, quando corpus liquori alicui corrodenti immergitur, indeq; calcinatur: perficiturq; amalgamatione, aut præcipitatione.

119. Amalgamatio est calcinatio metalli per argentum vivum: & fit, quando metallum in tenues bractas vel laminas ductum, cum sex, novem, aut duodecim argenti vivi partibus commiscetur & coadunatur, ut fiat massa undiq; sui similis; atq; ita metallum discontinuatur & calcinatur. Argento enim vivo per evaporationem super igne lento ablato, metallum instar tenuis calcis relinquitur.

120. Præcipitatio est, quando corpora per aquas corrodentes corrosa, & in aquam soluta, vel aquæ corrodentis abstractione, vel alio enchiremate in aliquam calcem repercutiuntur. Sic argentum in aqua forti dissolutum cupro, sale communi, aut ammonico injecto, præcipitatur. Sic & aurum in aqua regia solutum, adhibito pauculo argento vivo repercutitur, cui si parumper *florum sulphuris admixtum, idq; clauso* vase ad ignem positum fuerit, ut argentum vivum & sulphur evaporare & discedere possint, calx subtilissima relinquetur. Simile judicium & de aliis esto. Sed quò magis corpora dissolvuntur, tantò etiam magis subtiliusq; calcinantur.

121. *Sicca corrosio est, quando corporibus calcinandis non humor, sed ejus in locum corrodentes materiæ siccæ* adjunguntur, quibus calcinãtur. Estq; cæmentum & commixtio.

122. Cæmentum est corrosio sicca, qua corpus aliquod metallicum cum salibus corrodentibus, aliisq; rebus exsiccantibus stratificatum confringitur & calcinatur. Fit autem cæmentatio hoc modo: Corpus cæmentandum in tenues laminas redigitur, & in frustula forcipe scinditur; species autem corrodentes pulverisantur, & aceto, urina, vel aqua forti madefiunt, ut fiant instar pulticulæ (nonnulli illis siccis utuntur): Deinde hujus pulticulæ vel pulveris aliqua portio pyxidi cæmentatoriæ inditur, illiq; lamina superponitur, & laminæ alia pulveris portio aspergitur (quod stratificatio, & facere stratum super

per stratum dicitur) hanc alia lamina subsequitur, idq; tantisper donec pyxis impleta, aut nihil laminarum residuum est, & tandem pulvere superposito clauditur, lutoq; aliquo tenaci juncturæ pyxidis munitæ obturantur, atq; igni, vel (quod satius est) suo furno imponitur, & secundum gradus cæmẽtatur quatuor, sex, octo, duodecim, vel viginti quatuor horis, imò etiam aliquot diebus (pro re nata) inibi conservatur. Tandem pyxide infrigidata, eximitur, laminæq; à pulvere separantur, quæ totæ confractæ ac calcinatæ inveniuntur. Verbi gratia: Animus est præparare crocum Martis seu chalybis, idq; per cæmentationem, tunc accipio Calcis vivæ recentis, quantum opus est, eamque urinâ aliquantisper virili madefacio, ut fiat instar pulpæ. Postea hac pulpa pyxidis cæmentatoriæ fundum ad digiti lati crassitudinem tego, eiq; laminas chalybis superaddo, & vas (uti superius dictum est) impleo, ac luto obfirmo. Omnibus ritè paratis pyxidem in furno nostro cæmentatorio pono, ignemque tertii gradus ad quartum usq; viginti quatuor horis continuum administro. Tandem exempto vase materiã in illo contentam in mortario probè contundo, & per setacium pello, ut fiat pulvis subtilissimus; ubi calcem à chalybe omnem calidâ abluo, residuumq; arefacio, & accipio crocum Martis præstantissimum. Eo modo fit & crocus Veneris, qui multis operationibus inservire potest.

123. Commixtio est, quando corpori calcinando species quædam, utpote sulphur, sal petræ, sal commune, vel aliæ commiscentur ac conteruntur, quibus igni admotis corpus in calcem redigitur. Exemplo res clarior evadet: Sumo stibii, salis petræ, & salis communis partes analogas, easq; minutissimè tritas & commixtas in tigillo, optimo luto munito, ita tamen, ut in superficiei medio aliquod foramen parvulum relinquatur, per quod arsenicales & venenati spiritus exhalare queant, in furnum

furnum venti pono, ignemq; fusorium accendo, & si libet follis etiam ministerium adhibeo, ut in tigillo sufficienter fluant. Hîc autem studio animadvertendum est, quamdiu fumus per foramen illud in superficie relictum ascendat. Ille siquidem adhuc evaporans, materiam non satis calcinatam esse subindicat. Sed quando omnes ejusmodi spiritus fumantes evanuerunt, ignem propè ad vivum adaugeo ad quadrantem horæ, ac tandem crucibulum eximo, infrigidatumq; aperio, necnon materiam extraho, ubi antimonium in fundo à salibus sicuti regulum à scoriis, separatum invenio. Hoc antimonium à salibus malleo aliquo detrunco, atq; in pulverem tero, qui instar cinabrii rubicundissimus, & in re medica nonnullis medicamentis præstantissimis conficiendis accommodatissimus est. Atque ut hic optimus, ita & celerrimus est *antimonium calcinandi modus*, cùm quod intra dimidiæ horæ spacium perfici possit, tùm quòd nihil salium secum retineat, sed à se protrudat.

124. Ignitio sequitur, quæ est calcinatio corpora ignis violentia in calcem reducens. Estq; combustio & reverberatio.

125. *Combustio est ignitio corpora comburendo in calcem redigens. Hæc est incineratio vel vitrificatio.*

126. Incineratio est ignitio corpora vehementiore igne in cineres convertens. Incinerantur autem vegetabilia & animalia: mineralia autem (Chymico more loquendo) propriè non in cineres, sed in calcem redigi dicuntur.

127. Vitrificatio est combustio, calces & cineres in transparens vitrum convertens. Esto exemplum ab argento vivo & argento conjunctis. Capio oleum vitrioli rubeum secundum artem factum & rectificatum, in hoc argentum vivum per sublimationem, aut per sal & acetum lotum & depuratum resolvo, idq; continuò in calore tandiu foveo, donec nullus omninò mercurius neq; vivus neq; præcipitatus amplius apparet, sed totus

totus in oleo formâ liquidâ latet. Quo facto oleum hoc mercurium continens in retortam vitream, & quantitati materiæ convenientem fundo, ponoq; in catino arenario, atq; accenso igne oleum à Mercurio in appositum vas recipiens propello. Atque ita mercurius per præcipitationem in calcem erit redactus. Hujus præcipitati accipio uncias duas, calcis argenti, & salis armoniaci ana unciam unam, eaq; invicem trita & commixta, nec non in phiala posita ad *sublimationem* accommodo, ubi salarmoniacum ascendit, & Mercurius cum luna, etiam servato pondere in fundo manent in modum auri purissimi. Postea in vitro forti aut crucibulo devitreato in furnum venti ad fluendum pono, adauctoq; igne in fixum transparensq; vitrum, quod de colore aureo ad pallidiorem descendisse videtur, abit. Vitrum hoc infinitarum virtutum est, quas singulas hoc loco recensere neque instituti, neque æquitatis est: sed demonstrato conficiendi modo, solerti Chymiatriæ indagatori committimus.

128. Reverberatio est ignitio, corpora igne vivo reverberante & repercutiente in calcem *subtiliorem reducens*: & *est clausa vel aperta.*

129. Reverberatio clausa est, quando corpora reverberanda in furno reverberii clauso calcinantur. Hac reverberatione ignis gradus ad amussim administrari possunt, ut calor intendi remittiq; possit, quod in vulgaribus non accidit. Verbo hanc reverberationem aperiam. Theophrastus Paracelsus in Chirurgiæ magnæ libro 2. tract. 3. cap. 5. ubi tincturæ antimonii, quam adeò commendat, præparationē docere gestit, modum ita obscurum & devium tradit, ut Oedipo aliquo ad illum intelligendum opus sit, quod & ipse ultrò fatetur. Hujus tincturæ præparationem experientia freti in medium producemus, nostramq; clausam reverberationem eâ declarabimus. Acci-

piuntur antimonii & ſalis armoniaci partes æquales, & in retorta poſitæ, igne forti propelluntur; ibi antimonium omne tranſit, nec quicquam, niſi fæces turbulentæ in retortæ vaſe, remanet. Antimonium hoc modo per retortam diſſolutum à ſale armoniaco frequenti ablutione ſeparo, ut dulce nulla ſalſedine infectum, relinquatur. Hoc exſiccatum minutiſſimè tero, & in alcohol converto, noſtroq; reverberatorio impono, & accenſo flammarum igne unum duntaxat fumarium aperio tantiſper, donec noſtrum antimonium, quod rubeum fuit, in albedinem convertatur. Quando album factum eſt, ſecundum fumarium aperio, quouſq; ignis auctior albedinem ipſi exuat, & flavedine ipſum decoret. Amplius apparente flavedine, tertio fumario aperto ad citrinum colorem illud promoveo, atque quarto ad perfectam rubedinem perduco. *Huic antimonio rubeo* ſpiritum vini, ex vino factum affundo rectificatum, eſſentiamq; ſive tincturam clauſo vaſe extraho. Quando ſpiritus vini amplius non tingitur colore rubeo, eum à tinctura abſtraho. Hæc vera eſt antimonii tincturæ, cujus Theophraſtus mentionem facit, præparatio.

130. *Reverberatio aperta eſt, quando materia in reverberatorio furno omnibus foraminibus apertis calcinatur.* Hæc reverberatio valdè vehemens eſt, & utimur ea in corporibus duris & pertinacibus reſolvendis.

131. Hæc de calcinatione in præſentiarum dicta ſufficiant: reſtat diſſolutio, quando corpora diſſolvuntur. Eſtq; ſubtiliatio vel fuſio.

132. Subtiliatio eſt diſſolutio, partes ſubtiliores à groſſis ſeparans. Subtiliatio eſt μικροχρονικὴ aut μακροχρονικὴ.

133. Subtiliatio μικροχρονικὴ eſt, quando corpora brevi temporis ſpacio diſſolvuntur. Eſtq; elevatio vel deſcenſio.

134. Elevatio eſt ſubtiliatio μικροχρονικὴ, quando partes

ſpiri-

ſpirituales à corporeis, ſubtiles à groſſis, non fixæ à fixis inſtar fumi vi *ignis* elevantur, & in ſummitate capitelli condenſantur. Et eſt ſicca aut humida.

135. Elevatio ſicca (vulgò ſublimatio) eſt, qua partes ſiccæ ſubtiliores elevantur, cum adhærentia ſui vaſis. Hęc ſequente modo peragitur. Accipio materiam aliquam ſublimandam, eamq; vel ſolam, vel aliis admixtam materiebus vaſi alicui vitreo aut terreo *inferius lato vel rotundo includo, ita ut* duabus partibus vacuis tertia impleta ſit. Vaſi huic ſive cucurbitæ alembicum cæcum in vertice parvo foramine perforatum impono, luto obduco, & ne ſpiritus aut partes ſublimatæ exhalare poſſint, obfirmo. Deinde in catinum arenarium, tribus digitis à *fundo & parietibus* intercedente arenâ, vel in ignem liberum pono, caloremq; per gradus augeo. Primo autem gradu omnis humiditas abeat, neceſſe eſt, quod impoſitâ vitro laminâ aliquâ ferreâ lævigata facilè exploro. Cùm enim humiditas aliqua adhuc reſidua eſt, laminæ illa adhæret, ſed quando omnis humiditas diſceſſit, ſpiritus ſicci aſcendunt, & tunc alembici foramen, *ſuperſtrato aliquo vitro adæquato luto bono*, ne *ſpiritus exſpirent*, claudo. *Tandem* ignẽ *tantiſper* foveo, donec omnis materia ſublimanda elevata eſt. Nonnulli loco cucurbitæ ſcutella vel conchâ aliquâ terreâ materiam continente, cum vitreo cono, parietibus vaſis inferioris ritè accommodato, utuntur; verbi gratia: Accipio ſulphuris citrini optimè purgati libras duas, ſalis communis, & vitrioli Ungarici parum calcinati ana libram ſemis, pulveriſata ſingula, & in vicem mixta pono in cucurbitam, impoſitoq; alembico cæco in vertice perforato, accendo ignẽ primi gradus, donec humiditas evanuit, tum clauſo orificio gradatim procedo, quouſque omne ſulphur ſubtilius aſcendit. Hoc ſulphur (flores ſulphuris à Chymicis dictum) ex alembico exemptum, ſecunda vel etiam tertia vice, ſemper ad-

 den-

dendo quartam partem salis, & vitrioli per sublimationem redintegratam rectifico, & accipio flores sulphuris pulcherrimos, pluribusq; affectibus resistentes.

136. Elevatio humida (vulgò communiori nomine destillatio dicta) est partium humidarũ in halitus extenuatarum, à siccis & grossis subtiliatio. Estq; recta vel obliqua.

137. Recta est, qua partes humidæ subtiliores in æthera elevatæ, & frigidis alembici cameris adhærentes in humorem condensantur, atque per ejusdem canalem guttatim in appositum vas destillant ac dilabuntur. Fit autem illa hoc pacto: Materia destillanda inditur cucurbitæ non nimis altæ, sed satis amplæ (altitudo enim vasis artificem detinet, quem amplitudo juvat) & imponitur alembicus magnus, qui *spiritus ascendentes facilius capiat, & in humorẽ resolvat. Postea pro ratione rei* elevandæ ad calorem adæquatum ponitur, apposito receptaculo humorem dilabentem accipiente, omnibusq; juncturis probè clausis ignis accensus secundùm gradus adhibetur eò usque, quò omnis humiditas alembicum transcenderit. Exemplum à *vegetabilibus desumptum producemus.* Rosis recentibus impleo cucurbitam ad *tertiam partem, illamq; in balneo* maris pono, aquâ adhuc frigidâ; postea alembicum rosarum rubearum foliis, quibus aculei lutei decerpti sunt, compleo, cucurbitæq; impono, & apposito receptaculo, juncturisq; lutatis ignem accendo. Tunc humor ascendens alembicum occupat, atq; ex rosis tincturam extrahit, condensatusq; in aqua in receptaculum destillat roseus. Animadvertendum autem est, quòd si aculei non decerperentur, aquam tincturã purè rubeam extrahere non posse. Tamdiu verò cõtinuato calore pergo, donec nulla aqua transcendat amplius, & rosæ in alembico albescant. Hoc adduxi propter artificium tincturam ex rosis, sua ipsius aqua, extrahendi. Hic elevationis modus admodum frequentis

usus.

usus est. Utimur enim illo, quando aliquid per vesicam elicimus, tum etiam cùm per alembicum cucurbitæ annexum aliquid elevamus.

138. Elevatio humida obliqua est, quando vase obliquè jacente humor elevatur. Fit autem hoc vel per latus, vel per retortam.

139. Elevatio per latus est, quando humor ex vase in latus inclinato prolicitur.

140. Elevatio per retortam est, quando humor ex retorta propellitur. Uterq; hic modus in rebus graviores & tenaciores spiritus referentibus usum suum habet.

141. Descensio sequitur, quando partes subtiliores descendunt. Illa est calida vel frigida.

142. Descensio calida (vulgò destillatio per descensum) est liquoris è corporibus dissoluti in verso vase destillatio. Dissolvuntur autem inprimis hac descensione omnis generis ligna, ossa, & alia, quorum liquor propter gravitatem ascendere nequit. Et fit hoc modo: Accipio cucurbitam terream, eiq; dissolvendorum *fragmenta impono, eaq;, ne inversâ cucurbita decidant*, nonnullis majoribus fragmentis vel bacillis transversè juxta se positis tego. His peractis, aliam cucurbitam, in qua parum aquæ sit, huic inversè applico, ita ut superior exactè cum inferioris orificio conveniat, sed inter utramq; laminâ aliquam satis fortem ferream instar lancis concavam & perforatam collocatam esse decet, quæ decidentia fragmenta, nec in suppositum vas dilabantur, detineat. Tandem optimo luto clausuras obfirmatas arefacio, vasq; in sua fornace pono, & vas recipiens in arena vel cineribus colloco, ut ab ignis violentia tutum humorem depressum eò faciliùs recipiat.

143. Descensio frigida est, quando liquor dissolutus in frigido descendit. Estq; deliquium vel filtratio.

144. Deliquium eſt deſcenſio frigida, quando corpora coagulata cellæ, aëri, puteo aut alii frigido & humido loco ſuper marmore, tabula vitrea, vel in manicam Hippocratis (ut vocant) expoſita, externæ humiditatis hiſce corporibus ſeſe adjungentis adjuvamine, in liquore reſolvuntur, & in ſubjectum vas defluunt atq; deſtillant. Reſolvuntur autem in frigido potiſſimùm pulveres calcinati, ſalia & ejuſmodi alia corpora ſalium naturam redolentia. *Sed omnia, quæ in frigido reſolvuntur, in calido rurſus coagulantur.*

145. Filtratio eſt deſcenſio frigida humores aquoſos per filtrum, ſeu chartam bibulam convolutam vel complicatam in modum infundibuli, relictis in filtro fæcibus dimittens. Sed pro filtro etiam alia adhibentur, *utpote manica Hippocratis, pannus laneus, lineus, ſeraceus, &c.*

146. Hæc fuit ſubtiliatio μικρεγχειρικὴ: μακρεγχειρικὴ eſt, quæ tempore longiore res diſſolvit. Eſtq; exaltatio & digeſtio.

147. Exaltatio eſt ſubtiliatio μακρεγχειρικὴ res ſenſim diſſolvendo in puriorem ac majorem virtutis ſuæ gradum tranſponens: *& fit circulatione aut ablutione.*

148. *Circulatio eſt exaltatio res exaltandas in vaſe circulatorio circumvolutas*, abjectis impuritatibus (quæ alioqui à puro ſeparari nequibant) in gradum præſtantiorem convertens. Et fit ita: Accipio rem exaltandam, ponoq; in vaſe circulatorio, idq; Hermeticè claudo, ac in arena vel balneo colloco, & eò uſq; in eo detineo, donec meram ſuam aſſecuta eſt, verbi gratia: Multum operæ & ſtudii in vera ſpiritus vini extractione impenditur, ut ille ſine omni phlegmate haberi poſſit. Quotieſcunq; enim elevatus fuerit, ſemper aliquid phlegmatis ſecum ducit. Proinde circulationis modum hujus exemplo demonſtrabimus. Sumitur vinum generoſiſſimum, quod ad manum eſſe poteſt, illudq; in capaci circulatorio funditur, ſigillatoque

orifi-

orificio in balneo maris ad quatuordecim dies ponitur, ut continuè aqua ferveat. Postea eximitur, & in phialam funditur, calidumq; hyemis tempore in frigida nivali aqua, apposito & agglutinato alembico cum receptaculo, æstate autem in cella, vasi conchas glaciales cõtinenti imponitur, & spiritus purus, atq; ab omni phlegmate liber alembicum transcendet, & in receptaculum dilabetur. Quando nihil amplius ascendit, receptaculum amovetur, phialaq; eximitur cum vino, quod nullum verum spiritum, sed tantùm vinum adustum (ut vocat Theophrastus Paracelsus) continet. Spiritus hic vini adhuc in circulatorio positus, tamdiu rotatur, donec amplius de vitro in vitrum fundi nequit, sed per destillationem seu humidam elevationem promovendus est. Quando autem materia, in quam agere debet, receptaculo imponitur, facilè illam amplectitur, & fugam relinquit. Modus hic albo calculo (ut ajunt) notandus est.

149. Ablutio est exaltatio crebris infusionibus res immundas abluens, & ad puritatem reducens. Estq; imbibitio & cohobatio.

150. *Imbibitio* est ablutio, quando liquor corpori adjunctus elevatur, & exitum non inveniens in corpus recidit, idque crebris humectationibus tantisper abluit, donec cum illo puro coagulatus, amplius ascendere nequit, sed totus fixus manet. Hæc planè philosophica est operatio, nec ad vulgares sese dimittit.

151. Hinc oritur Ceratio, quam Geber. 1. Summæ Perfectionis c.54. definit, esse mollificationem rei duræ vel succi non fusibilis ad liquefactionem. Dicitur autem hic modus ceratio, quòd medicinam philosophicam instar ceræ igni admotæ facilè liquescentem reddat. Quando enim philosophi argentum vivum in aurum aut argentum convertere volunt, necesse est, ut

ut habeant medicinam fluentem, quæ ſubitò (ut Gebri verbis utar) ante fugam ejus in perfundo illi adhæreat, ipſiq; perminima conjungatur, & illud inſpiſſet, atq; ſua fixione in igni conſervet, quo uſque adveniat illi majoris ignis tolerantia, ejus humiditatem conſumentis, & convertat illud per hoc artificium in momento in Solificum & Lunificum verum, ſecundum illud ad quod medicina fuerit præparata. Fit autē Ceratio, quando corpus ſiccum & durum ſuo humore, reiterata frequenti imbibitione, perfunditur. Signum perfectæ cerationis nobis Arnoldus in 2. magni Roſarii c. 27. deſcribit, ſi videlicet ſuper laminam ignitam medicina projecta velociſſimè ſicut cera ſine fumo ſe reſolverit. Sed illam philoſophis committo.

152. Cohobatio eſt liquoris corpori ſępiùs affuſi frequens abſtractio. *Unde cohobare, vel per cohob affundere dicimus.* Hæc de exaltatione.

153. Sequitur digeſtio, quæ eſt ſubtiliatio μακχεωνικὴ res crudas in calore digeſtivo diſſolvens. Eſtq; putrefactio vel extractio.

154. *Putrefactio eſt digeſtio, ſubſtantiam rei ex vaporum retentione, calidiq; externi acceſſione, ad rem præſtantiorem generandam diſſolvens.* Eſt autem putrefactioni proprium, veterem naturam rerum cōſumere, novam introducere, & nonnunquam producere fructum alterius generationis. Spiritus etiam corroſivi per eam dulceſcunt atq; miteſcunt, omnes colores in alios immutantur, item purum ab impuro (impuro ſubſidente deorſum) ſeparatur. Fit verò quando materiâ in vaſe collocata, vas in fimum ponitur, fimiq; calor ad tempus præfixum conſervatur. Satiùs autem eſt vas in balneum roris collocari.

155. Extractio eſt digeſtio è corporea concretione partes ſubtiliores ac puriores ab affuſo aliquo mēſtruo apprehen-

ſas,

ſas, relictis fæcibus, diſſolvens. Verbi gratia: Sumo Rhabarbari quantum volo, illique pulveriſato tantum ſpiritus vini infundo, ut quatuor digitis illi ſupernatet, clauſoq; vaſe per quatriduum, ad digeſtionem in balneum colloco, poſtea apertó vaſe per inclinationem ſpiritum caloratum à radice ſeparo, affuſoque alio ſpiritu vas clauſum rurſus ad digeſtionem pono, idque tantiſper, donec ſpititus non amplius coloratur. Tunc enim omnis tinctura & eſſentia è Rhabarbara extracta eſt. Porrò confuſis omnibus extractionibus, ſpiritum in balneo Mariæ abſtraho, reſiduamque eſſentiam in vitreo vaſe ad uſum reſervo, quæ in evacuanda bile & aliis affectibus plurimum poteſt.

156. Enucleata ſubtiliatione, ad liquefactionem tendimus, *quæ eſt corporis mineralis vi ignis majoris dſſolutio.* Eſtque ſimplex vel probatoria.

157. Liquefactio ſimplex eſt, quando corpus nullum alium in finem, quam ut fundatur, liquefit.

158. Liquefactio probatoria eſt, quando corpus liquatum probatur, inperfectumq; à perfecto ſeparatur; idque per *cineritium, aut per antimonium.*

159. *Probatio per cineritium eſt* quando metallum per plumbum fulminatur & probatur. Sumitur itaque catillus cinereus, & ſub tegulam fornitatam in furno probatorio collocatur, quo carbonibus ad ſummum impleto, prunis quibusdam vivis in capite ignis accenditur, & continuatur. Ut autem eò celerius catillus candefiat (antea enim metallum non eſt imponendum) orificia & reſpiracula aperta ſint. Poſtquam igitur interpoſita hora una atque altera probè incanduerit, imponatur portio, ad rationem materiæ probandæ proportionata plumbi, eaq; ſenſim: qua liquefactâ metallum imponitur, & pro re nata omnia orificia claudũtur, ignisq; artificiosè regitur. Hoc regimen neceſſe eſt ab experienti demonſtrari ad oculum.

Variat enim pro materiæ ratione. Ita tandem fiet, ut cum plumbo metalla imperfecta exurantur, atque in fumum abeant, scoriamque ad extrema propellant, relictis metallis perfectis solis in medio catilli. Si autem fortassis contigerit, ut plumbum cum metallo probando indurescat, neque igne ad fluxum permoveri possit, paululum antimonii in cochleari additur, & in momento in pristinum statum redibit. Hoc arcanum artifices docimastici pro secreto magno habent. Tandem forpice exempto catillo metallum adhuc calidum cultello separatur.

160. Sequitur fusio per antimoniũ, qua verum aurũ non modò à metallis imperfectis, sed etiam ab ipso argento separamus, & fit hoc modo. Accipio aurum aliis metallis mixtum, ipsique tres partes antimonii pulverisati commisceo, & in crucibulo igni contumaci in furnum ventosum pono. *Postea juvante (si placet)* folle probè liquefactum, in pyramidem calefactam sevoque illitam transfundo, ubi labris malleo concussis regulus aurum continens in apice residebit, quem malleo detrunco. Antimonium porrò residuum rursus in tigillo igni ad tertiam etiam vicem impono, & prædicto modo procedo, ut *omne aurum ex antimonio protrudatur.* Tandem regulos hosce singulos in catillo terreo propè follem pono, carbonibusque superpositis in modum fornicis ignem accendo, tamdiuque flammam superinduco, quòusque omni antimonio evaporato aurum purum putumque residet, quod statim coagulatur.

161. Hactenus solutio fuit; sequitur coagulatio.

162. Est autem coagulatio secunda pars chymiæ, res liquorosas & molles ad solidam massam per humiditatis privationem reducens. Estque frigida vel calida.

163. Coagulatio frigida est quando res in calido resolutæ in frigido coagulantur.

164. Coa-

164. Coagulatio calida est quando calore conveniente res dissolutæ coagulantur.

165. Ad coagulationem refertur fermentatio, sicuti & fixatio.

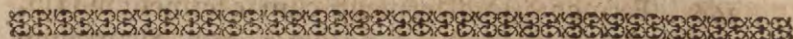
166. Fermentatio est fermenti cum re fermentanda incorporatio. Dicitur autem fermentum à simili. Sicuti enim parum fermenti pastæ multam farinam in suam naturam & pastam convertere potest: ita etiam fermentum chymicum fermentandum, cui adjunctum est, sibi assimilat. Quale itaque fermentum, tale & fermentatum. Intelligunt autem philosophi per fermentum verum corpus & veram materiam, quæ *proprio suo mercurio conjuncta*, illam in suam naturam convertit. Deinde etiam lapidem ipsum volunt esse fermentum corporis perfecti. Cùm enim lapis adeò subtilis sit (ut philosophi asserunt) ut super corpus imperfectum projectum in modum olei supernatet, neq; cum illo permisceatur, opus est corpore aliquo primam illius affinitatem redolente, quod illum recipiat, *atque in alia corpora introducat*. Nam, quàmprimum corpus illud lapide infectum & fermentatum est, statim in tincturam abit. Sed de his passim consulendi sunt philosophi.

167. Fixatio, est rei ignem fugientis, ut eum amplius non fugiat, sed in eo fixa permaneat, per ignem assuefactio, sive ea fiat per calcinationem, sive per decoctionem lentam & diuturnam, sive per crebram sublimationem, sive per crebrò reiteratam solutionem & coagulationem, sive tandem per rei fixę additionem perficiatur.

168. Hæc sunt, quæ hoc tempore in medium producere voluimus. Hîc enim omnes operationes Chymiæ necessa-

rijs satis superq; sunt enucleatę, nec quicquam restat, quod non abundè sit declaratum. Sed opus est ut manualis operatio accedat, sine qua nihil solidi, nihil perfecti Chymia polliceri potest. Tantum nimirum situm est in laboriosâ exercitatione.

Deo Ter Optimo Maximo sit laus & gloria in æternum.

VIII. DISPUTATIO.

CONTRADICTIONES APPARENTES QUATUOR, in quibus præcipuæ utriusq; Medicinæ, Dogmaticæ nempe, & Hermeticæ hypotheses, & rationes breviter recensentur, excutiuntur, & conciliantur.

AUTORE
M. HENRICO PETRÆO SCHMALCALDENSI
Hesso, Medicinæ in almâ Mauritianâ P. P. Ord.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΕ'Σ I. 'ΥΓΙΕΙΝΟΝ.

MEDICI. *Vitæ termini arte medicâ possunt prorogari.*
THEOLOGI. *Vitæ termini arte medicâ non possunt prorogari.*

PROBATIO THESEOS.

I. QUod potest causas sanitatis, & vitæ productrices, & conservatrices procurare, & validiores reddere: causas verò corrumpentes declinare & propulsare, illud ipsum eo ipso vitam producere, mortemq; differre potest. Medicina hoc potest. E. vitæ terminos prorogare potest. Minor probatur particulatim. 2. Principia vitam procreantia, & conservantia sunt caloris nativi humido radicali suffulti ubertas, & bonitas: & eucrasia, bona temperies, seu qualitatum agentium, & patientium symmetria. Utrumq; conservat Medicina. E. 3. Humidum primigenium restaurat alimentis boni, multique nutrimenti, nec simile tantùm reponit, sed idem; destructorem mi-

crocosmi

crocoſmi inhibet, quò minùs, abſumto vitali ſulphure pabulo ſuo, & glutine, animal ad ſiccitatem, & frigiditatem deducat, inq; ſenium, & mortem præcipitet: calorem vicillantem balſami interni, ſeu liquoris ſalis interioris, ſeu mumiæ corpus à putrefactione prçſervantis balſamicis medicamentis è macrocoſmo petitis, calorem Solis, & Lunæ participantibus in integrum reſtituit, imò auctiorem, & vegetiorem reddit: atque ita teſte Gal. 1. de ſan. tuendâ *vigorem, hoc eſt, juventæ, ſeu florentis* ætatis tenorem quàm diutiſſimè conſervat. 4. Medicina omnes omnium morborum, mortisq; cauſas poteſt præcavere, avertere, & propulſare. Cauſæ, ob quas morimur, ſunt interiores, quæ naturalem: & exteriores, quæ ſæpe violentam mortem inferunt. Utrarumque injurias ars Medica declinat. E. 5. Cauſæ inteſtinæ fatalis noſtri interitus propinquæ tres ſunt: 1. naturalis ſiccitas, & frigiditas, quæ contingit humoris radicalis depaſtione, & caloris innati exolutione. 2. triplicis ſubſtantiæ, ex quâ conſtamus, partium, humorum, & ſpirituum indeſinens effluvium. 3. τῶν περιττωμάτων, ſive excrementorum *neceſſarius proventus. Omnium horum, & ſingulorum actum, progreſſum, & violentiam* præpedire, retardare, & abarcere poteſt ars tuendæ bonæ valetudinis. 6. Naturali ſiccitati, & frigiditati reſiſtere poteſt alimentis, & medicamentis leniter humectantibus, & calefacientibus, vino, quiete, ſomno, balneis, &c. 7. Præſtat enim majus, ac difficilius: temperamentum frigidum & ſiccum in calidum, & humidum convertit, ſenectutem differt, tabem, & maraſmum regeneratione philoſophicâ curat. 8. Triplicis ſubſtantiæ jacturam reſarcit, quod partibus deceſſit, cibo, quod humoribus, potu, quod ſpiritibus, ſalubris aëris inſpiratione, & arteriarum perſpiratione, nec non odoribus, & ſpiritibus homogeneis reparat. Major quippe mundus minorem, ceu filium ex ſe, & juxta ſe con-

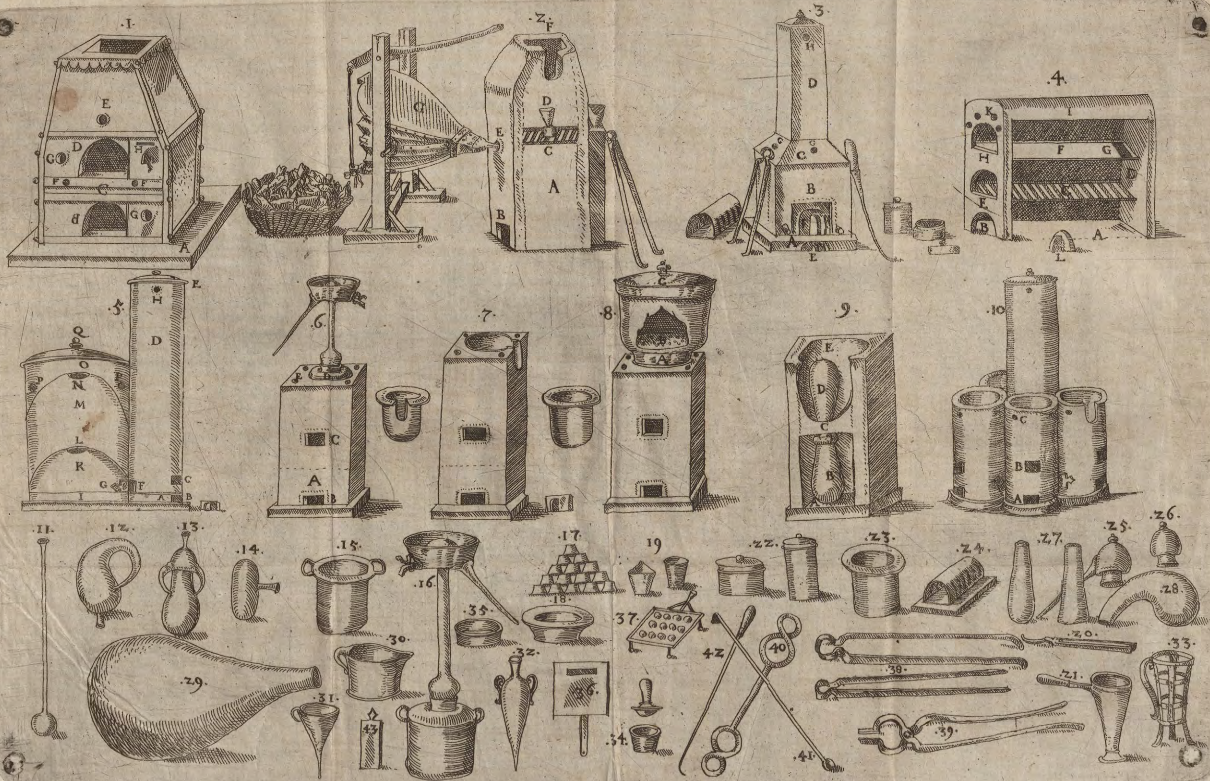
ditum, omniaq; patris bona, & dona poſſidentem ſuſtinet, alit, perſanat. 9. Recrementorum verò abundantiam alimentis euchymis, eupeptis, minimumque excrementitiis prohibet. Quod ſi ſpagyrus internus ſpiritibus mechanicis invalidis impuritates altioribus radicibus adhæreſcentes prorſus ſeparare, & per emunctoria expellere nequit, poteſt ignis digeſtionis excitari, & ſuccendi, poſſunt feces eccoproticis, vel catharcticis cuilibet humori deſtinatis exturbari, ſuperfluitates frictionibus, exercitiis, inediis abſumi. 10. Externæ cauſæ vitæ infeſtæ ſunt vel evitabiles, ut vulnus, caſus, ictus, morſus, ferarum occurſus, & alia infinita, de quibus evitandis ars certa conſtitui nequit, non autem ſunt neceſſariæ, & ubi acciderunt, arte pertractantur: vel ſunt inevitabiles, & ad vitam neceſſariæ, ea *quæ vel aſſumenda ſunt, ut aër inſpiratus, cibus, potus, medicamenta*: vel admovenda, ut aër ambiens, topica, balnea: vel facienda, motus, & quies, ſomnus, & vigilia, animi pathemata: vel educenda, ſive excreta, & retenta, inter quæ Venus. Vocantur res non naturales, quando enim modum exceſſerint, *ſanitatem affligunt, in mediocritate perſiſtentes conſervant.* Docet igitur ὑγιεινὴ moderamine ſex rerum *indifferentium* ſanum vitæ ſtatum quàm longiſſimè conſervare. 11. Θεραπευτικὴ verò morborum omnium infeſtiſſimorum vitæ hoſtium inſultus propulſat, ſive id fiat viâ univerſali, ſeu tinctura philoſophicâ, quæ omnes omnium morborum languores auffert, ſive viâ particulari per univerſalia emunctoria, & remedia appropriata ſeu ſpecifica. Sic Epilepſiam curat per leonem viridem, podagram per fugitivum, hydropem per alcaheſt, lepram per alſahax. Si ſummè exaltatos, & cardinales, etiam inferiores; Nulla enim eſt remediorum penuria, ſed noſtra turpis eorum ignorantia. 12. Siquidem Deus, qui Medicum, & medium, ſeu medicinam in ſui honorem creavit, & ob id pro-

id propter necessitatem honorari postulat, nullum justo suo judicio peccatoribus imposuit morbum, quin eidem misericordiâ suâ opposuerit remedium. ἴασις γὰρ ἀπὸ τοῦ θεοῦ. & medicamenta auxiliares Dei manus sunt, baculus vitæ, & pars panis quotidiani. 13. Sed assertionem nostram ἀναμφισβήτητον reddit communis experiẽtia. Nullâ calamitate, vel ærumnâ premetur, qui vitæ fundamentũ jecerit temperantiã. Una enim temperantia totius est jucundæ, *salubrisq; vitæ* moderatrix. *Contrà* intẽperantia morborum mater, Medicorum nutrix. Qui enim gulæ, ac voluptatibus vitæ pestibus indulgẽt, gravissimis morbis implicantur (quod Galenus in se ipso adhuc juvene expertus est, atq; utinam nõ pleriq; experiremur magno nostro damno) vel citò è medio sublati naturalem terminum non attingunt. Nullum enim dubiũ est, quin plures crapulâ, ac luxu, quàm naturali morte pereant, imò vix ullus naturæ debitum, quomodo, & quando debet, exolvit. Sic veluti αὐτόχειρες nosmetipsos occidimus, & quam benigna parens natura satis longam ad benè agẽdum dedit vitam, brevissimã facimus. 14. Ita multos videre est *temperatissimos ob intemperantiam ocyssimè interire*. Contra *Heroticus* valetudinarius *in centesimum* annum adminiculo artis vitam extẽdit. Senes, & mulieres, licet infirmiores sint pueris, abstinentiâ suâ paucioribus morbis cõflictantur. 15. Heluones nõnulli vivendi regulas adunco naso suspendentes ad multos annos perveniunt, sed id bonitati naturæ ascribendum est, quã si sequerẽtur ducem ad longè plures sine molestiis & morbis pervenirent. Rustici diætam lusq; deq; habentes vivacissimi ut plurimùm sunt, sed inscii ipsi summa diætæ præcepta observant, genio non indulgent, nec variis cibis implentur (quot enim fercula, tot morbi) & impigri sunt ad laborandum. 16. Patriarchæ olim præter singularem Dei benedictionem & revelationem, frugalitate ac noticia arcanorum medicinæ

(quæ

(quæ etiam brutis nonnullis revelavit natura) tot annorum centurias suaviter, & salubriter exegêrunt, maximè cum omnia exordiis suis viciniora essent puriora nondum mutuis elementorum transmutationibus confusa. Et credibile est eos magisterii illius magni & admirandi possessores fuisse, quod Adamum in familiâ suâ habuisse testatur Lactantius. 17. Artephius ope sapientiæ suæ mille annos vixisse scribitur, vel ut alii volunt, primo mundi seculo. Usus verò fuit creberrimè post essentiam auri tincturâ ferri in morbis extremis, & deploratis, & laudano, quod secretum suum singulare vocavit. 18. In Floridâ, seu Taprobanâ, hodie Summatrâ, & Arabiæ felicis urbe Reamâ, nec non Onor insulâ homines ob regionis temperiem, & cœli perpetuam clementiam sanissimi sunt, & μακρόβιώτατοι evadunt, testibus Lud. Romano, & *Vesputio in navig.* *De Cyrniis Corsicæ* incolis melle victitantibus, de Æthiopibus, Seribus, & qui in monte Atho Achrotum oppidum incolunt, admodum longævis, vid. Plin. & Solin. Ægyptii nullas aëris injurias sentiunt, hinc quando malè habent, triduanis jejuniis se curant. 19. *Pollio Romanus centesimum annum jam excedens, Augusto percontanti, quibus præsidiis tantum animi, & corporis* robur ad tantam senectutem custodîsset? respondit: intus mulso, foris oleo. 20. Democritus consilium sanitatis tuendæ rogatus, interna melle, extima oleo rigare jussit. Idem ne Thesmophoria funere suo contristaret, odore mellis (alii panum calentium) dies aliquot vitam sibi protraxisse dicitur. Sed obruimur exemplorum multitudine, nec ubi rerum quotidiana adsunt testimonia, multis verbis, & operosis probationibus opus est. Concludimus igitur: *Vitæ humanæ terminos artis Medicæ subsidiis produci posse.*

CON-

.1.
.2.
.3.
.4.
.5.
.6.
.7.
.8.
.9.
.10.
.11.
.12.
.13.
.14.
.15.
.16.
.17.
.18.
19
.22.
.23.
.24.
.25.
.26.
.27.
.28.
.29.
.30.
.31.
.32.
.33.
.34.
.35.
.36.
.37.
.38.
.39.
40
.41.
42
43
.20.
.21.

CONFIRMATIO ANTITHESEOS.

1. Vitę humanę terminos nullo ingenio, nullâ induſtrâ produci poſſe, ſtatuunt Theologi. Ipſorum fundamentum hoc eſt: Cujus rei fixi, & ſtati ſunt termini, illius rei termini nullâ arte poſſunt produci. Vitæ humanæ ſtati & definiti ſunt termini. E. Aſſumtum ſtabilitur oraculis ſacræ Scripturæ, & legibus naturæ. 2. *Statutum eſt omni homini ſemel mori*, dicit ſcriptura, vox veritatis: quocunque die comederis ex arbore ſcientiæ boni, & mali, morte morieris, & ſubtrahetur tibi lignũ vitæ, ne vivas in ſempiternum. Jam verò homo relapſus eſt à Monade ad binarium, à Deo ad ſeipſum, & nihilum ſuum. *Stipendium autem peccati mors eſt.* Juſticiæ divinæ decretum immutabile, & ἀμεταμέλητον eſt. Ego Dominus, & non mutor. Quod agnoſcit patiens Jobus c. 14. Breves dies hominis ſunt, numerus menſium ejus apud te eſt, conſtituiſti terminos ejus, qui præteriri non poterunt. 3. Vita Dei donum eſt, ut Plutarchus etiam fatetur, & depoſitum ſeu talentum hominum uſuræ *commiſſum, quod deputato puncto repoſcit. Si* itaq; vitæ largiter vitam à ſe datam certis ſpaciis limitavit, & propriis cancellis incluſit, quis illos dilatare, quis mutuum detinere auſit? 4. Naturæ verò prædefinitæ leges, πεπρωμένη Hipp. εἱμαρμένη Stoic. inviolabiles ſunt, omniaque ejus opera neceſſarium ordinem, tempus, menſuram, & numerum adepta evitari nullâ artis ope poſſunt, aſtruente id ipſum Gal. lib. de maraſmo. 5. Moriendi porrò naturalem neceſſitatem manifeſta evincunt argumenta deſumta partim ab efficientibus, partim à materialibus principiis. 6. Efficiens duplex eſt, remotum, ſive univerſale, & propinquum, ſive particulare. 7. Efficiens remotum eſt cœlum, in quo Deus duos continuos, & oppoſitos motus ab ortu ad occaſum, & ab occaſu ad ortum poſuit, & partibus diſcrepantibus

P diſcre-

discrepantes motus indidit, unde ad consimilem positum haud unquam redeunt, eum in finem, ut revolutione cœlestium corporum per σύγκρισιν & διάκρισιν elementorum perpetua rerum circulatio, & generationis, & corruptionis vicissitudo existeret.
8. Quicquid igitur in mundo hoc sublunari existit propter duplicis istius, & oppositi motus impressiones, variis mutationibus obnoxium est. Nam ut sæpè Platonem legentibus occurrit, & Metaph. scitum est, ταυτότης conservationis, & perpetuationis, ἑτερότης seditionis, & destructionis causa est. 9. Efficiens propinquum sive conjunctum est internum, vel externum. Internum est calor nativus actionum omnium, quarum unio & communio vita dicitur, fons, & origo. Qui cùm agens sit physicum virtutis finitę in agendo repatitur, longoq; usu atteritur, & languescit, *atque ex alimentis impuritate scatentibus in locum* deperditi minus, & deterius, ac siccius, proq; aëreo aqueum sufficit, tandemq; prorsus marcescit. Adde, quòd refrigerio privatus (ossibus enim, & cartilaginibus senio siccescentibus, partibusq; concidentibus thorax liberè moveri nequit) suffocatur, & extinguitur. *Sic hostem in sinu fovemus, & nascentes incipimus mori, imò singulis momentis, cùm vita sit in perpetuo fluxu, mors est ultima clausula, & terminus ad quem, meritoque à* Biante risus fuit, qui mortem ultrò venientem invocaret. 10. Externa efficientia sunt, quæ amicâ familiaritate vitam nostram defendunt, vel inimicâ qualitate, quantitate, vel modo eandem offendunt, in quorum delectu & usu plurimum inest difficultatis. Vix enim aëre spirituum, potu humorum, cibo partium effluxum redintegrabimus, cùm hæc sint naturæ opera, quâ fatiscente, irita sunt omnia. Aëris, verbi gratia, quem singulis momentis haurimus in intimos cordis recessus tanta est substantiæ & qualitatum permutatio, ut nullis viribus omnia ejus incommoda averti & corrigi possint. 11. Materia rursus est prima, &

secunda.

secunda. Materia prima, ex quâ omnia constant, adjunctam sibi habens privationem, principium est κακοποιὸν, subjectum, & causa omnis transmutationis. 12. Materia secunda sunt elementa contrariis instructa qualitatibus invicem agentibus, & patientibus, ex quarum exuperantiâ vel deficientiâ oritur mixti dissolutio, destructis, quæ contrariorum invicem pugnantium actiones sustinent, substantiis. Quicquid igitur ex elementis est compositum, in eadem resolvitur. 13. Atq; ita non experientiâ solùm, sed irrefragabilibus argumentis ostendimus hominem æternæ legis immutabili decreto, & naturæ necessitate mori. Concludimus igitur: *Vitæ humanæ terminos beneficio artis Medicæ promoveri minimè posse.*

CONCILIATIO.

1. UTraq; propositio vera est, nec verè contradicunt. Non enim iidem utrobiq; termini, & mortes eodem respectu & modo intelliguntur. 2. Sunt enim termini quidam hyperphysici à Deo, cui omnia sua opera nota sunt, & *capilli capitis nostri denumerati cuilibet homini*, imò minutissimis animalculis, & creatis omnibus præstituti, quos transferre, aut procrastinare simpliciter impossibile est. Divina namq; providentia, quæ universaliter non solùm genera singulorum, sed etiam singula generum concernit, falli & mutari non potest. Id quod Theologis libenter concedunt Medici, ut Nic. Florentinus, & Petrus de Apono Conciliator abundè testatum faciunt. 3. Sunt alii termini naturales præfixi à naturâ tam universali, quàm particulari, & domesticâ semini insitâ pro cujusque temperamento, corporis structura, & principiis vitæ firmioribus vel infirmioribus discrepantes, in quibus ut abrumpendis libido voluntatis humanæ, ita dilatandis & propagandis artis prudentia plurimùm valet. 4. Sunt etiam termini accidentarii,

ſeu decurtati, quos abbreviatos vocat Avic. qui tamen divinâ providentiâ, quæ fortunam omnem excludit, & quandoq; humano arbitrio reguntur. 5. Atq; ita theſis loquitur de terminis vitæ naturalibus, & mortem conſiderat philoſophicè, conſumtionem illam humidi & calidi primigenii. Antitheſis intelligenda eſt de ſupernaturalibus, & mortem accipit theologicè pro fatali illo termino, qui eſt pœna peccati. Illi termini poſſunt breviores vel longiores reddi, hi verò immoti perſtant. 6. Huc facit illud Paracelſi effatum: mors ex Iliadi reſolutione per induſtriam Medici impediri poteſt, at illa quæ ex ente, minimè. 7. Neceſſariò igitur moritur homo reſpectu divinæ voluntatis, quæ tamen neceſſitas non eſt omnimodo abſoluta, multò minùs coactionis, ſed immutabilitatis, & conſequentiæ. 8. Neceſſariò item *aliquando moritur neceſſitate phyſicâ, non autem* determinatè. Mors enim certa, hora verò incerta eſt. 9. Contingenter idem moritur reſpectu cauſarum ſecundarum. Prima enim cauſa ſecundarum in agendo libertatem neutiquam tollit, Deiq; præviſio non ſeparat media à fine, ſed cum mediis

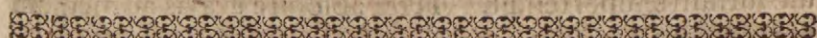
2.Reg.20.16. vitæ & mortis eſt connexa. 10. Sic Regem Judæ Ezechiam lethali morbo liberat, & vitam ad quindecim annos prolongat, nihilò tamen minùs imponi mandat buboni peſtilenti emplaſtrum ex ficubus maturativum. 11. Sic ipſe Salvator ægros ad convaleſcendum Medico indigere aſſerit. Mediis igitur uten-

Matth.8.12. dum, ſed non nitendum, quod in Aza rege culpat ſacra pagina.

2.Chron.16.12. 12. Cœlum etiam licet motu, lumine, & influxu hæc inferiora moveat, voluntatem tamen hominis, quæ ſui juris eſt, non cogit, & quantumvis inclinet, tamen non neceſſitat. 13. Obſtat quinetiam materiæ hypothetica neceſſitas, quia cœleſtia non agunt, niſi adſit materia capax, à quâ variè determinantur aſtrorum impreſſiones. 14. Præterea qui in ſpecie unicuique animanti ſtatutus eſt vitæ terminus, præteriri non poteſt, in indi-

viduis

viduis tamen & singulis potest seorsim ob varia temperamenta, & variam vitæ rationem, maximè terminus propriæ corruptionis. Sic differri potest mors, quæ vi morborum, non quæ sponte naturæ accidit, & nemo nisi cum fato, & suo die, fatq; senex moritur. 15. Atq; hac ratione fatum, quod oraculo olim responsum fuit, retardari, sed non impediri potest. Verùm ipsi disquisitioni nonnulla dubia relinquenda sunt, ne tela ante pugnam extorsisse videamur.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΈΣ II. ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΌΝ.

GALENICI. *Omnia mixta constant ex quatuor elementis suis qualitatibus instructis.*

PARACELSICI. *Omnia mixta constant ex tribus principiis suis potestatibus instructis.*

EVOLUTIO ELEMENTORUM.

1. SI est generatio, & corruptio, necessariò danda sunt elementa. *Atqui est. E.* 2. *Assumtum* φανερὸν, & sensibus obvium. Connexum probatur. In omni transmutatione requiritur subjectum in quo, & ex quo. Ex nihilo enim nihil fit, & in nihilum nihil corrumpitur, sed unius corruptio connexam sibi habet alterius generationem. Requiritur etiam contrarietas. Omnis enim actio est à contrario, & in contrarium. 3. Jam verò materiam præbent corporibus mistis corpora illa simplicia, quæ ob id elementa dicuntur, quibus substernitur communis illa materia prima, subjectum omnis mutationis primum. 4. Sunt igitur elementa corpora simplicia, prima, & communia, in aliam speciem indivisibilia, ex quibus inexistentibus corpora reliqua primò componuntur, & in quæ, cùm insint, ultimò resolvuntur. 5. Ideoq; plura sunt, numero finita, magnitudine di-

vidua, & naturâ sua patibilia. 6. Ex contrarietate argumentatur Aristoteles 2. de ortu c. 8. γινέσεις εἰσὶν ἐκ τῶν ἐναντίων. Si igitur terra & aqua insunt, etiam contraria horum ignis & aër inerunt. 7. Item ex nutritione: ἅπαντα τρέφεται τοῖς αὐτοῖς, ἐξ ὧνπερ ἐστίν. Omnia verò pluribus nutriuntur. E. 8. 3. de cœlo probat per ἔκκρισιν. Segregantur ex mistis quatuor. Tot igitur insunt. 9. Numerum etiam ostendit ex motu gravium, & levium. Simplici corpori simplex motus convenit. Jam ignis simpliciter levis à medio sursum semper tendit. Terra absolutè gravis ad medium seu centrum deorsum tanquam ad locum proprium, & perfectivum decumbit. 10. Cùm verò ab extremo ad extremum per medium in quovis motu fiat transitus, & ubi natura conatur referre unitatem, extrema *interventu mediorum miro artificio connectat, duplex interposuit medium, quod partim eminere*, partim subesse debeat, aërem qui ad naturam ignis, & aquam, quæ ad naturam terræ propiùs accederet. 11. Numerum juxta, & naturam elementorum evincunt συζυγίαι quatuor qualitatum alterativarum, caliditatis, & frigiditatis, activarum: humiditatis, & siccitatis, passivarum, quæ tamen post. majoris resistentiæ sunt. 12. Hæ verò qualitates non sunt ipsæ Elementorum formæ. Formæ enim horum (ut Scaliger inquit) actus materiæ quæq; suæ sunt, quæ materiæ, quia ad operosiorem compositionem à naturâ destinatæ sunt, factum est, ut sicut & ipsæ, ita & formæ earum commisceri queant. 14. Quia tamen formæ nos latent, & qualitates sunt præviæ alterationes, & præparationes pro singulis elementorum formis educendis, quarum vi & actione ac passione mutuâ permiscentur, principia, & instrumenta mixtionis statuuntur. 15. Quodlibet autem elementum duas obtinet qualitates, intensas quidem secundùm omnem latitudinem, sed non secundùm omnem agendi efficaciam, ast alteram in gradu remisso, alteram in sum-

mo,

mo, cùm in quolibet genere reperiatur unum, seu primum, quod cæterorum sit mensura. 16. Ignis est calidissimus, ideoq; actuosissimus, & maximè formalis, qui homogenea congregat, heterogenea segregat, cujus calor cum aëreo mixtus totam massam permeat, miscet, concoquit, definit. 17. Aqua est frigidissima homogenea & heterogenea in unum cogens, calorem contemperans, terræ siccitatem continens, eamque friabilem reddens. 18. Aër humidissimus calorem primùm, deinde frigus obtundit, tenuitate suâ massam penetrat, aperit, fermentat. 19. Terra siccissima calorem & frigus acuit, & corporibus determinationem addit. 20. Hæc si viribus imparia concurrant, validius imbecillius in suam naturam convertit, oriturq; elementorum transmutatio. 21. Si viribus quodammodo paria in se mutuo contactu agant, totaque totis contemperentur, & qualitatibus confundantur, fit mixtio, quæ est τῶν μικτῶν ἀλλοιωθέντων ἕνωσις. 22. In qua unitione formæ elementorum actu suo perfecto non remanent, sed, ut eleganter subtilis Scaliger, inter se suis domitæ qualitatibus pristinum naturę rigorem sub unius potioris (*ex mistione nempe resultantis*) imperio deponunt. *Formæ itaque misti subserviunt*, & conditionum materialium tantùm rationem obtinent. 23. Cùm autem qualitates primæ nequeant per se in agendo servare modum, causa aliqua superior & præstantior requiritur, quæ instar opificis actionem earum gubernet, & ad certum finem dirigat. Talis in cæteris est sua cujuslibet forma, in animantibus ipsa anima, seu calor plasticus in semine. 24. Duplicem enim calorem in animalibus ipse agnoscit Arist. cœlestem, in spumoso corpore spiritum, proportione elemento stellarum respondentem, efficientis, & formæ vices obeuntem, & elementarem materialem. 25. Hinc nonnulli duplex faciunt animalis temperamentum: aliud misti, concordiam quatuor qualitatũ: aliud viventis, humoris primigenii,

genii, & caloris nativi æqualem mixtionem. Illud vocant temperamentum qualitatum, quod facilè mutabile est: hoc verò formæ, quod est constantius. 26. Quam distinctionem si adduxisset Fernelius, illi tanquam fundamento solidiori decretum suum de morbis formæ superstruere potuisset. 27. Et quia finis mistionis est perpetua individuorum ad speciei conservationem successio, & renovatio, causam habebit perpetuam perpetuo motu præditam, qualis circularis est cœlestibus corporibus competens. Cœlum igitur omnia continens, ceu forma elementorum, continuæ vicissitudinis inferiorum causa est, & contrariis suis motibus contrarias mutationes, ortus, & interitus efficit. 28. Sicut verò appositione substantiarum, & unione qualitatum elementarium *fit mistio, ita unione, & harmoniâ qualitatum fit crasis, sive temperamentum necessarium omnium misti actionum instrumentum.* 29. Etsi enim forma sit causa actionum princeps, sine temperie tamen non agit. Nam in corpore animato opus à functione pendet, functio à facultate, facultas à formâ mediante partis temperamento, ceu dispositione necessariâ. Quod Gal. 7. meth. c. 3. innuit, ubi actionem partis propriam ab alterius ita differre dicit, quemadmodum temperamentum à temperamento, & ibidem, conservare temperamentum esse conservare actionem, & formam. 30. Hinc Medicis, quibus actionum integritas curæ est, forma, quâ pars agit, vel patitur, est ipsum temperamentum, cui sanitatis, & morborum causas assignant, & remedia adhibent. 31. Symmetria enim, sive proportio quatuor elementorum, sive quod perinde est humorum, quæ proxima nostri corporis sunt elementa prioribus exactè correspondentia sanitatem: ἀμετρία sive intemperies, hoc est, excessus, vel defectus, vel translatio morbum efficit. 32. Intemperies illa vel est cum affluxu materiæ, vel sine materiâ, & partibus similaribus propriè tribuitur, quarum

rum forma est temperamentum, & à quibus actiones incoantur. 33. A dissimilaribus autem perficiuntur, quarum morbus est mala compositio in conformatione, numero, magnitudine, consensu, & situ: utrisq; communis est solutio continui. 34. Morbi cognoscuntur signis suis diagnosticis, & prognosticis, communibus, & pathognomonicis, sive inseparabilibus. 35. Locum affectum indicant actio læsa, excreta, situs, doloris proprietas, accidentia propria, &c. 36. *Ipsa morbi species* manifestatur ex propriis symptomatibus, excretis, loci natura, doloris proprietate, morbi accidentibus, &c. Inter signa verò pulsus & urina excellunt. 37. Curantur autem remediis contrariis, quorum temperamenta qualitatibus æstimantur, primis nempe, ex *quibus secundæ* & tertiæ deducuntur, quibus primæ investigantur, & virtutes medicamentorum deprehenduntur, maximè saporibus. 38. Sunt tamen nonnullæ quæ ab ipsâ formâ specificâ immediatè promanant, unde tota substantia, & qualitates occultæ vocantur solâ experientiâ noscendæ. 39. Conjungenda igitur ratio cum experientia, hæc namq; sine illa temeraria *est, & fallax, illa verò sine hac difficilis, & incerta.* 40. Jubet itaq; *Gal. exercitatione uti in particularibus*, & methodo in universalibus, quæ quidem perficitur indicationibus, quibus actio medici dirigitur, ut sciat quid, quibus remediis, quantum, quo modo, quo tempore, quo ordine & viâ sit agendum. 41. Desumuntur autem ab ipsa rei natura, seu contemplatione scoporum, & intentionum, nempe à morbo, ejusq; causis & symptomatibus, à temperamento totius, & idiosyncrasiâ, à parte affectâ, viribus, aëre, ætate, consuetudine, sexu, vitæ genere, morbi longitudine, temporibus, & paroxysmis, naturæ functionibus, remediorum viribus, sideribus, & similibus, quæ omnia rationalis Medicus prudenter examinat priùs, quàm manum adhibeat, quo discursu ab imperito & temerario Empiricorum vulgo differt.

EVOLUTIO PRINCIPIORUM.

1. PRincipiorum neceſſitas iiſdem ferè rationum momentis, quibus elementorum, demonſtratur; evidentiùs tamen αὐτοψίᾳ analyſeos ſpagyricæ. In quod enim quidq; reſolvitur, ex eodem compoſitum conſtat. Omnia mixta reſolvuntur in tria. E. 2. Propoſitio luce ſuâ radiat, & philoſophorum calculis munita eſt. Aſſumtio confirmatur ſenſuum ſuffragio irrefragabili. Ignis artium magiſter, arcanorum inventor, & examinator naturâ ſuâ ſimplex, τὰ ὁμόφυλα συγκρίνων, ϗ ἐξαιρῶν τὰ ἀλλότρια è mixtis diverſiſſimis artifice nihil tale moliente, tria corpora ſub eâdem ſemper formâ in lucem profert, duo liquida, aquoſum, quod flammam plenè averſatur, *& in lignis viridibus in fumum abiens, ſi colligatur, in aquam coagulatur: & oleaginoſum, ſeu* bituminoſum flammam avidè concipiens, quod in vapores reſolutum ſi cohibeatur in oleum convertitur, illud Mercurii, hoc Sulphuris nomine Paracelſus inſignivit: tertium eſt ſiccum, & terreſtre, quod in cineribus remanens aquarum lixiviis eluitur, *inq; humido, & frigore ſolvitur, calore cõcreſcit,* omnes veri ſalis proprietates poſſidens, ideoq; *Sal appellatur.* 3. Quantum enim individua illa in ſuo genere, minerali nempe, homogeneo, & naturæ unitati maximè conſentaneo eſſentiis, proprietatibus, & actionibus inter ſe differunt, tantum etiam hæc in reliquis. 4. Hermes Triſmegiſtus philoſophorum pater ſpiritus, animæ & corporis vocabulis uſus eſt. Ut enim anima medium tenet inter ſpiritum & corpus, conjungens duo extrema: ſic inter mercurium volatilem, & ſalem fixum medium intercedit ſulphur, & de utroq; participans ſalis ſiccitatem, & mercurii liquiditatem ſuâ viſcoſitate, ſalis denſitatem, & mercurii permeabilitatem molli ſuâ fluiditate, ſalis amaritudinem, & mercurii aciditatem dulcedine ſuâ contemperat. Contraria

namq;

namq; sunt, nec sine medio glutine coëunt, quod quidem unum est, non geminum, ut facer constet ternarius. 5. Siquidem omnia à primo, summo, veroq; principio trinuno condita sunt unitrina. 6. Nomina ex mineralium familiâ libertate philosophicâ traduxit mysteriarcha, quoniam in his & metallis ipso actu insunt, & simplici separationis modo segregantur, in vegetabilibus, & animalibus analogicè magis. Sed & ipsa elementa δυνάμεσιν inesse perhibentur. 7. *Salis principii substantifici pro-* □
pria est vis ὁριστικὴ, coagulum enim præbet, rebusq; corpulentiam, soliditatem, ac determinationem superaddit, nascendi vigorem exacuit, mirabiles penetrandi, dissolvendi, detergendi, evacuandi virtutes obtinet, corpora à putrefactione præservat, saporum *differentias* exhibet, in hepatis officinâ sedem fixam *habet*, indeque cum sanguine per venas, ceu aquæductus diffusus totam corporis provinciam instar vivifici nectaris irrigat. 8. Sulphur est balsamum vitale primarium vegetationis, accre- 🜍
tionis, & transmutationis organum, quod benignâ commixtione sal & sulphur in unam corporis substantiam compingit, odores ex se spargit, *quod in corde caloris foco, vitæque fonte* concentratum, exindeque per arterias ceu tubulos in omnes corporis regiones disseminatum, insitum partium calorem exsuscitat, refocillat, conservat, vitamque afflat. 9. Mercurius ☿
purissimus, & æthereus ille spiritus sensum motumq; omnibus elargitur, instar elixiris vires arcanas rebus ingenerat, & assiduo beati roris influxu duo priora actionum frequentiâ ad siccitatem, & senium in horas festinantia sustinet, ac fluidâ & labili substantiâ mixtionem omnium faciliorem reddit, sale suo volatili coadjutus colores omnigenos producit, refertque primam cerebri naturam, ex quo ceu Palladis arce per medullam vicariam, & ex eâ propagatos nervos ceu funiculos delapsus subjecta membra omnia cœlesti irradiatione fovet, & movet. 10.

Adde quòd in nutricationibus primas hîc obtineat, ſale, & ſulphure ſaltem adminiculantibus, quæ poſtea maximam partem in excrementa degenerantia per emunctoria vel ſimul, vel ſeorſim ab Archæo innato expelluntur. Quemadmodum enim ex principiis hiſce generati ſumus, ita iiſdemmet conſervamur, nutrimur, augemur. Sic vegetabilia ſpiritibus balſamicis mineralibus ex ventre terræ attractis, animalia vegetabilibus, & mineralibus, homo, qui ex omnibus eſt coagmentatus, in quo ut in centro colligata ſunt omnia, propter quem ceu finem facta ſunt omnia, animalibus, vegetabilibus, & mineralibus ſuſtentatur. 11. Ex quo fundamento microcoſmi nomine à priſcis philoſophis honoratus fuit, non ob ſuperficialem quandam ſimilitudinem, ſed quòd reipſa, & ſecundùm ſpeciem (internam puta, & *inviſibile corpus in viſibili concluſum) omnia & ſingula* in ſe complectatur, quæcunque viſibili formâ in triplici illo regno, totiusq; mundi amphitheatro explicata continentur. 12. Porrò principia illa ex ſe qualitatum corporearum ſunt expertia, poſſunt tamen ſingula cum ſingulis aptè combinari, ita tamen, ut mercurius elemento aquæ comparatus frigidus magis, & humidus, & *in generatione materiæ paſſibilitatem ratione* corporis formabilis æmulari à nonnullis cenſeatur: ſulphur licèt dici queat calidum, frigidum, humidum, & ſiccum, igni tamen collatum, cujus activitatem imitatur, calidum & ſiccum judicetur: ſal verò terræ terminabilitatem exprimens calidus & ſiccus, prout ipſa terra omnis generis ſemina in matrice ſuâ beneficio caloris fovens, ſtatuatur: aër verò per ſpiritum repræſentatur, qui tamen ad mercurium reducitur, nec ſeparatim capitur. 13. Suntque hæc principia corpora quidem, quia corporeorum, ſed planè ſpiritualia cœleſtium ſeminum influxu imprægnata: ſunt ſpiritus, ſed corporei, atque ita inter utramq; naturam ambigentia, æquali favore utriuſq; proprietates oſtendunt,

dunt, & in quâlibet mixti particulâ minutissimâ, & ad sensum similari sine confusione inviolatas custodiunt, neutrius tamen conditiones exquisitè referunt. Et quandoquidem proprietatibus cherioniis, fixisq; actionum impressionibus destinata sunt, corpusq; non trimetrum modò, sed activum reddunt, omnes omnium actionum causæ per se proximè illis assignantur, meritoque suo formalia, astralia, & cœlestia dicuntur, tanquam exordiis suis, & vitalibus principiis viciniora, & virtutibus horum fœcunda. 14. Non enim sunt à seipsis, nec à seipsis tantas facultates habent, sed ab astris, radicibus, & seminibus in se contentis, quorum etiam rationes, & soboles definiuntur. 15. Siquidem in ipsis seminibus astralibus tanquam in vitalibus potentiis *incomprehensibili sapientiâ* decoratis totius naturæ o*pulentissimæ* thesauri, mixtionum, generationum, transplantationum, & corruptionum lithurgiæ, motuum leges, temporum definitæ leges, universæ speciei tincturæ, complexiones, proprietates, omnia corporum ornamenta, omnesq; dispositiones mechanicæ, scientiæ, dona, artes continentur, totiusq; naturæ *visibilis, & invisibilis, superioris, & inferioris sympathia & antipathia custoditur. 16. Sola* enim semina corpora ad infinitatem, & hoc quod nihil nobis esse videtur, magno impetu singulis momentis labentia stabili virtute retinent, & quandiu corporibus insident, vitæ functiones exequuntur, lucisque imaginem repręsentant, quorum vigore destituta tenebris obducuntur, ipsa verò individuorum renovatione, & indesinenti suffectione specierum perpetuitatem custodiunt. 17. His autem tanquam receptacula substernuntur communissima naturæ fundamenta, elementa spiritualia, & incorruptibilia illa vitali, validâque potestate munitissima, in quorum sinu & matricibus semina cœlestia, aërea, aquatica, terrestria foventur, quorum fœcunditate digestis temporibus suscitantur, ad maturitatem

promoventur, & emerita in pristina diversoria, & paternam familiam immutabili quiete beatam benignè recipiuntur. 18. Nam ad explicandam unitam multitudinem naturæ potestate vitalis & immortalis Scientiæ, in universitate hac vigentis, vi verbi omnipotentis, crescite, & multiplicamini, semina generationi consecrata ex orco & nocte in lucem, ex abyssis suis in hanc mundanam scenam ab Archæo, seu communi illo naturæ Oeconomo protruduntur, qui magnum illud mysterium, sive Iliasten, chaos, & materiam primam omnium matrem in tria, nempe in sal, sulphur, & mercurium disponit, indeq; res omnes in proxima genera dispescit, ex quibus Ares alter naturæ dispensator species, & individua producit. 19. Dominatur enim in natura invisibilis ille *vivificus ignis, sine quo calor non exercet calorem, frigus frigore privatur: anima illa mundi, quæ omnia animat*: spiritus ille Hermetis, quo movetur omnis in orbe spiritus: balsamum illud Paracelsi, vitale, & incombustibile sulphur, benedicta viriditas faciens res omnes germinare, natura seminum rationibus fœcunda, quorum fluxus, & progressio (*non quidem à non ente ad ens, sed ab invisibili ad visibile, & corporeum, pollent enim vitâ, potestate, & essentiâ unitâ*) generatio, refluxus, corruptio dicitur, cum deposito corpore in abyssum se recondunt. Nam dum fluunt semina nobis augeri, dum refluunt, minui videntur, & quod per corruptionem deformatum fuit, per generationem, seu potiùs regenerationem reformatur. 20. Semina à fonte unitatis progressa in alio fundari necesse fuit. Vitale igitur principium ex elementis sibi similia, & domestica, suisq; officiis consentanea corporum principia fabricat mediantibus spiritibus, qui cùm contrarii inter se sint, pugnas excitant, veramq; mixtionem à penetrationis dimensionum periculis expeditam constituunt. 21. Cumq; requiratur natura aliqua, quæ divisibili proprietate temporum,

loco-

locorum, & dimenſionum omnium neceſſarias explicationes admittat, & vitalibus potentiis terminos conſtituat, adeoq; univerſæ naturæ fores claudat, ſemina, horumque vicaria principia nobiſcum negotiatura ex elementis corporea indumenta ſibi aſſumunt. Nuda enim in conſpectum mortalium non prodeunt. Et quia ſeminum imagines peregrinari oportuit, elementorum quoq; conſentaneam imaginibus naturam comitari æquum fuit. Quæ tria mixtionis inſtrumento arctiſſimè colligata unitatem ſuorum exemplarium quantum poſſunt æmulantur, unamque in miſto parilem ſubſtantiam ſenſibus objiciunt. 22. Quæ quidem elementorum corpora in ἀναστοιχειώσει ſpagyricâ duplicia apparent, ſiccum unum, cinis elotus, vel terra *abſurda arenoſa, ſive damnata*, caput mortuum dicta, nullam vim niſi ſiccantem & emplaſticam habens: alterum phlegma inſipidum, quod tantùm humectat citra aliam energian, aut activitatem medicam. Corpora enim iſthæc principiorum velamenta longiùs à ſeminibus proceſsêre, ideoque nullam habent δύναμιν Hipp. nec in ea aſtra aliquid firmiter imprimere poſſunt, cùm *ſteriles ſolummodò ſignaturas, & qualitates mobiles, infirmas, crudas, impuras, & corruptibiles* obtinuerint: ideoq; per ſe mortua ſunt, & effœta, actuſque formarum ſecundos remorantur, & cum excrementis corporum morborum, & mortis anatomiam in ſe continent, niſi benignâ felicioris balſami permixtione fruentia cohæreant, & in unam anatomiam conſpirent, cujus merito effectus quandoque naturæ ſuæ limites haud parum excedentes edunt. 23. Non enim prorſus contingenter, ut nonnullis videtur, & per errorem naturæ acceſsêre, licet poſt prævaricationem univerſali illa tranſplantatione peregrinæ tincturæ, & impuritates morbificæ ſupervenerint, quibus levioribus individuæ naturæ proprietates, validioribus ſpecierum ſignaturæ tranſplantatæ novę familiæ inſignia ſæpe demonſtrãt.

24. Ea-

24. Eadem verò transplantationis, quæ generationis astra sunt, ideoq; principiis supra positis omnia bona vel mala generatio, corruptio, sanitas, morbus accepta referenda sunt. 25. Si enim hæc tria in unum coëant, planéq; conspirent, sanitatem: si rupto foedere divortium faciant, & ex genuino statu in alienum transeant, quod fit, quando ab astro in malum vergente virilia redduntur, seu exaltantur, morbos pariunt. 26. Astra autem, seu causas morborum effectrices, quas entia vocat Paracelf. (oportet enim ut sint reale quid solidâ radice constans) juxta eundem quintuplicia sunt, ens astrale, naturale, ens veneni, ens spiritale, & deale. Tria tamen priora Physico Christiano Medico sufficere possent. 27. Exaltatur sal, cùm resolvitur, coagulatur, calcinatur, reverberatur, *alcolisatur, unde ulcera, scabies, dysenteriæ, colicæ, calculi, arthridites. Sulphur, ubi accenditur,* coagulatur, resolvitur, &c. inflammationes, febres, variosq; affectus narcoticos inducit. Mercurius quando calore digestivæ virtutis accidentalis destillatur, mortem subitaneam, apoplexiam, seu guttam, & ejus species: quando calore exercitationis *sublimatur, maniam, phrenesin, omnesque amentiæ* species: quando calore astrorum, vel etiam frigore de suo gradu deturbatur, & præcipitatur, catarrhos, podagram, chiragram, aliosq; morbos articulares gignit, concurrente tartaro, quod ex esculentis, & potulentis gignitur. 28. Fructus enim elementorum, quibus victitamus, impuritates plurimas conjunctas habent, quæ, nisi ab archæo ventriculi communis, vel propria cujuslibet partis synoviâ separentur, & expellantur, balsamum coinquinant, tumq; sal rei, & sal naturę infirmius conjugiū ineunt, & continuâ nutricatione incrementum sumunt, digestaq; maturitatis tempora consecuta fructus radicibus & floribus similes proferunt, & naturâ gravatâ obluctante manifestos paroxysmos exhibent. 29. Quæ quidem materia vocatur tartarea

exci-

ex cibo & potu prognata, hæc tamen est subtilior; sicut illa, quæ ex internis principiis oritur, materia cruoris. Tartarus verò cibi duplex existit, viscosus, ex leguminibus, oleribus, fructibus: & bolaris ex carnibus, & piscibus. Uterq; vel coagulatus est, vel resolutus. 30. Humorum in hepate generatio, indeq; deducta morborum origo, & curandi indicatio imaginaria est. In sanguine enim, tanquam elemento, innumerabilia semina sunt proprietatibus trium principiorum, *seu mineralium*, maximè verò salium signaturis ornata, quibus adhærent excrementa, ipsis verò humoribus nec constamus, nec nutrimur, necin mundanâ Anatomiâ vivâ uspiam reperiuntur, tamq; multiplex est eorum mistio, ut uni alicui morbus attribui nequeat. 31. Qualitates *nuda sunt accidentia*, & symptomata morborum, ac signa, nec *ullam* cum astris morborum confluentiam, nec ad curationem efficaciam habent, unde nec cognitio morborum, nec curatio lubrico huic fundamento superstruenda erit. 31. Vera autem indicatio non solùm remedii, sed & quantitatis, & modi utendi è naturâ seminum, seu astris internis, & principiis petitur, nec *solis saporibus à sale profectis remediorum investigatio*, & æstimatio concedenda est, cùm odores etiam & colores ex sulphure & mercurio magnarum virtutum principiis emergentes suas sibi partes vendicent. 32. Quærenda sunt remedia similia similibus cum parte affectâ signaturis prædita, naturæ amica, ex eâdem anatomiâ depromta, hosti tamen, seu proprietatibus astrorum directè opposita. Sic in generatione tartari spiritus salis coagulationis causa vincendus, & impediendus est, quò minùs ulteriùs coagulare queat, & quod coagulatum jam est, reducendum, & expellendum per spiritum salis resolventem. A spiritibus enim actiones, in spiritibus morbus, à spiritibus medela. 33. Qualia medicamina suppeditat nobis ars signata, seu anatomia illa physiognomonica, essentialis, & formalis, quâ ipsæ res

nobiscum colloquuntur, quod cum Euripide Fernelius exoptat, suamque indolem nobis explicant, ut verè possimus dicere, hunc morbum esse illius remedii, & illud remedium esse hujus morbi. 34. Nullus enim affectus, inquit Fernel. subsistere potest in nobis, cui non pariter contrarium quiddam tanquam remedium natura protulerit. Sicut autem unum unius morbi est remedium, sic unum est morbi & remedii signum proprium, & reciprocum, sic pulmones, & tussilago eandem signaturam gerunt, unde tussilago est obstructionis pulmonum, & obstructiones pulmonum sunt tussilaginis, & quicquid matrici prodest, ejus signaturâ præditum est, omniaque corporis humani membra in animalibus, vegetabilibus, mineralibus, & metallis partim figurâ, partim proprietatibus *spagyricâ corporum sectione noscendis inveniuntur.* 35. *Plerumq; tamen syndrome* signorum ad constituendum medium est cogenda, & conjungenda est anatomia gemina morborum, & remediorum. Ex illâ enim hominem morbi, ut Parac. vocat, sive ipsam morbi speciem, ex hac fœminam morbi, sive remedium appropriatum perdiscimus. 36. *Monet igitur Paracel. à remediis discendos esse morbos, & juxta remedia distinguendos, & denominandos,* & docendum esse quid in homine sit, non ex ipso homine, sed ex majore mundo, ex quo, & secundùm quem est conditus, in quo, & à quo sustentatur, & spiritualiter, seu potentiâ in se habet omnia quæ major actu, & realiter, unde βοηθήματα ex majore in minorē naturæ συμπάσχοντα, morbisq; ἀντιπάσχοντα comportanda sunt, quæ cùm sint naturæ invicem magneticæ, nullis indigent directoriis, sed spontè ex formâ insita ad membrum affectum festinant, quod affinitate substantiæ corroborant, impuritates verò morbificas destructivâ contrarietate averruncando, liberam spiritui vitę circulationem & transitum restituunt, idq; tincturis arcanis, non per solas evacuationes, quæ tollunt tantùm excremen-

crementa, vel iis quæ symptomata mitigant, morborum verò causis adulantur, sed quæ radicem funditus extirpant, excrementa tamen priùs educenda, ne virtus specificorum colluvie istorum obtundatur. 37. Et quoniam in omnibus rebus est venenum, partesq; inutiles, excrementitiæ, noxię, & obstantes à verâ medicinâ sunt sequestrandæ, cruditates maturandæ, corporeaà compedibus liberanda, spiritualia, & astralia reddenda, qualitates infestæ mitigandæ, & aufferendæ illæsis virtutibus morborum curatricibus. 38. In quibus præstandis ars Chymica præcellit unica Medicinæ naturalis lux, & dux, docens invenire tres primas substantias, cujus sint naturæ, proprietatis, & conditionis in omnibus creaturis, & hinc propter concordantiam in homine microcosmo creaturarum compendio, cujus solius naturæ cognitio, præparatio, & administratio medicam constituit scientiam, & triumphum nominis sui, nempe Naturæ-consulti Medici meretur.

COLLATIO.

1. UTraque doctrina suis stabilita rationibus locum habere potest, nec se mutuò evertunt, licet in nonnullis differant. Si enim cum aliquibus dicamus elementa esse principia remota, hæc verò propinqua, vel artis chymicæ propria, sublata erit omnis contradictio. Non enim omnia proximè constant ex elementis, aliàs non essent tot heterogenea composita, & principia generationis nostræ immediata sunt semen, & maternus sanguis potestate elementa in se continentia. Sic Galen. ipse cum partes similares vocat elementa corporis nostri propria, & proxima, & humores in animalibus sanguine præditis eandem rationem habere, quàm Elementa ad reliqua asseverat, non negat elementa prima & simplicia. 2. Neutri etiam Arist. repugnant, qui materiam, formam, & privationem astruit rerum

 natu-

naturalium principia, hæc enim omnibus prędictis sunt priora, & notionalia potius, seu cognitionis, & demonstrationis sunt principia. 3. Pulcrè etiam cum elementis comparari possunt principia Chymica, si sali attribuamus terram, sulphuri ignem, mercurio aquam, & aërem, quæ sublimatione sola, & πάθει videntur differre. Ita spiritibus respondet sulphur, humoribus mercurius, partibus sal. 4. Nec absolutè elementa rejicit Paracel. nam in lib. de sep. elem. ex quolibet corpore quatuor substantias separare docet, maximè appropinquantes ad naturam cujusq; elementi particularis. 5. Nec ὁμωνύμως eodem modo elementa considerat. Gal. enim considerat elementa relatè in respectu ad mixtionem, quatenus omnibus mistis materiam præbent, ideoque concretè, quo sensu Hipp. vocabulis calidi, frigidi, &c. usus est: Paracel. verò absolutè elementa simplicissima, impermiscibilia, incorporea, formalia, neq; ex his tanquam materiâ res componuntur, sed è matricibus fœcundis pullulascunt, & elementa inferiora omnia per hæc vires suas exercent, & accipiunt. Ideoque longè diversâ ratione elementa exponit Parac. quibus tamen posteriora corporum elementa in mechanico generationum processu necessariò adjungit, quæ prioribus subalternantur, quòd istorum singula quatuor illa contineant, & generaliora sint. 6. Elementa Galenicis ultrò fatentibus materialia sunt, & passiva, & per se sola nihil generant: principia verò Paracel. formalia, & activa sunt, naturæq; rationem obtinent. 7. Præsupponunt Galen. cum Perip. materiam primam formarum omnium successivè capacem, & appetentem, ceu matricem communem, locum, & receptaculum. 8. Præmittunt naturam, quæ est principium internum catholicum, omnis motus, & quietis, generationis, & corruptionis: quæ rebus naturalibus omnibus essentiam largitur, materiam novis subinde formis induit, & exornat, nihilque patitur cor-
rum-

rumpi, quod non è vestigio novâ formâ instauret. Quæ natura quid aliud est, quàm universalis quædam forma, sive anima *mundi*, quæ formas particulares confert, easq; sustentat, & pereuntibus singulis novas subinde suscitat ad specierum propagationem. Ut enim omnia communi essentiâ participant, sic etiam formâ, quæ est λόγ☉ τῆς ὀσίας. Hæc igitur est natura illa vegetabilis, hoc lumen, & numen naturæ, vis lucida sulphuris, ignis, & anima mediæ naturæ, hæc *insignia vivæ formæ*, hæc linea viridis ubique gyrans omnium colorum particeps, hæc arcana vis numinis, ordinaria nempe Dei potestas, ministra Dei, jussus, & vox Dei natura. 9. Concedunt πανσπερμίαν, & divinâ benedictione rebus foecunda implantata esse semina, in quibus est natura, quâ possunt se in infinitum multiplicare: credunt cum *Arist.* semen cujusque foecunditatis suæ causam continere, & calorem plasticum non esse igneum omnia consumentem, spiritumque qui in spumoso corpore continetur corporis architectum proportione elemento stellarum respondere, & propriam cujusq; rationem & essentiam nequaquam ex elementis emergere. 10. *Quinetiam influxum Solis, Lunæ, & reliquorum corporum coelestium admittunt, & confluentiam*, seu conspirationem superiorum haud gravatè recipiunt, ut verum maneat Aristot. dictum: Sol & homo generant hominem: Coelum enim, ceu quinta essentia, seu quintum formale, & essentiale elementum crassiorum elementorum corpora pigra & mortua movet, exacuit, animat: semina sua in ventem terræ vento suo importat, nunquam cessat, nunquam exhauritur, nec imminutionem facultatum patitur, unde à nonnullis natura universalis, & anima mundi appellatur. Si igitur agit in hæc inferiora, *similem* sibi substantiam in iisdem producet. 11. Agnoscunt Galenici actionum vires elementorum superantium evidentiâ adducti divinius in naturâ principium, quale in animatis dicunt

esse ipsam animam, cujus instrumentum est humidum primigenium insito calore & spiritu perfusum, quod omnia ab initio conformavit, auxit, & tanquam omnium operum naturalium causa nutrivit: in reliquis formam appellant, sive actum, & ἐντελέχειαν principem actionum compositi causam. 12. Sunt enim duplices actiones, quædam καθ' ἐντελέχειαν, quæ immediatè sine ullâ, vel manifestâ qualitate à formâ per essentialem proprietatem procedunt, quæ ἰδιότης consubstantialis, sive δύναμις ὑπαιώδης ab ipsis qualitas occulta, vel tota substantia nuncupatur, quædam verò sunt ὁμοιωδεῖς, quæ à formâ quidem, sed mediante temperamento, seu crasi elementarium sensibilium qualitatum proficiscuntur. 13. Plurimas igitur actiones manifestis qualitatibus attribuunt, nonnullas tamen formæ specificæ assignare coguntur. *Siquidem purgantium, venenorum, pestis, morbi gallici,* auræ venenatæ Epilepsiæ, specificorum medicamentorum vires, & agendi modi ex crasi elementari minimè deduci possunt. 14. Qualitates etiam & subiecta harum non ita commodè semper, sicuti principia, ostendi queunt, tamq; vastus est graduum in qualitatibus labyrinthus, ut ratio mixturarum & idiosyncrasiæ vix constet. 15. *Qualitates tamen non planè excludit* Parac. cùm in actionibus concurrant, licet non ut causæ principales, tamen ut instrumentales, adjuvantes, & sine quibus non, formisque ceu legatorum comites in functionibus assistunt, & multi sunt morbi elementales ex cursu quatuor qualitatum suborti, qui elementalibus, seu alimentariis remediis, & levibus alterationibus, quæ per qualitates fiunt, ab ipso Paracel. profligantur. 16. Quod verò humores non prorsus repudiet manifestum est ex archid. aliisque ejus scriptis, in quibus pharmaca præscribit, quæ bilem utramq;, & pituitam evacuent. 17. Largiuntur Gal. Par. in alimentis esse quippiam naturæ nostræ familiare, quod hi balsamum appellant, sed negant in alimentis

omnia

omnia actu inesse, quæ ex illis oriuntur, & non per transmutationem substantiæ gigni, sed tantùm actione caloris nativi separari, & manifestari. Negant humores ideò non dari, cùm sensus ipse convincat ex alimentis sanguinem, nō sulphur, sal, aut mercurium generari, & sectâ venâ substantiis, coloribus, saporibus, & qualitatibus diversum sanguinem effundi, eoq; corpus nostrum nutriri, & excrementa separari. 18. Cumq; de humoribus & elementis *loquuntur*, etsi qualitatum vocabula sæpius in ore habent, tamen subintelligunt, & connotant formas incognitas, & substantias elementorum, & humorum, & corpora proprietatibus instructa, ac qualitates in partibus determinatas unâ cum spiritu insito, & influente innuūnt, atque ita accidens cum *suo subjecto* complicant, & nominato hospitio hospitem unâ indigitant. Sic febris est calor non simplex, sed talis, id est, febrilis in parte restrictus, & pellitur frigore non simplici, sed febrifugo, acido nimirum & putredinem arcente proportionato. 19. Quod si elementa sumantur unâ cum suis astris & essentiis quintis, tolerari potest, quod aliqui principia elementorum *quatuor molimenta seu rudimenta esse volunt.* 20. Chymici verò non contenti fallacibus sensuum in exteriore cortice hærentium arbitriis omnia ad vivum magis resecant, & artificiosâ resolutione in sanguine tria principia συστατικὰ apertiùs demonstrant, matrices rerum aperiunt, earumq; naturam, & procreatorum affectiones, & differentias ostendunt, ipsos actus eruunt, formasq; beneficio subtiliorum corporum oculis quasi subjiciunt, & à quâ parte ceu fonte actiones promanent, edocent. 21. Multò etiam explicatiùs, distinctiùs, & naturæ convenientiùs loquuntur, ac in morbis causas ὁμογόνους, hoc est, tres primas substantias qualitatum causas substernunt. Non enim antecedens tantùm attributi, sive accidens, & qualitas aliqua, sed etiam consequens partis, sive substantia aliqua ad conficien-

dum demonstrationis Medicæ medium est adhibendum. 22. Rectiùs itaq; ad reddendas omnes actionum & læsionum causas nonnulli duplex temperamentum substantię & qualitatum facere videntur. Licet enim formæ propriè sibi contrariæ non esse perhibeantur, sunt tamen principia ad actiones contrarias perpetrandas, & fundamenta actionum, in quibus ratio contrarietatis fundata est. 23. Quare ut concludamus, omnem vim qualitatibus evidentibus adimere, & ad specifica & arcana ceu sacram ancoram, & asylon ignorantiæ semper confugere est non modò sensibus repugnare, & Pyrrhoniorum more fluctuare, sed etiam citra necessitatē plerumq; ignotum per ignotius declarare. 24. Contra, omnia manifestis qualitatibus metiri velle est ipsi *naturæ summâ impudentiâ bellum inferre*, instrumenta pro opifice arripere, qualitatibus eam vim obtrudere, quæ ultra naturam earum est, & soli formæ essentiali debetur, cùm nihil ultra vires & speciem suam agat, & effectum non nisi proportionalem in materiam inducat. 25. Una igitur proprietatum cognitio, sententiâ Fernelii, res ipsas exercet, reliquæ omnes *vix aliud quàm verba*. Qualitates tamen & humores non sunt excludendi, cùm suas habeant operationes, & multum de naturâ principiorū, & seminum, quibus copulati sunt, retineant. Medium igitur est tenendum, & in morbis astralibus & occultioribus vires specificæ seminali tincturâ præditæ operosâ elaboratione in actum deductæ expetendæ sunt, in apparentibus à causis evidentibus introductis crassiora & rudiora medicamina sufficiunt. 26. Methodus verò medendi, quâ Galenici excellunt, summasque laudes consequuntur, unicè rationali Medico est amplectenda, quam etiam Parac. in legitimo usu non respuit, ut ex chirurgicis ejus cumprimis apparet. Scripta enim Hipp. & Gal. diligenter legit, & ponderavit, multaq; in illis explicuit, & illustravit, mutatis de industriâ nominibus:

bus: quam nominum multiplicationem non probamus, cùm aliâs Medica ſchola nominum multitudine, obſcuritate, & ambiguitate laboret: ſed licuit fortaſſe illi ad celanda improbos nova Chymię inventa ὀνοματοποιεῖν, & negligenda eſt Medicis nominum cura, modò de rebus ipſis conveniat. 27. Indicationum apud P. major eſt latitudo, fundatq; eas in proprietatibus mineralium, vegetabilium, & animalium, quæ doctrina quia veram majoris & minoris mundi harmoniam nobis proponit, priori ſedulò eſt conjungenda. 28. Mineralibus utitur frequentiùs, quia ſpiritus habent potentiſſimos in homogeneo balſamo vigentes, & impreſſiones aſtrorum feliciùs recipiunt, & retinent. 29. An verò ſimilia ſimilibus rectè curet, quæſtione tertiâ: an neceſſitate aliquâ compulſus medicamenta exactiùs prçparet, quæſtione quartâ explicabimus.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΕΣ III. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ.

HIPPOCRATICI. *Contraria contrariis curantur.*
HERMETICI. *Similia ſimilibus curantur.*

EXPOSITIO CONTRARIETATIS.

1. NOn Apollinis magis verum eſt, atque hoc divini ſenis reſponſum in l. de flat. & 2. aph. 22. τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰήματα: repletionis inanitio, inanitionis repletio, calidi frigidum, frigidi calidum, craſſi attenuans, &c. Hoc dictatoris oraculum Galenus alter Medicinę coryphęus, & cum eo tota χαειένlων proſapia, ceu immotum, & immutabile artis medendi fundamentum unanimi conſenſu amplectuntur, & mordicus defenſitant. 2. Firmiſſimâ enim nititur ratione ex ipſis naturæ rerum viſceribus erutâ, quam nemo ſanæ mentis in dubium vocare auſit. Quicquid enim morbum è corpore ceu hoſtem expellit, non

 poteſt

potest ei simile esse, sed adversum. 3. Τὸ γὰρ ὅμοιον ὁμοίῳ αὐξητικόν, simile simile auget, & conservat, nec agit in simile, ut immutet, sed omnis actio est à contrario in contrarium, & agens eo fine agit, ut patiens sibi assimilet, ubi simile reddidit, ab actione cessat. 4. Τὰ γὰρ ἐναντία φθαρτικὰ τῶν ἀλλήλων: contraria sunt corrumpentis naturæ, seq; mutuò è subjecto pellunt. Sic medicamentum opponitur morbo, ut eum è subjecto corpore ejiciat, & sanitatem introducat. Non enim possunt in eodem subsistere. Contrarium ergò. 5. Morbus est intemperies, ad temperiem igitur reducendus non per similis additionem: omne enim tale additum suo tali facit illud magis tale: sed per alterationem, quæ fit à contrariis qualitatibus. 6. Quam assertionem ipse sensus, quem nemo nisi sensu privatus abnegaverit, liquidissimè comprobat. *Persentiscimus enim calorem & siccitatem hypocausti pellere frigus*, & humiditatem. Sed cùm hæc sententia adeò usu recepta sit, ut balneatoribus nota, & aniculis, ac barbitonsoribus aliisq; medicastris in ore sit, alteram minùs tritam, sed non minùs veram & proficuam pluribus deducemus, ac corroborabimus.

DILUCIDATIO SIMILITUDINIS.

1. Similia similium esse remedia ex lumine naturæ, seu concordantiâ gradariâ, & concatenatâ majoris & minoris mundi Philosophi Medici Hermetis discipuli expiscati sunt. Medicina enim, ut uno verbo omnem artis vim comprehendamus, est προσαφαίρεσις, seu πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις: Appositio, vel adjectio deficientium, & abstractio, sive ablatio redundantium, optimusq; Medicus est προσαφαιρετικός, qui duo isthæc optimè præstat. 2. Ex quo fonte emergunt duo generalissimi curationum scopi, impuritatum superfluarum, seu morbificarū averruncatio, sive evacuatio, & virium refectio, sive balsami interni, & humidi

midi primigenii restauratio. 3. Utrumq; attingemus, & consequemur similibus, sive purgemus, sive confortemus. Purgantia totius substantiæ similitudine, seu formâ specificâ humores sibi familiares attrahere à Medicorũ universâ turbâ statuuntur. 4. Quod Hipp. plantarũ simili peculiares succos, acidum, amarũ, dulcem, καὶ παντοῖον ex terrâ attrahentiũ declarat l. de nat. hum. 5. Eandem vim attractricem, & magneticã Gal. catharcticis indulget l. 1. de const. art. 3. de simpl. fac. c. 2. Quidam similitudine substantiæ humores augeri putant. 6. Naturæ confortatio fit per alimẽta, & analeptica similia, vel, ut Hipp. ait, expetita. 7. Contraria autẽ non appetuntur, nec se recipiunt, aut fovent, τὰ γὰρ ἀνομοῖα στασιάζει. Corpus igitur ægrũ contrariis affligere qualitatibus est morbum irritare, & naturæ bello intestino penè oppressæ extrinsecum & internecinũ movere, adeoq; morbũ addere morbo, & ipsamet elementa exturbare velle. 8. Simile verò libentissimè it ad simile, & à naturâ avidissimè arripitur, & obsessi spiritus, cum sentiunt puros ac defecatos sibi in subsidium occurrentes, cõgaudentes iis promtissimè arctissimeq; adhærescunt, & eorum puritate suam infectionem emundare, seq; in temperiem revocare & erigere satagunt, non secus ac semina in terræ gremio congenere novorum spirituum satellitio stipata renascuntur, & uberrimis messibus luxuriantur. 9. Sicut igitur in republicâ obortâ seditione parti debiliori auxiliariæ copiæ sunt mittendæ: ita in pugnâ principiorum corporis dissidentium imbecillius suo compari est adjuvandum, & balsamus debilitatus cibo suo, nempe balsamo medicinali refocillandus. 10. Natura enim animalium servatrix viribus suis redintegrata, & commeatu instructa infesta omnia à globis vitalium elementorum repellit, & tyrannos extra mœnia, & ditionem proscribit, & extrudit, omniaq; sibi subdita in officio continet, & in statu tranquillo integra tuetur. αἱ γὰρ φύσιες τῶν νόσων ἰη-

τεχ. Natura est verus, summus, & solus morborum omnium archiatros. Natura sibi sufficiens plurimos morbos per se sola curat: hæc in morbis coctiones & pepasmos efficit, hæc morbos plurimos, maximè universales, & acutos per crisin terminat: hæc continui solutiones per mumiam suam unit, si per similia sustentetur, & intus ac foris à symptomatibus defendatur: hæc omnes in universum morbos igne digestionis succenso per boni sanguinis generationem abigit. 11. Quare præcipuus Gal. scopus est, qui à virtute sumitur, jubetq; medicum eò imprimis animum intendere, ut conservetur illud à quo agendi facultas, utq; ad naturalem statum reducat. 12. Quandoquidem Medicus naturalis est naturæ minister, qui integrè judicanti, & in luctâ cum morbo triumphanti velut otiosus spectator totum permittit, & applaudit. Quando verò præ imbecillitate finem operi imponere non potest, & opem Medici implorat, tum Medicus, quod deficit, supplet, naturam labefactatam reficit, sopitam, & adversus morbum insurgere non aggredientem, excitat, classicum canit, impedimenta submovet, & victoriam expeditiorem, certioremque reddit. 12. Τῆς δ' φύσεως ἀντιπεριπτώσης, cùm natura reluctatur, aut fatiscit, & à morbo plurimùm superata certare ampliùs recusat, κενεὰ πάντα, vana, & frustranea sunt omnia. Auxilia nempe per se causas neutiquam extirpant, nec efficientibus adversantur, sed effectis, & ubiq; naturæ adminiculum postulant, & fermè solùm motum naturæ injiciunt, quæ per se postea totum opus præfinito tempore absolvit. 13. Consuetudo etiam, quæ est altera natura, similia poscit & indicat remedia. Quam respiciens Hipp. pueris temperamento humidis, & aliis, qui sic vitam instituerunt febre putridâ affectis, diætas humidas putredini concipiendæ idoneas ad robur nativum præservandum, custodiendum, & reparandum utiles esse scribit. 14. In l. de morbo sacro, morborum plerosq; ex iis curari,

ex

ex quibus naſcuntur. Jam verò demonſtratum eſt à Chym. ægrotare nos ex trium diſſidio principiorum in quatuor elementorum matricibus deliteſcentium. Morbus igitur ſulphureus non curabitur mercurio, aqua enim oleo non miſcebitur. Peſtis ex elemento ignis, ſeu firmamento, non habebit antidotum ex elemento terræ, ita enim cœlum terræ miſcebitur: morbus mineralis non pelletur remedio planè vegetabili: morbus aſtralis non tolletur auxilio *elementali*: *ſpiritus* exhauſti non ſatiabuntur ſyrupis, ſed ſpiritualibus eſſentiis, non enim cùm filius flagitat panem offerendus eſt ipſi lapis, aut ſcorpius. 15. Quinimò ſimilia dici merentur pharmaca, quoniam ſimilibus, & iiſdem ſignaturis, imaginibus, & formis inſignita ſunt, in quibus ad partes, morboſque collatis vera & vitalis eorum anatomia ſita eſt, oſtendens *conjungere*, quæ ſunt conjungenda ſecundùm naturam. Ita perforata, hypericum, androſæmon, radix gentianellæ ictibus & vulneribus conducunt, ſanguinem enim trita profundunt, & puncturas exhibent. Lapidoſa ferè omnia calculum frangunt, cardui puncturas mitigant. 16. His accedit, quòd *in ipſâmet contrarietate ſemper concurrat aliqua ſimilitudo. Si enim indicans, & indicatum,* remedium, & id cui medemur, ſunt contraria, utiq; erunt ſub eodem genere. Contraria enim ſunt, quæ ſub uno & eodem genere poſita plurimùm inter ſe differunt, & velut è regione perpetuò adverſantur, & unius contrarii una eſt contrarietas genere conveniens. Sin autem communi generis eſſentiâ participant, quis neget eſſe ſimilia, cùm eadem ſint genere? 17. Hinc Galen. accuratè præcipit diviſionem indicantium in eodem genere fieri debere, nullo unquam tranſitu de morbis in cauſas commiſſo, ſed à generaliſſimis ad ſubalternas, ab his ad ſpecificas indicationes deſcendere jubet. Et Ariſt. nihil inveniri poſſe arbitratur, niſi factâ diviſione in eodem genere. 18. Oportet inſuper ut remedia

morbo contrariè oppoſita gradu ſint æqualia. 19. Sed & ipſe Hipp. & Gal. medicorum anteſignani ſimilibus in morborum curatione uſi ſunt. Hipp. l. de loc. in hom. id fieri poſſe teſtatur, præmiſsâ enim contrarietate ſubjungit per ſimilia morbum oriri, & per ſimilia oblata ex morbis ſanari, quod declarat exemplis ſtranguriæ, tuſſis, febris à tumefactione ortæ, fluxus alvi, vomitus. L. de flat. famem dicit eſſe morbum: torquet enim hominem: quare medicamentum ejus erit alimentum, quia famem ſedat, quod quidem defectui, quem reſtituit, eſt contrarium, ſubſtantiæ tamen deperditæ ſimile, & quodammodo idem, ut & humor deſideratus cum ſiti. 20. Juvenem εὔσαρκον tetano detentum affuſione aquæ frigidæ ſanavit, aph. 5. lib. 25. *Ophtalmian balneo, fomentatione, & vini uſu curavit, nec admittere voluit collyrium narcoticum, aph. 31. l. 6. 21. Cui calculum adjicit* commentator Gal. & ipſe phlegmonen gutturis ſimili medicamento excalefaciente & ſiccante curari poſſe, hiſtoricâ experientiâ doctus ſcribit, & 11. meth. ſcorpionis morſum ſcorpione curari aſſerit. 22. Medicamenta quæ ſimilitudine totius ſubſtantiæ agunt, omnibusque intemperaturis, veluti media extremis *obſiſtunt, haud gravatè admittit*. L. 8. de comp. m. ſ. l. cor corde, cerebrum cerebro, pulmonem pulmonibus juvari: 13. meth. c. 16. lienem, & jecur ſimilia medicamenta & alimenta poſtulare ait, & 11. meth. miſsâ contrarietate κυρίως ſic dictâ ad oppoſita provocat. 23. Argenterius verò in leviori diverſitate, ſeu rationis etiam diſcrepantiâ acquieſcit. 24. Fernelius morbos quoſdam ſimilibus remediis, licet per accidens, depelli concedit. 25. Medicamentum cum dolore operans ſæpe cauſam prioris tollit, vel materiam diſtrahit, vehementior dolor minorem obſcurat, &c. 26. Ex quibus luce meridianâ clariùs apparet, morbos ſimilibus curari, imò ſæpius, & prudentem medicum quandoq; ſimilia, quandoq; contraria

uſur-

usurpare, cùm jux. Hipp. l. de loc. in hom. medicina nunc, & paulò post non idem faciat, & sibi ipsis contraria faciat, eaq; sibi ipsis contraria. Fines enim actiones variant.

DISCORS CONCORDIA.

1. Utriusq; sectæ sententiæ verbis potiùs quàm rebus ipsis dissident, & diversæ sunt, non adversæ, nec sibi contradicunt, cùm non intelligantur eadem sine ambiguitate contraria & similia secundùm idem, ad idem, & codē modo. 2. Contraria dicuntur remedia, quoniam defectus resarciunt, desideria amicâ saturitate explent, spiritus & impuritates consentaneas deliniunt, & earum consumtiones & ablationes procurant. *Similia dicuntur*, quoniam ex eâdem naturæ familiâ hauriuntur, eandem anatomiam, similesq; signaturas, tincturas, radices, virtutes, & proprietates continent. Hoc pacto definitis similibus Hermetis asseclæ curas morborum perficiunt, non quòd velint corpus calefactum supercalefieri, aut quod morbum procreavit, foveri debere, nunquam hoc illis in mentem venit, *sed contrariis hoc pacto acceptis contraria abigunt.* 4. Non autem intelligunt contraria continuò elementa, aut contrarias qualitates, nec eas sive primas, sive secundas in generatione & curatione morborum respiciunt: quippe tam parum de iis sunt soliciti, ut cum Hipp. omnem eis δυύαμιν detrahant, nec eis resistant, nisi quatenus impedimento sunt verę curationis progressui, sterilesque signaturas, & accidentia solius corporis medicamēti gratiâ innata appellitant, & nullam prorsus cum astris tum generationis, tum transplantationis morborum confluentiam habere asseverant. 5. Sed ipsis substantiis in corpore contentis qualitatum excessivarum causis, radicibus & subjectis remedia applicant, eaq; substantialibus virtutibus, & vi seminali instructa, quæ proprietate essentiali & specificâ

cificâ impuritates balſamo adhærentes ſeparare, & diſſipare, balſamumq; in flore & vigore perpetuare, & in integrum reſtituere valeant. 6. In curationibus enim cumprimis ad cauſam morbi continentem, maximeq; materialem reſpiciendum eſſe commonent, quo reſpectu Paracelſ. plerumque compendium quærens morbum cauſæ nomine indigitat, ejus ſiquidem ablatio morbi eſt curatio, & ſanitatis reſtitutio, cùm immediato & neceſſario nexu cohæreant. 7. Qualitatibus tamen aliquem relinquit locum, ut videre eſt in l. de grad. & compoſ. recept. ſed rariſſimè in morbis evidentibus, & ſuperficiariis. 8. Committuntur ergò contra leges oppoſitionis non eadem extrema, ſed elementa, qualitates, temperamenta contraria opponuntur balſamo, *principiis*, *poteſtatibus ſimilibus*. 9. Verùm enimverò hac *ſimilitudinis* aſſertione ὑπεναντίωσις Hippocratica tantùm abeſt, ut ſubvertatur, ut maximè etiã ſtabiliatur. Quantumvis enim Herm. ſimilibus ſe curare perhibeant, contrarietatem tamen non excludunt, ſed magnoperè inculcant. Nam licet in genere ſint ſimilia, in ſpecie tamen manifeſtò contrariantur. Calculus à ſale coagulato genitus curatur quidem ſale, ſed reſolvente. Ulcus à ſale corroſivo curatur ſale, ſed conſolidante, & incarnativo: arthritis à ſalibus acribus lenitivis, &c. Sulphur inflammatum febrem excitans, ſiſtitur ſulphure, ſed acido, vitriolato, refrigerante, & ferocientes ſpiritus coagulante, atq; ita ſulphur medicum expugnat, & expellit morbificum. 10. Utut etiam remedium ſimile ſit ei, quod ſecundùm naturam eſt, actio tamen naturæ in id, quod præter & contra ipſam eſt, agentis, nempe in morbum, eſt contraria. 11. Poteſt unum idemq; remedium diverſo reſpectu ſimile & contrarium nuncupari. Medicamenta naturæ ſunt ſimilia, ſiquidem eam confortant, adverſus hoſtem adverſum adjuvant, & ſanitatem reddunt. Sunt item ſimilia membro affecto, eandem enim naturam

tam habent externam, quàm illud internam: morbo verò sunt contraria, ipsum enim tanquam adversarium profligant, & naturæ imperium restituunt. 12. Etsi aliquando contingit morbis esse similia, causis tamen sunt contraria: sic rhabarbarum calidum febrem biliosam solvit, quia materiam educit, & obstructiones expedit. 13. Postremò multiplex est contrariorum acceptio, non enim tantùm sunt contraria in qualitate, verùm etiam ex mente Hipp. in quantitate, quæ Arist. oppositis annumerat: quædam sunt simpliciter contraria, quædam privativè: quædam manifestis qualitatibus, quædam occultis facultatibus, & formis specificis. Sunt præterea alia actu contraria, alia potentiâ, alia per se, alia verò ex accidenti, quod tamen in propulsandis morbis parum interest. 14. Concludamus igitur ex mente Hipp. contraria contrariis curari propter antipathiam remedii cum morbo, vel causa ejusdem: & similia similibus curari juxta mentem Hermet. & Paracelsi, propter sympathiam remedii cum naturâ morborum curatrice, parte, & principio affecto. 10. Ut autem fateamur, quid de utrâq; præmissâ controversiâ sentiamus, *salvo aliorum rectiùs sentientium judicio (veritati enim rationibus monstratæ libenter manus cedemus)* Paracelsi via in investigatione morborum & remediorum mihi videtur compendiosior, certior, jucundior, & ægrotantibus utilior. Unum afferam exemplum: mucilaginem illam acrem, pungitivam, & corrosivam, vel etiam aluminosam, acidam, stypticam, quæ in corpore ex alimentis relinquitur, & à succo suo separata juxta varium naturæ motum definito tempore locis ad recipiendum idoneis à superveniente spiritu salis coagulatur, & colligitur, tartarum vocat, ductâ similitudine ab adhæsione tartari in vino, quæ sensibus omnium obvia est: quo nomine audito statim percipio, quæ causæ, qui modi generationis, quod sit remedium. Collatio tamē utriusq; opinionis miram afferet

jucunditatem, majorem utilitatem, facilitatē, & certitudinem.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΕΣ IIII. ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ'Ν.

MISOCHYMICI. *Medicina poteſt carere Chymiâ.*

CHYMIATRI. *Medicina non poteſt carere Chymiâ.*

ACCUSATIO.

1. MEdicinam carere poſſe Chymiâ, pertinaciter contendunt Miſochymici. Quandoquidem Hippocrates & Galenus duo lumina & numina Medicinæ eâ caruerunt: caruerunt eâ tot retrò ſeculis celeberrimi Medici, nec minùs veram, imò feliciorem medicinam habuerunt. Primus Paracelſus Eremita, homo ebrioſus, magus, maledicus, linguarum, artium methodiq; ignarus & contemtor, auſu quodam temerario, & humano generi pernicioſiſſimo eam in lucem produxit. 2. Is rejectis veterum rationibus, principiis, & cauſis evidentiſſimis nova principia, novasq; cauſas ex ſuo cerebro excogitavit, antiquiſſimæ, & veriſſimæ Medicinæ & Philoſophiæ ex diametro oppoſitas: pollicetur ſpecierum tranſmutationem, formæ à materiâ ſeparationem, quintæ eſſentiæ, quæ in ſublunaribus nulla eſt, cùm cœlum ſit ἀσύμβλητον, extractionem, elementaris craſſitiei in elementatis ſequeſtrationem, cùm tamen ipſius magiſteria, tincturæ, ſales, olea nihil plus ſint, quàm portiones materiæ: ſpondet compactiſſimorum corporum, & ipſius auri ſolutionem: gloriatur de perfectione rerum naturalium, cùm omnia ab ipſo Deo perfectiſſimè creata, & uſibus humanis convenientiſſimè à naturâ mixta ſint, quam nulla artis induſtria aſſequi poteſt. 3. Imò Paracelſus, & ipſius complices vitam vegetabilium deſtruunt, humidum primigenium abſorbent, mixtionis concentum, & craſin, à quâ purgandi vis, omnesq; actiones dependent, diruunt, & multa, quæ integra ſunt ſalutaria, ſolutione peſtifera reddunt. 4. Mineralibus quin etiam, & metallicis

utun-

utuntur naturæ humanæ prorſus infeſtis, imò venenoſis, quæ ſine delectu præparata ignis violentiâ calidiora, aëriora, cauſtica, corroſiva magis effecta ſine ullâ correctione minimâ etiam doſi exhibitâ, nimiâ activitate corpus totum pervadentia ſubitò conturbant, ac debilitant, nec electivè purgant, ſed promiſcuè quoſvis obvios humores exturbant, caloris nativi, & ſpirituum influentium irreparabilem jacturam faciunt, partibus principibus malam diatheſin *affricant*, & innumerabiles delectertiâ quâdam violentiâ præproperè è medio tollunt. 5. Quamvis etiam deſperatos nonnullos naturâ irritatâ cauſam morbi expellente priſtinæ ſanitati reſtituere videantur, malignitas tamen medicamenti in corpore reſtagnans facit, ut paulò poſt vitam cum morte commutare cogantur. 6. Adhæc medicamenta chymica breviore in ventriculo moram trahunt, quàm morbi neceſſitas requirit, ſed eſſentiæ acumine & pernicitate ſtatim avolant, & ſupervacuâ digeſtione vires amittunt, quandoq; etiam contrariam naturam induunt. 7. Requirit inſuper Chymia labores, moleſtias, vigilias, ſumtusq; intolerabiles, & vaporibus peſtilentibus corpus inficiens, *vitam abbreviat*, ac *remedia maximi precii procudens* rempublicam exhaurit, ac depauperat. 8. Nec verò abſoluta Medicinæ perfectio in vario inſtrumentorum apparatu, ſed potiùs in dignotione morborum conſiſtit. Si enim ſuffecerit Medicus ad cognoſcendum, ſuffecerit etiam ad ſanandum, Hipp. de arte med. 9. Adde, quòd indignum ſit perſonâ & majeſtate Medici ciniflonem agere, manus carbonibus, & argillâ deturpare, & *in pulvere iſto* Vulcanico noctes diesq; circumvolitantibus favillis deſudare, quo fit, ut mechanicis præpeditus liberalioribus meditationibus, lectionibus, & ægrorum viſitationibus vacare, manibusq; callo obductis pulſus ritè dijudicare, & decenti habitu εὐσχημοσύνην medicam ſervare minimè queat. 10. Præterea Medici

operarii falcem in alienam messem immittunt, cùm ipsorum proprium munus sit præscribere, pharmacopœorum autem, qui illorum veluti servi sunt, & coqui, componere, & operari, quæ duo officia, nisi distincta maneant, utriq; liberum erit, quid pro quo offerendo ægrotos impunè occidere, & errores admissos terrâ contegere. 11. Nos verò (inquiunt Dogmatici) venerandæ antiquitatis vestigiis constanter insistentes rationibus, sensibus, longo usu, communi omniũ rectè medicantium consensu approbatissimis, ordinariis, tutis, mitioribus, ac fixis, manifestis qualitatibus, primis, secundis, & tertiis novatis istis potioribus, totamq; temperiem retinentibus in digerendis, evacuandis, alterandis, & discutiendis humoribus annos jam plurimos felicissimo successu utimur. *Sentimus enim cum Rondeletio, satiùs esse remedia minùs efficacia habere, & longiori tempore curare, quàm periculosa exhibere, quia sat citò, si sat tutò.* 12. Usurpamus autem utplurimùm vegetabilia, cumprimis intrinsecè, quæ eum in finem Deus è terrâ in hanc superficiem produxit, non perscrutamur infernales abyssos ad eruenda mineralia, & metalla naturæ nostræ nullo pacto analoga. 13. Ea quandoq; adhibemus *integra, quæ natura ipsa depuravit, ut sacharum*, & mel, quorumq; omnes partes ad eundem usum conspirant: in quibus hoc accedit commodi, quod substantiâ terrestri ventriculum astringant, & corroborent, idq; eò consultius nobis videtur, cùm ipsum calidum in nobis nativum corporeis pabulis restaurari gestiat. 14. Quandoq; ubi separatione purorum ab impuris opus est, multiplicibus præparationum modis, & processibus artificiosissimis innumeras ferè remediorum formulas tam humidas quàm siccas pro variis intentionibus, & ægri palato extundimus, & concinnamus. 15. Et ut ægros demulceamus, & gratificando obedientiam conciliemus sacharo & melle plæraq; condimus, & edulcamus, syruposq; gratissi-
mos

mos conficimus, quibus majorem ineſſe vim ſtatuimus, quàm extractis, quæ nimiâ digeſtione vim purgandi amittunt, & in morbis acutis prorſus non conveniunt. Imò ſine ſacharo & melle etiam ſyrupos componere didicimus. 16. Dococtа non cum vulgo aperto ſemper vaſe, ſed arctè clauſo, ne quicquam illis decedat, eoque vitreo, aut vitreato, ne à cacabo malignam qualitatem metallicam contrahant, paramus. Cætera verò omnia & ſingula tantâ dexteritate & circumſpectione elaboramus, ut vel ipſe Momus, vel Argus, quod meritò reprehendat, non inveniat. 17. Curationem ita moderamur, ne feſtinando nimiùm vehementioribus crebriùs, & majori doſi exhibitis ægrum in vitæ diſcrimen adducamus, neque morando nimiùm tenui diætâ, & digeſtivis immodicis vires exolvamus, neque farragine medicaminum obruamus, neque penuriâ deſtituamus: ne moroſitate nimiâ ad deſperationem, nec blandimentis ad ſecuritatem reducamus, ſed ut, quantum in nobis & arte poſitum eſt, ut citò, tutò, & jucundè: aut ſi non jucundè, citò tamen & tutò: ſi non citò, & jucundè, tutò ſaltem ad priſtinum ſanitatis ſtatum perducamus.

DEFENSIO.

1. MEdicinam carere poſſe Chymiâ pernegant Chymiatri. Sine quo enim Medicina finem ſuum aſſequi nequit, ut nempe appoſitè curet ad ſanandum ἡσύχως, ταχέως, ἀσφαλῶς, illud planè eſt neceſſarium, nec eo carere poteſt. Atqui vulgaribus medicamentis deſtituti Chymicis hoc conſequi non poſſumus. Ergò Chymica ars perquàm eſt neceſſaria, nec γνήσιος Medicus eâ carere poteſt. 2. Aſſumtum probatur. Quantumvis enim Galenica pharmacopolia pyxidibus deauratis, & variis colorum fucis oculos perſtringentibus depictis terreſtres videantur eſſe paradiſi, nihil tamen aliud ſunt, quàm vaſa immunditiei ſce-

leta, cadavera, & stercora medicamentorum continentia. Siquidem vulgata isthæc crassa sunt, corporea, cruda, feculenta, emortua, & inania, nec afflictos sublevant, sed mole suâ virtutes opprimunt. 3. Aquæ rudi modo destillatæ vix aliam quàm communis & elementaris habent efficaciam, levem enim ab igne alterationem nactæ odoris & saporis portiunculam à minimâ sulphuris & salis volatilis ascendentis parte sortiuntur, ideoq; cùm paucissimi assint spiritus, vitra ab hyberni frigoris inclementiâ, ne crepent, diligenter munienda sunt. 4. In decoctionibus, licet in diplomate fiant, subtilior pars evaporat, nares enim in alterâ plateâ, vel supremâ ædium contignatione feriunt, à cupreis vasis malignitatem asciscunt. 5. Aqua communis, quâ ceu menstruo, & *clavi universali* utuntur, spiritus attrahere potis non est, & *ipsamet putrefactioni quàm maximè* obnoxia est. Ejusdem farinæ sunt mel, saccarum, & oleum olivarum, unde pleraq; ipsorum medicamenta vix anni spacium durando vincunt, & conservæ ipsæ conservatione indigent. 6. Infusiones umbræ quædam sunt veræ præparationis extractiones spagyricas æmulatæ, eliciunt enim tincturam, odorem, & particulam saporis, ideoq; *majori in precio habendæ*, quia virtutem magis unitam custodiunt, totam tamen substantiam, vel partialem requisitam non obtinent, & plurimis redundant alienis impuritatibus. 7. Pilularum forma non omninò improbabilis est, sed pulveres, ex quibus confiunt, & crassiora à ventriculo in succos verti, & promtè in venas didi nequeunt, pauci saltem spiritus resolvuntur, unde sectis nonnullis in ventriculis massæ pilularum diu antea assumtarum concretæ repertæ fuerunt. 8. Sola autem vegetabilia imbecilliora sunt, quàm ut morbos firmis radicibus inhærentes extirpare, & evellere valeant, cùm ipsamet maximam partem sint fugacioris vitæ, nec stabile balsamum obtineant. Illa verò duntaxat

taxat à putredine diu præservant, quæ diu conservantur, & à naturâ vitam longiorem & temperatiorem sunt adepta. Licet verò Galeniatri gemmas aliquando tritas, & auri ipsorum suffragio cordialis excellentissimi laminas analepticis suis adjiciant, nullatenus tamen medio caloris & humoris naturalis recludi, vel affici, aut afficere possunt: nec enim struthiocameli stomachum, qui concoquat, aut aquas fortes sive regias offendunt, quæ arctissimam compagem dirimant, & spiritum intus latentem evocent. 9. Nec eccoprotica purgantia omne Augiæ stabulum in morbis expurgant, cùm non omnis morbifica colluvies in primâ regione colligatur, sed plurima in secundâ venosi generis, & tertiâ, seu totius corporis habitu stabuletur. 10. *Minùs tutò curant*, quia partes inutiles, excrementitias, noxias, & venenatas unâ ingerunt, quæ in corpore relictæ corrodunt, & exulcerant, ventriculi ἀτονίαν, aliosq; gravissimos morbos causantur, & valetudinarios efficiunt. 11. Curam etiam citiorem, juxtà & tutiorem non permittunt substantiæ facultates & qualitates in uno eodemq; simplici contrariæ, quod ipse Galenus agnovit 13. *de simpl. fac.* excernendi, sistendi, incrassandi, attenuandi, calefaciendi, refrigerandi, exiccandi, humectandi, facultates in omnibus propemodum, licet sensu simplicibus apparere. Quas cùm ipsi divellere nesciant, quantum in uno proficiunt, tantum in altero deficiunt, & officiunt. Si enim laxandum est, quid opus est styptico? 12. Injucunda, & abominabilia sunt vulgaria, longa isthæc, apozemata, lutosæ alicujus aquæ libra una, vel duæ, tot digestiva, tot syrupi magistrales prolixâ methodo exantlandi, qui vel ipsi Marti terrorem incuterent; tot pilulæ amaræ & fœtidæ in honorem Romæ septicollis sacro septenario, aut Musarum novenario, aut majori, sed impari ad irritationem deglutiendæ, aliaq; amaritudinis pocula exhaurienda, à quibus multi pejora, quàm ab ipso morbo pa-

bo patiuntur, nauſeam, tormina, flatus, hypercatharſes, virium diſſolutiones, ut mortem etiam præ illis exóptent, & nonnulli ſolâ imaginatione nauſeabundo ἄνω, ϗ κάτω vomant, & dejiciant, quæ carnificina potiùs, quàm medicina dici mereatur. Unde non ineptè quidam Medicos expugnationem morborum vulgaribus inſtrumentis aggredientes ſimiles eſſe dicit fabrorum, qui ad ſecandum hebetem ſecurim, vel fortè medio confractam adhibent. 13. Chymica verò auxilia Medici expectationi, & ægri ſpei citò, tutò, & jucundè ſatisfaciunt. Primò citò operationes ſuas exequuntur, ſunt enim compedibus corporeis exuta, ab omnibus remoris abſoluta, in actum reducta, viribus exaltata, formalia, ſpiritualia, aſtralia, quæ à ſpiritibus mechanicis ſitientibus avidiſſimè attrahuntur, ac libentiſſimè recipiuntur, nec opus habent, ut longiore temporis tractu ab imbecillo ventriculo immutentur, ſed naturam confeſtim immutant, & ſpiritibus homogeneis ſociati centrum morbi vi magneticâ inquirunt, & magno impetu hoſtem adoriuntur. 14. Collaudant ipſi Miſochymi exemplo ſuo hæc juvandæ naturæ epicheiremata, dum in atrophiâ cibos euchymos elixant, ſuccos exprimunt, pinguedinem ſegregant, feces abjiciunt, vinum ab omni ſpumâ, fece, & tartaro depuratiſſimum offerunt. 15. Spagyrus verò, ſive archæus internus cibos dentibus contuſos, probéque comminutos, & humore facilioris gratiâ coctionis dilutos, atq; in ventriculi phiolam, ſeu retortam infuſos recipit, vas ſuum occludit, uvido calore digeſtionem, putrefactionem, concoctionem, & ſequeſtrationem ſubſtantiarum heterogenearum inſtituit: tincturam, ſuccum nempe puriſſimum & dulciſſimum (licet varia varii ſaporis ingeſta ſint, extrahunt, qui multis duplicis adhuc furni circulationibus rectificatus, vehiculo aquoſæ humiditatis ad extremas corporis partes alimentandas deducitur. Serum officio defunctum à renibus attrahitur, & veſicam

ſalis

ſalis reſoluti conceptaculum verſus amandatur, ſulphur fœtidum cum mucilagine tartareâ per inteſtina, reliquaq; ſupervacanea per emunctoria propria excluduntur. 16. Sunt enim alimenta ſemina, ſed impuritatibus pleniſſima, igitur, ut in ſemine minutiſſima portiuncula ineſt, quæ λόγον σπερματικὸν habeat, reliquum eſt θορώδης ὑγρότης, & corpus, ſeu teſtam conſtituit: ita vix triceſima pars aſſumtorum in ſanis etiam in alimentum utile vertitur, & agglutinatur. Quam ob cauſam Hipp. veteres ὠμοφάγους, ſeu crudis veſcentes plurimis morbis conflictatos eſſe ſcribit, nec enim cruda coctis, quod Scaligeri paradoxon eſt, vitæ ſalubriter prolongandæ magis idonea ſunt. 17. Quod ſi in alimentis benignis, & naturæ familiaribus tam uber eſt excrementorum proventus, ut neceſſariò coquendi, deſpumandi, & condiendi ſint, quantò majori neceſſitate medicamenta ad corpus ægrum alterandum apta nata defecare, balſamum à ſtercore, paleas à tritico, furfures à farinâ removere conveniet, cùm multæ in iis partes venenatæ ſint, aliquæ deleteriæ, plures otioſæ, nullæ niſi per accidens ſalutiferæ. 18. Natura enim maledictione divinâ poſt lapſum in calamitoſam ſortem tranſplantata, & perpetuis cœli terræq; injuriis expoſita non producit eſſentias puras, non offert mel ſine aculeo, roſam ſine ſpinis, nucleum ſine cortice, ſed qui vult edere nucleum, nucem frangat, oportet. Exempli gratia: In integrâ croci librâ decem reperiuntur veneni unciæ: in centum & viginti granis rhabarbari octoginta ſunt otioſæ: ex lib. unâ cinamomi vix elicitur olei unc. ſemis: ex lib. nuc. muſcatæ drachma, in quo tamen oleo tota vis aromatica conſiſtit. 19. Quæ quidem vis κατὰ τὸ πρᾶγμα naturæ & artis operâ ſalvo corpore ſeparari poteſt, quod tanquam ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης ſine virtute vitali, odoris & ſaporis expers remanet. v. g. rhabarbaro, monente Meſue, infuſionibus & macerationibus eximi poteſt vis purgatrix, & ſimili colore tingi, ut ea-

dem forma, corpus & pondus restet. In cinamomo, aliisque odoratis vis aromatica ita sæpè exhalat, ut oculi decipiantur, nisi gustu & olfactu bonitas exploretur. 20. Natura verò sola duos liquores separare novit, è simplicibus jam recens terrâ avulsis, aquosum, è siccis oleaginosum: non itidem viscosum, & glutinantem, qui terrestres partes colligat, in quibus reperitur sal egregiis virtutibus dotatum, præcipuè in metallis, lapidibus & lignis. Non enim nisi sicco calore educitur, in ventriculo autem singulis momentis affluit humiditas, quas ob res excrementa nunquam in cineres redigi deprehendimus. 21. Spagyria itaque Chymica in subsidium advocetur oportet, quæ singulari resolutionum, separationum & exaltationum technurgemate absconditas rerum naturas in apricum producit (collocavit enim Deus, ut ad *philosophandum & laborandum homines incitaret*, in occulto maxima, maximeq; admirabilia, in propatulo minima, vultq; occultum fieri manifestum) vires & temperamenta rerum, actionumq; causas & origines indagat, inventas determinatè explicat, & mediante corpore quodam purissimo ipsas rerum species & formas quasi ob oculos ponit. 22. *Infinita exempla sunt in promtu*; *opium statuitur frigidum*, quia stupefactivum. *Atqui amarum est*. Ergò ex hypoth. Gal. calidum. Solvat Gordium hunc nodum è principiis suis Galenicus Chymicomastix. Anatomes Chymicæ tyroni aranearum telæ sunt. Sulphur opii, seu substantia oleaginosa, inflammabilis, dulcis, & respectu reliquarum exigua summè algida & narcotica est. Quamvis negem algori propriè narcosin esse tribuendam, cum calidis etiam competat. Sal verò sive substantia terrestris est amara & calida, partium videlicet tenuium, ita ut etiam sudores absq; ullo refrigerio provocet. Sic cichorea rosa amaræ sunt, & tamen refrigerant ob diversitatem partium. 23. Piper Vasconum experimento refrigerat, acrimonia tamen vehemen-

hementer calidum esse dictitat. Sulphur ejus sive oleum temperatum est, & utilissimè exhibetur in tertianis & quartanis, purgato corpore gutt. 2. 3. vel plur. in syr. cydon. 2. hor. ante access. horrorem sistit, calorem vivificat. Potest verò hoc elici residuâ materiâ, seu substantiâ salinâ, quæ acris est & calida, ideoq; conquassatum piper frigidis ventriculis remedio est. 24. Quis porrò non videt, tutiùs & securiùs adhiberi Chymica sepositis omnibus qualitatibus *nocivis, aut saltem feliciùs obtusis*, quippe nec ullis fecibus tartareis ventriculum & partes gravant, etiamsi sæpiusculè reiterentur, nec diu partibus impacta adhærēt, aut ullam noxam inferunt. Sic e.g. spiritus vini non lædit, & multi unâ vice plus bibunt, quàm ex tribus vini lib. elicitur citra *incommodum*: *phlegma* verò apoplexian, paralyses, aliosque morbos frigidos inducit, & sal corrosivum partes pungit & lancinat, quod ut deliniatur, aqua infunditur. 25. Jucundiùs, libentiùs & faciliùs Chymica assumi, loquuntur ægri medicorum libri & testes, minimâ etenim dosi aliquot granulis vel scrupulis propinantur, nec odorum & saporum insuavitate *nauseam movent, aut bilem in nares conciunt. 26. Dosis insuper in minoribus & simplicioribus, & effectus* secuturi exquisitiùs æstimari possunt, quàm in prolixis antidotis. 27. Longè verò plus receptis istis tot ingredientibus constantibus operantur Chymica, quod enim quantitati deest, viribus compensant, & in acutis, ubi nullæ dantur induciæ, præsentaneam opem afferunt. 28. Denique ex eo Chymicorum præstantia vel maximè elucet, quòd iis empiriâ logicâ adhibitis priscis medicinæ antistitibus incurabiles, apopl. epilepsia, elephantiasis, hydrops, podagra, & quartana Medicorum oppiobria profligantur, & à Galenicis derelicti & desperati, jamq; animam agentes, pristino vigori restituuntur. 29. Credimus & concedimus, Hipp. plurimos in longævâ, & vegetiore illâ ætate feliciùs ac fa-

ciliùs ſanâſſe, ſed longè plures citiùs, tutiùs & ſuaviùs Chymicis auxiliis ſervare potuiſſet, non enim dubium eſt plures obiiſſe medicaminum non legitimè præparatorum, ut etiámnum hodie, defectu. Omnia nunc cum ſeneſcente mundo in deterius vergunt, morbi plusquàm Herculei, novisq; conſtellationibus ſuſcitati inſoliti & monſtroſi, velut hydræ capita pullulaſcunt. Braſſica olim panacæa fuit ad fugandos omnes morbos, idem non facit hodie. 30. Regiones etiam & temperamenta differunt. Vulnera Germaniæ curatu ſunt facilia, ſed ob id Italia non poteſt carere chirurgia, quia vulnera ibi difficillimè coaleſcunt. Helleborus Anticyris ſalubriter bibitur, at non ubivis. 31. Multa ſcivit Medicinæ parens Hipp. & in ſcriptis poſteritati reliquit, ſed multa correxit & auxit Galen. *nihil enim ſimul natum & perfectum: multa theoremata, & remedia adinvenerunt* Græci, Arabes ac Latini, & vehementioribus antiquatis mitiora priſcis incognita ſubſtituerunt: plura etiámnum hodie inveniuntur ſalutaria, compendioſiora & ſplendidiora, quod botanicorum horti, & anatomicorum theatra ad oſtentationem ſuperſtitioſè adaucta oſtendunt. Creſcunt enim ſcientiæ cum *ingeniis*, nec in unius *Hipp.* & *Gal. pectore* Deus Medicinam clauſit & terminavit, quin locupletior & ornatior evadat, imò nunquam idealem perfectionem attinget. Turpe verò eſt inventis frugibus, glandibus velle veſci, & ex intellectu omnium rerum domino alienæ libidinis mancipium facere. Imò ſi reviviſcerent ipſi beatiores nos prædicarent ob divinum hoc donum langueſcenti mundo indultum, & optatiſſimam artem ambobus ulnis amplexarentur & exoſcularentur. 32. Moriuntur multi utraq; medicinâ fruſtrà adhibitâ, quia terminus fatalis effluxit, vel Deus baculum medicinæ, nempe benedictionem ſubtrahit, vel quia ſeriùs opem Medici implorant ægri, vel quia immorigeri & incontinentes ſunt, vel errore aſtantium,

tium, vel externorum, vel etiam ipsius Medici. Pharmaca namque ab imperitis exhibita sunt venena, à prudentibus auxiliares Dei manus. Τὰ δὲ τοῦ τεχνίτου σφάλματα tam invenientis, quàm utentis arti ipsi non sunt imputanda. 33. Postremò ad sui perfectionem & integrationem necessariò requirit Chymiam Medicina, cùm sit pars ejus integralis pharmaceuticæ, seu pharmacopoeticæ subjecta, sine quâ totum mutilum est, & mancum. Nec enim sola morbi cognitio, quam sæpe exactiorem habent ægri, Medicum facit, sed remedii inventio, & præparatio, nec præparatio sola, sed applicatio, ut actus sit omnibus partibus absolutus. Licet in aliquibus cognito morbo facilis sit remedii εὐπορίστου inventio, ut quando gangrænam amputamus, vel causum haustu *frigidæ* alteramus, aut hydrophobum in aquam præcipitamus. 34. Quæ verò in contrarium afferunt Misochymici, meræ sunt calumniæ, fallaciæ, nugæ. Utimur frequentiùs mineralibus, & metallicis, quia mumiam obtinent fixam, & familiarem, non distractam variis officiis, labores perfectiores sustinentem, spiritusq; potentissimos, & corruptioni minimè obnoxios. *Usi sunt & veteres, etiam crudis, nos ritè præparatis.* 35. *Agnoscunt usum eorum eximium in externis, intus venena esse clamitant.* Cur non itidem vegetabilia ex eodem principio pronata? Cur conclamatos ad acidulas, & thermas, aliasq; aquas medicatas mineralium resolutionum scaturigines veluti sacram, & extremam salutis ancoram remittunt, cùm natura ad usum non perfectè illas miscuerit, nec simplicis, & unius qualitatis produxerit, plura enim metalla in mineris complicantur, unde plures nihil juvantur, sed magis affliguntur, aut moriuntur, ars verò defectum naturæ supplere, & quæ sunt ἀλλόφυλα separare novit. 36. Venenata sint cruda mineralia, & metalla: at non ideò in medicum usum non ducenda: ubi virus, ibi virtus, & quod uni venenum, aliis cibus est, & remedium.

Seclude partes venenatas, reperies alexipharmaca, & gravissimorum morborum alexicaca & ῥιζοτόμοις. Solæ enim purificationes veræ sunt correctiones, nec correctio omnis venenum arguit. 37. Quo verò privilegio ipsimet Galen. aurum ignitum, chalybem & gemmas comminutas ad emungendos ægros tantis præconiis efferunt? Cur ipsi cantharidas vesicæ infestas τοῖς λιθοθλείβουσι vehiculi loco subdunt? Cur ex ipsis nonnulli tam avidè Chymicis inhiant, & clanculum tecto nomine usurpant? Cur Jul. Alexandrinus antimonium illud famosum ad pestem: Gesnerus ol. vitrioli ad omnes ferè morbos: Rondeletius pil. Barbarossæ mercurio crudo suspectas ad luem veneream: Fallopius & Hector Nonius crocum martis ad icteros, aliiq; alia ad alios morbos tantoperè commendant? Experientia sanè certissimum κριτήριον veritatis confessionem ipsis extorsit. 38. *In purgantibus venenatis mediantibus extractionibus & digestionibus spiritus malignus evanescit in auras, & vehementia fiunt mitissima, cùm multa, teste Galeno lib. de ther. ignis commercio fiant meliora, & latentem naturam edant. Multa tamen magis vel minùs evadunt acria non ignis culpâ, sed salium volatilium fugâ, aut fixorum perseverantiâ.* At plæraq; minùs adustionis retinent, quia sulphur peregrinum diuturnâ combustione evanuit. 39. Nec tantoperè reformidanda sunt Chymica, quod nonnulla sint caustica & corrosiva, cùm longè alia sit eorum operatio in corpore vivo & ventriculo noxiis humoribus referto, nec seorsim dentur, sed aliis liquoribus mixta. Potest etiam aufferri corrosio, aut refrænari, ut sal tartari etiam aquas fortes & regias emollit, & oleo sulphuris mixtum corrosivitatem deponit. 40. Nec ipsi sese abstinere possunt à corrosivis. Theriacam ingreditur chalcanthum, in quo sal est fixum maximè corrosivum. Sal edule corpora humano longè solidiora erodit. Sic acetum, spiritus mellis, limonum & citronum succus, & alia utiliter

liter dantur, & multa forinsecus corrodentia intrinsecus prosunt, imò requiritur quandoq; corrosio. 41. Salia empyreuma redolent, sed facilè eluitur: veteribus etiam in usu fuerunt, concoctionem juvant, putredinem arcent, Venerem stimulant, nec sola dulcia ægris conducunt. 42. Nullo modo partes principales malignâ dispositione inquinant, cùm omnem deposuerint: nec excessu caloris, qui igne non intenditur, sed dissipatur, separatis menstruis calidis, nativum calorem destruunt: nec nimia activitas venenositatem evincit, cùm vini spiritus, aromata, & alia in quotidiano usu sint actuosissima, & venena quędam admodum lenta: nec minima dosis, qualis etiam est bezoardicorum, quin securitatem facit, si augeretur, periculum minaretur. Imò tutiora sunt Chymica τοῦ ἐνδεῖξιν usurpata pane & vino plurimas adhuc feces continentibus. 43. Nullam cum corpore similitudinem habeant: idem dicendum de Galenicis: nec debent, sunt enim antipathetica. 44. Mistionis concentus non semper, nec totus destruitur, nec eo fine laboratur, & quæ distracta sunt, rursus uniuntur, crasisq; perficitur, & certi *sunt mixtionis effectus post multas mutationes superstites.* *Quod si decocta, & syrupi igne violentissimo indifferenter subjecto temperiem servant,* quidni Chymica igne blando innoxio, pyronomicè administrato, meliùs servabunt. 45. Decedat aliquid crasi, tota non requiritur, sufficit ipsis sua, & determinata crasis Medico desiderata, quæ peremto corpore in aliud manat. Pereat crasis, manet vis specifica. Tollatur vita vegetabilis, metallica & mineralis, quâ sibiipsis vivunt, incipiet vita animalis & humana, quâ nobis vivunt, & in nobis actiones vitales exerunt, quod effectus probant: extractum enim agarici non minus phlegmagogum est quàm ipse agaricus. 46. Nec sophistica & blasphema est Chymia, quod rerum perfectiones spondeat. Omnia quidem à Creatore perfecta sunt in materiâ primâ,

mâ, ſed Chymicus naturam per naturam movens, amica conjungens, adverſa disjungens, & agentia patientibus imitatione naturæ accommodans materiam ſecundam ad ultimam perfectionem deducit, & in ſe perfecta reſpectu artis occupatæ imperfecta operationis ſubjecta, quoad uſum Medicum perficit. 47. Nec eſt nova hæc ars, ſed à naturâ ipsâ, quæ igne naturæ præparationes, coctiones, ſeparationes celebrat, ingenerata, & priſci particulam, & rudimentum ejus habuerunt, multiq; reges, principes, & ſapientes omni ætate omnes nervos in eâ intenderunt. Utut etiam nova ſit, cùm liquidè conſtet, eam ad Dei gloriam illuſtrandam, naturæ arcana revelanda, & proximi ſalutem procurandam τὸ ἐπιβάλλον μέρος, & momētum maximum conferre, nemo vir pius, probus, ac prudens eam *aſpernabitur, aut convitiabitur, ſed amabit, colet, omniq; ſtudio & honore* proſequetur. 48. Nec verò Medicum dedecet manum operi admovere, cùm priſcos Medicinæ monarchas minimè puduerit. Ex hac enim praxi & αὐτοψία vera naſcitur theoria, & ſcientia Medica, cùm tantum ſciamus quantum operamur, & multorum ſtructura non niſi uſu addiſcatur, in quo magna requiritur ſolertia, & dexteritas. Quomodo verò *facienda* præſcribet, qui ipſe facere neſcit? quomodo ſcire poterit, quam doſin ingredientibus definiat, & quid, quantumq; ſint effectura, cum præparatione vires nunc perdantur, nunc augeantur, & pondera eadem eſſe poſſint, quorum virtus eſt maximè diſpar. Si igitur Medicus decipi non vult, ſuæq; conſcientiæ, & exiſtimationi, & ſaluti ægri conſultum cupit, non omnia imperitorum famulorum manibus concredat, & alienis oculis videat, ſed ut perfectus ſit Medicus ipſe Pharmacopœum agat. 49. Difficiliora ſunt paratu Chymica, quoniam pulcra: Dii vendunt ſua bona laboribus, & ſumtum facere oportet quærentem lucrum centuplo impenſis & moleſtiis uberius futurum. 50. Nec

ſub-

ſubductâ rectè ratione cariora ſunt, & Reipublicæ oneri talia medicamenta, cùm perpaucis precioſiſſima ſanitas brevi, quæ vix ac ne vix quidem vulgatis majoris precii compoſitionibus longo tempore recuperari poteſt, reſtituatur. Addamus, quòd crudiora illa in ſingulos annos plæraq; renovare magnis ſumtibus oporteat, cùm noſtra ad plurimas annorum decadas viribus integris perdurent. Sunt enim quintæ eſſentiæ è rebus quibuſcunq; vitam habentibus extractæ, & ad ſummum ſubtilitatis gradum adductæ, ſpirituales, & incorruptibiles, in quibus materiæ binarius victus, & per ternarium, & quaternarium, hoc eſt, per abjectionem impuritatis, & confuſionis quatuor elementorum ad monadis ſimplicitatem eſt reductus.

ΨΗΦΙΣΜΑ. SENTENTIA.

Dogmata non juro in Paracelſi, aut ſcita Galeni,
Vera utriuſq; placent, falſa utriuſq; jacent.

1. AMicus Galenus, amicus Paracelſus, ſed magis eſt amica veritas. Tandiu ab illorum partibus ſtabo, quandiu illi à veritatis: *tandiu mihi cum illis conveniet, quandiu ipſis cum veritate, & ſeipſis.* Galenus ipſe Hippocrati non credit tanquam dictatori, ſed demonſtratori. Ratio præpolleat autoritatibus, nec quis dicat, ſed quid dicatur, attendamus: valeat τὸ αὐτὸς ἔφα. 2. Schiſmata Medicorum ægrorum mors ſunt, & nobiliſſimam artem riſui plebis exponunt. Veritas una eſt: natura magiſtra noſtra eadem, & immutabilis, nos ejus miniſtri factiones alimus, & nimiùm altercando veritatem amittimus. 3. Diverſa ſunt, fateor, inter Galenicos, & Paracelſicos nonnulla, pauca verò verè contraria aliis aliò intentis. Reducantur igitur in concordiam, ceſſet ambitio, invidia, odium, calumnia, perſecutio, regnet candor, & φιλαδελφία medica. Sanitas populi ſuprema lex eſto. 2. Carere potuit Hipp. medicina apparatu Chymico,

nostro verò seculo ferreo malis nodis mali quærendi sunt cunei. Leviores, & superficiales morbi facilè mobiles communibus herbis, syrupis, decoctis, oleis profligantur: altiores & contumaciores exaltatis, extractis, & arcanorum tincturis exterminari desiderant. Extremis enim extrema. 5. Integra interdum sunt ex usu, cùm vis toti inhæret, separata eâdem privantur, & nociva evadunt: interdum soluta, cùm actiones à partibus discrepantibus procedunt. Nam utrumq; semper integris, nullis solutis, vel nullis prorsus integris uti, & ex omnibus essentias extrahere velle, vanitatis & dementiæ plenum est. Mediâ itaq; viâ tutissimè incedemus. 6. Simplicia quandoq; sufficiunt, & certiora, naturæq; convenientiora sunt. Quandoq; morborum, causarum, & symptomatum συνδρομὴ, & complicatio, vel *ipsa medicamenti substantia, quantitas, qualitas, & agendi modus* compositionē suadent, nec compositio naturæ artis compositiones elidit. 7. Nonnunquam vulgaris herbula in nostro solo nata plus efficit, nonnunquam exotica & peregrina: aliquando vetera in usum revocamus, aliquando nova pro scoporum varietate præponimus. 8. Prudentis enim Medici est juxta indicationes, quæ pro naturâ morbi, antecedentium, concurrentium & consequentium, pro constitutione, & viribus ægri, aliisq; coincidentibus, lædentibus, aut juvantibus variant, indicata persequi legitimâ medicamentorum electione, præparatione, præscriptione & exhibitione. Quandoq; igitur decocta destillatis, infusa extractis, simplicia compositis, nostratia exoticis, vetera novis, leniora vehementibus, vulgaria Chymicis, aliquando verò maturo judicio hæc illis præfert, adeoq; suis quæq; usibus circumspectè accommodat. 9: Fatentur ipsi Chymiatri, non in omni morbo utendum esse mineralibus, & eodem gradu exaltatis: quod enim potest fieri per pauciora, non debet fieri per plura: utuntur ipsi Galenicis, tanquam vehicu-

hiculis, & hisce sua acuminis ergò imponunt. 10. Fatentur ipsi Dogmatici, Chymiam portionem mendicamentosam ab omni terrenâ fece, impuris, & alienis separatam, in unum cogere, & insigne decus, & felicitatem Medicæ arti conciliare: permittunt ex antidotis suis fieri extracta, vel è simplicibus, admittunt salia, olea, essentias, &c. iisq; κατὰ λόγον utuntur, & in officinis instructioribus non pauca Chymica publicè prostant. Multi etiam summâ cum laude præclaram Chymiæ operam navârunt, & etiámnum navant. Sed hanc Medicinæ ceu servam Dominæ, partem toti subjiciunt, quæ scilicet non rationem, & leges cæteris præscribat, sed sua omnia secundùm constitutionem illarum præparet ac dirigat. 11. Quamvis ipsa ex naturæ suæ essentiâ Domina sit, quatenus singulari artificio naturas, proprietates, litem, & amicitiam rerum indagat, & actionum fontes recludit, quæ quidem scientia acroamatibus omnibus certior & præstantior est: secundariò verò & ex accidenti varii generis medicamenta fabricat & expolit, eaq; Medico omnia ad humani corporis incolumitatem referenti utenda tradit. 12. Nullâ tamen ratione negari potest Chymiam solidæ Philosophiæ fontem, clavem sapientiæ, animam, medullam & obrussam Physicæ, dum omnia, quæ sunt in mundo majore ignis examine probat & rimatur, Medicum in contemplatione rerum naturalium, cognitione, dignotione, prænotione, & curatione morborum plurimum juvare, multoq; certiorem reddere. 13. Quoniam autem Hermetica theoria rerum tam naturalium, quàm non naturalium, & præternaturalium nondum satis explicata, & methodicè digesta, variisq; nominum involucris, & opinionum perplexitatibus, ceu vepretis obvallata est, medendi methodum ab Hippocrate, Galeno, & reliquis dogmaticis traditam amplectamur, aptiorem verò medicamentorum præparationem à Paracelso, & Chymicis excusso veter-

no impigrè addiſcamus, & utriſque jucundiſſimâ, & utiliſſimâ συζυγίᾳ ſociatis ad Dei gloriam, & proximi ſalutem ſalubriter utamur. 14. Si quæ tamen micæ reconditæ Philoſophiæ de menſis magnorum artificum decidentes nobis famelicis communicentur, avidiſſimè eaſdem excipiamus, & in ſuccum, ſanguinemq; noſtrum, ceu ambroſiam aliquam convertamus. Quod ſi fecerimus, nullum eſt dubium, quin evaſuri ſimus ἰσόθεοι, θαυμαστοὶ, ὅλως δ' ἀντάξιοι ἄλλων.

Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε.

Omnia probate, quod bonum eſt, tenete.

ἘΠΙΘΕ'ΜΑΤΑ.

1. FOeminas in viros mutari poſſe fabuloſum non eſt.

2. Viperam caput maris abſcindere, & genituram per os immitti, catulosq́; corroſis lateribus erumpentes matrem interimere, falſum eſt.

3. Vipera morborum cauſa una, eademq́; ſalutis
Viva necem, vitam ritè necata parit.

4. Jouberti paradoxon eſt: poſſe ἀσίτους *per multos annos vivere:* ἐνδοξότερον *mihi videtur, poſſe id* ἀπότους*: imò potum non eſſe neceſſarium, penè dixerim.*

5. Somnus meridianus non eſt inſalubris.

6. Re-

6. Regum, principum, & magnatum vita salubrior est & longior, quàm plebejorum.

7. Calor primigeneus non modò cœlesti analogus, sed etiam origine, & essentiâ cœlestis est.

8. Venena nullâ qualitate manifestâ nocent, sed totâ substantiâ calorem nativum cordis corrumpunt: singulis autem sua sunt alexipharmaca, possuntq; ita præparari, ut certo tempore, vel prorsus non interimant.

9. Nicotianæ usus tantoperè Belgis, Anglis, Hispanis, & Indis frequentatus an conveniat? D.

10. Amor morbus est, & amantes iisdem curantur remediis, quibus amentes, sæpiùs quidem per similia, & naturæ amica, quandoq; verò per contraria & adversa.

11. Sanguinis missio in peste non modò supervacanea & periculosa, sed pestilens est.

12. Immeritò Gal. 10. simpl. reprehendit Xenocr. quòd frequentiùs remedia ex animalium excrementis usurparet: nam & hæc non sunt destituta arcanis.

13. Perpetuum mobile Cornelii Drebbel Ba-

tavi, quod in Angliâ visitur, sempiternos siderum motus, temporumq́; vicissitudines, & Oceani reciprocationes ad momenta & puncta in ævum repræsentans: ut & organum ejusdem Musicum cœlo sereno suavissimam harmoniam nullo digitulo tactum edens, nubilo silens, ab Animâ mundi, seu spiritu universi, astrali & insensibili in sphæram & instrumentum illud artificio Chymico magnetica vi attracto, infuso, & concluso moveri, rotari, & continuari vero consentaneum est.

14. Metallorum transmutatio est possibilis.

15. Duæ tantùm sunt complexiones, calida & sicca.

Παντοτελεσφόρῳ τῷ πατρὶ, γόνῳ, καὶ πνεύματι ἁγίῳ
Δόξ' ἑνὶ πᾶσα Θεῷ ἐνφαέεσσι τρισίν.

FINIS.

